

Annika Sipola (0280273)

PESÄPALLOSTA POLITIIKKAAN

– TAHKO PIHKALA JA URHEILEVAT KURINALAISTETUT RUUMIIT

Pro gradu -tutkielma

Politiikkatieteet/valtio-oppi

Kevät 2017

Lapin yliopisto, yhteiskuntatieteiden tiedekunta

Työn nimi: Pesäpallosta politiikkaan – Tahko Pihkala ja urheilevat kurinalaistetut ruumiit

Tekijä: Annika Sipola (0280273)

Koulutusohjelma/oppiaine: Poliittikatieteet/valtio-oppi

Työn laji: Pro gradu -työ Sivulaudaturtyö Lisensiaatintyö

Sivumäärä: 69

Vuosi: 2017

Tiivistelmä:

Tutkielman aiheena on 1900-luvun yhden Suomen merkittävimmän urheiluvaikuttajan Lauri ”Tahko” Pihkalan käsitys urheilusta. Tutkielman tavoitteena on rakentaa ymmärrystä siitä, millainen on Pihkalan käsitys urheilusta sekä tuoda esiin hänen käsityksensä urheilun lähtökohdista, tehtävistä ja tavoitteista. Pihkalan urheilukäsitystä tutkitaan Michel Foucault’n teorian näkökulmasta.

Tutkielman lähtökohtana on tutkia ihmisen kehollisen olemassaolon välineellistämistä Foucault’n vallan analyysin kautta. Foucault’n teorian avulla analysoin sitä, miten ajattomiksi ja historiattomiksi ajatellut käsitykset ovat osa nykyaikaista yhteiskunnallista vallankäyttöä. Tarkoituksena on osoittaa, että Pihkalan käsitys urheilusta vaistoihin perustuvana ja luonnollisena ihmisen osana, muodostaa normin ihmisyydestä ja ihmisen velvollisuudesta urheilla ja olla kansakunnalle hyödyllinen kansalainen.

Tutkielmassa tarkastellaan 1900-luvun alun suomalaista urheilua sekä sen yhteiskunnallista ja poliittista asemaa. Lisäksi tutkielmassa käsitellään Suomen valtiollisen urheiluorganisaation muodostumista 1900-luvun alussa, jolloin Pihkala itse toimi aktiivisimmillaan urheiluvaikuttajana. 1900-luvun alku oli Suomelle murroksen aikaa, urheilu otettiin osaksi kansakunnan rakentamista, niin sotilaallisena kuin kasvatuksellisenä voimana.

Urheilusta tuli osa kansallista sosialisatiota Suomen kansakunnan rakentamisprosessissa 1800-luvun lopulla sekä nuoren kansakunnan itsenäistyttyä 1900-luvun alussa. Ajateltiin, että urheilun kautta voidaan kansakunnalle kasvattaa vahvoja, sivistyneitä ja terveitä kansalaisia. Vallan analyysin näkökulmasta tulkitseen, että Pihkalan käsitys urheilusta muodostaa normin vahvasta ja miehisestä urheilevasta kansalaisesta.

Avainsanat: Tahko Pihkala, Michel Foucault, urheilu, Suomi 1900-luvulla

Suostun tutkielman luovuttamiseen kirjastossa käytettäväksi

Suostun tutkielman luovuttamiseen Lapin maakuntakirjastossa käytettäväksi

(vain Lappia koskevat)

Sisällysluettelo

1.	Johdanto.....	1
1.1.	Tutkimuksen lähtökohdat.....	1
1.2.	Yhteiskunnallisen urheilun normi vallankäytön välineenä.....	4
1.3.	Tutkimuskysymys, aineisto ja diskurssianalyysi.....	6
2.	Teoreettinen viitekehys.....	9
2.1.	Urheilun historiallinen rakennelma.....	9
2.2.	Kurinalaistetut ruumiit.....	10
2.3.	Biopolitiikka ja normalisoiva hallinta.....	12
2.4.	Ihmisen kehollisen olemassaolon välineellistäminen.....	16
3.	Urheilu.....	18
3.1.	Urheilun historiaa.....	18
3.2.	Urheilu ja yhteiskunta.....	19
3.3.	Urheilun organisoituminen Suomessa.....	22
4.	Tahko Pihkala.....	29
4.1.	Lauri ”Tahko” Pihkala.....	29
4.2.	Tahko Pihkalan merkitys ja vaikutus Suomessa.....	31
4.3.	Tahko Pihkalan myöhemmästä vaikutuksesta.....	33
4.4.	Urheilufilosofi.....	34
5.	Ihmisen ja luonnon voima.....	36
5.1.	Ihmisen velvollisuus ja yhteinen hyvä.....	36
5.2.	Tärkeät ja arvokkaat urheilulajit.....	38
5.3.	Urheilun harjoittelu.....	42
6.	Isänmaallinen ja itsenäinen urheilukansa.....	45
6.1.	Kansalaiskasvatuksellinen tehtävä.....	45
6.2.	Sotilaallinen tehtävä.....	51
7.	Johtopäätökset.....	56
	Lähteet.....	64

1. Johdanto

1.1. Tutkimuksen lähtökohdat

”Tavallisessa merkityksessään urheilu on yhteisnimenä kaikelle toiminnalle, jossa ihminen enemmän tai vähemmän välittömäksi huvikseen harjoittaa eräitä taisteluluontoisia, tavallisesti esihistorialliselta ajalta peräisin olevia tehtäviä, pyrkien enemmän tai vähemmän itsetietoisesti ja johdonmukaisesti kehittämään niissä mekaanista suoritustehoaan aina äärimmäisyyteen saakka.” (Pihkala 1919, Tietosanakirja.)

Tämän tutkielman lähtökohtana on tarkastella Lauri ”Tahko” Pihkalan (1888-1981) käsitystä urheilusta Michel Foucault’n vallan analyysin näkökulmasta. Pihkala on yksi Suomen 1900-luvun merkittävimmistä urheiluvaikuttajista, joten hänen ajatuksillaan ja käsityksillään on ollut suuri vaikutus suomalaisessa urheilukulttuurissa. Hänen vaikutus näkyy jopa tänä päivänä sadan vuoden jälkeen muun muassa koululaisten hiihtolomien vietossa ja suomalaisten kansallispelin, pesäpallon peluussa.

Tavoitteena on rakentaa ymmärrystä siitä, millainen on Pihkalan käsitys urheilusta. Tarkoituksena on tuoda esiin hänen käsityksensä urheilun lähtökohdista, tehtävistä ja tavoitteista. Lisäksi analysoidaan sitä, minkälaisen yhteiskunnallisen aseman hän antaa urheilulle. Pihkala ei ollut ainoastaan urheiluvaikuttaja, vaan hän oli myös merkittävä yhteiskunnallinen ja poliittinen toimija asemansa vuoksi suojeluskuntajärjestössä ja urheiluhallinnon organisoitumisessa. Laajan yhteiskunnallisen aseman vuoksi, hänen käsitystään urheilusta analysoidaan osana kansallista ja valtiollista toimintaa.

Tutkielmassa tarkastellaan myös yleisesti 1900-luvun alun suomalaista urheilua sekä sen yhteiskunnallista ja poliittista asemaa, jolloin Pihkala itse toimi aktiivisimmillaan urheiluvaikuttajana. 1900-luvun alku oli Suomelle murroksen aikaa. Näinä murrosten vuosina urheilun merkitys yhteiskunnallisena ilmiönä kasvoi ja urheilu otettiin osaksi kansakunnan rakentamista, niin sotilaallisena kuin kasvatuksellisenä voimana.

Urheilusta tuli osa kansallista sosialisatiota Suomen kansakunnan rakentamisprosessia 1800-luvun lopulla sekä nuoren kansakunnan itsenäistyttyä 1900-luvun alussa. Ajateltiin, että urheilun kautta voidaan kansakunnalle kasvattaa vahvoja, sivistyneitä ja terveitä kansalaisia. Myös Pihkala arvosti urheilua sen yhteiskunnallisen merkityksen vuoksi. Urheilulla ei ollut Pihkalan mukaan arvoa itsessään, vaan arvo määrittyi vain suhteessa sen terveydelliseen ja yhteiskunnalliseen hyötyyn. (Pihkala 1909, 32.)

Pihkala oli 1900-luvun alun merkittävimpiä ja aktiivisimpia urheiluvaikuttajia Suomen yhteiskunnallisten mullistusten aikana. Hän on ollut mukana rakentamassa suomalaista urheilukulttuuria ja –hallintoa, ja hänen vaikutuksensa suomalaiseen urheilukulttuuriin yhä elävät. Hänen urheiluideologian henki voidaan havaita edelleen suomalaisessa urheilukulttuurissa, niin ihmisten käsityksissä kuin käytännön elämässä, esimerkiksi koululaisten hiihtolomien vietossa, pesäpallon peluussa sekä hiihdon suosiossa.

Vaikka Pihkalan urheilukäsitys vaikuttaa edelleen osittain suomalaisessa urheilukulttuurissa, niin urheilun muoto, asema ja tavoitteet ovat muuttuneet samalla kun ympäröivä yhteiskunta on muuttunut. Käsitys urheilusta rakentuu eri ihmisten ajatuksista, yhteiskunnan tilasta sekä sen hetkistä yhteiskunnallisista tarpeista. Pihkalan käsitys urheilun taistelullisesta olemuksesta kertoo samalla hänen aikaisesta Suomen yhteiskunnallisesta tilasta, jolloin puolustuslaitokselle tarvittiin fyysisesti vahvoja sotilaita.

Kun Pihkala itse oli aktiivinen urheiluvaikuttaja, Suomi oli Venäjän vallan alaisuudesta irtautunut nuori valtio, jolla oli sekä sisäpoliittisia että ulkopoliittisia uhkia. Suomen levoton yhteiskunnallinen tilanne näkyy myös hänen kirjoituksissaan muun muassa ”ryssävihana” sekä rotuhygieniaan liittyvinä ajatuksina. Hän näki urheilun olevan keino suojella Suomea, niin sisältä kuin ulkoa päin tulevilta uhilta.

Tutkielman lähtökohtana on tutkia Pihkalan urheilukäsitystä ranskalaisen filosofi Michel Foucault’n (1926-1984) teorian näkökulmasta. Foucault’n teoriassa kyseenalaistetaan ihmisyyttä ja ihmiselämää koskevat yleistyksiset ja pyritään osoittamaan, että ajattelun muodot, käsitykset ja totuudet ihmisyydestä eivät ole ajattomia vaan historiallisesti kontingenteja eli satunnaisia. Teorian mukaan ihmisten ajattelu ja käsitykset eivät ole vapaasti muodostuneita, eikä autonomisten subjektien vapaata toimintaa, vaan ympärillä olevilla diskursseilla muokataan ajattelua, ajattelun kohteita ja ajattelevia subjekteja. (Alhanen 2007, 11.)

Foucault’n teorian avulla analysoin sitä, miten ajattomiksi ja historiattomiksi ajatellut uskomukset ja käsitykset ovat osa nykyaikaista yhteiskunnallista vallankäyttöä ja hallintaa. Tarkoituksena on osoittaa, että Pihkalan käsitys urheilusta vaistoihin perustuvana ja luonnollisena ihmisen osana, muodostaa normin ihmisyydestä ja ihmisen velvollisuudesta urheilla ja olla kansakunnalle hyödyllinen kansalainen. Urheilusta rakennetun normin avulla voidaan suunnata ihmisten ajattelu ja toiminta johonkin haluttuun suuntaan eli hallita ja kontrolloida ihmisten elämää.

Tulkitsen tässä työssä Pihkalan ajatuksia yhteiskunnallisen vallan ja normalisoivan hallinnan näkökulmista. Foucault'n vallan analyysin mukaan modernina aikana länsimaisissa yhteiskunnissa on siirrytty suvereeninvallasta kurivaltaan, jolla pyritään sopeuttamaan normaalista poikkeavat yksilöt määriteltyihin normeihin. Kurivaltaan kuuluu myös se, että ihmisruumiita mitataan, arvioidaan, koulitaan ja vahvistetaan tietynlaisten subjektien aikaansaamiseksi. (Alhanen 2007, 103-104.)

Vallan analyysin näkökulmasta tulkitsen, että Pihkalan käsitys urheilusta muodostaa normin vahvasta ja miehisestä urheilevasta kansalaisesta, johon ihmiset pyritään sopeuttamaan. Pihkalan muodostaman normin tulkitaan myös kohdistavan kurivaltaa yksilöiden ruumiisiin, sillä hänen käsityksensä mukaan urheilusuorituksia tulisi mitata ja arvioida sekä yksilöitä tulisi kouluja ja vahvistaa, jotta tuloksena olisi miehisesti ja sotilaallisesti vahva urheilijakansalainen.

Pihkala toimii erityisenä toimijana ja auktoriteettina kansallisella tasolla, jolla on merkittävä asema yhteiskunnallisessa ja poliittisessa hallinnassa. Pihkalan käsityksen muodostaman urheilun normi toimii modernin yhteiskunnallisen hallinnan keinona, jolla voidaan suunnata ihmisten henkilökohtainen käyttäytyminen yhdensuuntaiseksi ja hyödylliseksi yhteiskunnallis-poliittisten päämäärien kanssa.

Urheilun avulla ihmiset voidaan sosiaalistaa rajattuun olemukseen ja toimintaan, jolla on kansallinen ja valtiollinen hyöty. Ei ole yhdentekevää mitä urheilulajeja ihmiset harrastavat, vaan yhteiskunta kannustaa ja ohjaa ihmisiä harrastamaan sille mahdollisimman suuren hyödyn tuottavia lajeja. Urheilun sosiaalistamisella pyritään ohjaamaan ihmisten toiminta sellaiseksi, että heistä tulisi yhteiskuntakelpoisia kansalaisia eli voimakkaita, terveitä ja siten myös hyödyllisiä.

Tutkielmassa ei käsitteellisesti eroteta urheilua ja liikuntaa toisistaan vaan urheilu ja liikunta käsitetään yhdeksi ja samaksi toiminnaksi. Liikunta ja urheilu erotettiin valtiollisella tasolla 1960-luvulla, jolloin ”liikunta” käsitteellisesti erotettiin ”urheilusta” (Turtiainen 2000, 129). Urheilu siis tässä tutkielmassa käsitetään yleisesti ruumiilliseksi toiminnaksi, jossa ihminen tarkoituksella tekee fyysisen suorituksen. Tutkielmassa ei rajoiteta urheilua pelkäsi kilpailuna harjoitettavana liikuntamuotona, jona Kielitoimiston sanakirja ”urheilun” määrittelee (Kielitoimiston sanakirjan internetsivut).

1.2. Yhteiskunnallisen urheilun normi vallankäytön välineenä

Urheilu ei ole pelkästään vain fyysinen suoritus ihmisen yksilöllisessä elämässä. Urheilu on myös osa yhteiskuntaa ja poliittista toimintaa. Sitä ei tule tarkastella vain yksilötasolla, vaan urheilua voi tarkastella myös yhteiskunnallisena ja poliittisena ilmiönä.

Varsinkin Suomessa urheilun historia on osittain myös poliittista historiaa. Urheilun organisoitumisen historia alkaa siitä, kun urheilulle asetettiin alusta lähtien ulkopuolisia ja yhteiskunnallisia tehtäviä. Urheilu valjastettiin isänmaan ja maanpuolustuksen sekä muiden tärkeiksi koettujen yhteiskunnallisten aatteiden palvelukseen. Esimerkiksi 1800-luvun lopun kansallisuusaatteen herättämät fennomaaniset liikkeet alkoivat korostaa ruumiinharjoitusten merkitystä osana kansakunnan ja kansallisen sotilaskunnan rakentamista. (Vasara 2000a, 11-23.)

Suomeen levisivät fyysisen kunnan ja sotilaskuntoisuuden yhteyttä korostavat ajatukset ja opit 1800-luvun lopulla. SVUL:n ensimmäinen puheenjohtaja Ivar Wilskman oli aikalaistensa tavoin huolissaan kansalaisten ja varsinkin kaupunkien säätyläisväestön degeneroitumisesta eli rappioitumisesta. Wilskman uskoi Saksasta levinneisiin rotuhygieenisiin oppeihin, joiden mukaan ruumiinharjoituksilla hankitut fyysiset voimat ja henkiset ominaisuudet periytyvät sukupolvelta toiselle. Näin urheilun kasvattamat fyysiset ja henkiset voimat siirtyisivät seuraavalle sukupolvelle ja Suomen kansasta muodostuisi fyysisesti ja henkisesti vahva kansakunta. (Aarrevaara 2000, 215.)

1800- ja 1900-lukujen vaihteessa urheiluliike sai merkittävän roolin kansalaisyhteiskuntaa muovanneiden liikkeiden joukossa. Suomessa urheilun rooli oli ennen kaikkea kansallisen itsetunnon kohottajana. Suomen valtiollinen asema ja tulevaisuus vaikuttivat synkiltä sortovuosien, itsenäistymisen sekä sisällissodan aiheuttamien sekasorron aikana. Urheilusta tuli keino hallita sekasortoa ja järjestää ihmisten fyysinen aktiivisuus kansallista ja sotilaallista hyötyä tuottaviin toimintoihin.

Suomen sisällissodassa vuoden 1918 kevään taisteluissa havaittiin, että kyvykkäimmät ja vahvimmat sotilaat molemmin puolin rintamaa olivat lähinnä urheilijoita. Sisällissodan taisteluiden urheilija-sotilaat todistivat Pihkalan ja Ivar Wilskmanin ajatukset urheilun ja sankarikasvatuksen yhteydestä. Varsinkin Pihkalan ajatukset urheilusta perustuivat sen sotilaskuntoisuuden kasvattamisen vaikutukseen. (Vasara 2000c, 85.)

Pihkala toimi sisällissodan jälkeen sotaministeriön sekä myöhemmin suojeluskunnan urheiluvastaavana. Sisällissodan jälkeen valkoisen Suomen militaristisessa hengessä urheilu kytkettiin maanpuolustustyöhön hänen johdolla. Suojeluskuntien poikiin kohdistuvalla kasvatusyöllä ja koulujen voimistelun opetuksella tähdättiin fyysisesti vahvojen nuorten kasvattamiseen. (Vasara 2000c, 85.)

Fyysisellä kunnolla ja ruumiinharjoituksilla uskottiin olevan mahdollista vaikuttaa laajemmin kansan jalostamiseen. Uskottiin, että liikunnalla on ruumista ja mieltä kasvattavia vaikutuksia, jotka periytyivät seuraavalle sukupolvelle ja kansaa voitiin jalostaa fyysisesti voimakkaammaksi. Liikunnan merkitys ihmiselle näyttäytyi 1900-luvun alussa myös rotuhygieenisenä kysymyksenä. (Vainio 2000, 166.)

Myös Pihkala yhtyi Wilskmanin uskomuksiin urheilun merkityksestä kansakunnan vahvistamisessa. Pihkalalle urheilu oli ensisijaisesti keino luoda parempia ihmisiä sekä korkealle kehittyneen kansakunnan. Urheilun ja terveiden elämäntapojen yhteen sitomisella oli selvä yhteys sortovuosien aikaiseen ajatteluun, jossa korostettiin keinoja saada suomalaiset henkisesti ja fyysisesti mahdollisimman hyväkuntoisiksi tulevien koettelemusten vuoksi.

Nuori ja vasta itsenäistynyt kansakunta Suomi tarvitsi henkisesti ja fyysisesti vahvaa nuorisoa, joka olisi aikanaan vastuussa maan asioista. Tärkeimmät keinot tähän tavoitteeseen olivat urheilu ja raittius. Pihkalan ja monien muiden nuorisokasvattajien kirjoituksissa 1920- ja 1930-luvuilla korostuivat urheilu, raittius, kuri, hermojen hallinta sekä siveellinen elämä.

Uskottiin, että kaksi ensimmäistä, urheilu ja raittius olivat takeena kurille, hermojen hallinnalle sekä siveelliselle elämälle. Kurin, hermojen hallinnan ja siveellisen elämän avulla nuorisosta tulisi henkisesti ja fyysisesti vahva kansakunnan turvaaja. Suojeluskuntien oppitunneilla korostettiin kasvatusihanteena vuosisataista suomalaista sotilassankaria, joka oli henkisesti ja fyysisesti vahva sekä rehti ja raitis isänmaan puolustaja. (Vasara 2000b, 42-44)

Pihkala omaksui jo nuorena maailmankatsomukseksi fyysisesti ja henkisesti vahvan ihmisen ja kansakunnan tavoittelun. Hän uskoi urheilun olevan keino luoda vahva kansakunta vahvojen ihmisten avulla. Hänen käsityksensä mukaan urheillen saavutetaan sellainen kunto, jonka avulla ihminen voi henkisesti ja fyysisesti vahvana ja kestäväenä kansalaisena palvella isänmaatansa rauhan ja sodan oloissa.

Suojeluskunnan urheiluosaston päällikkönä Pihkala vastasi suojeluskuntajärjestön urheilutoiminnasta sekä poikatyöstä, joten hänen käsityksenä urheilun luonteesta pääsi

vaikuttamaan laajasti suojeluskuntajärjestön kautta. Hän pääsi esittämään omia ajatuksiaan myös suojeluskunta- ja urheilulehdissä sekä muissa julkaisuissa ja radiossa. Hän kiersi lisäksi ympäri Suomea lukuisissa urheilutilaisuuksissa ja suojeluskuntajuhlissa. Hän sai ympäri maata levitettyä omia mielipiteitään ja käsityksiään urheilusta ja näin hänen näkemykset tulivat tutuiksi aikalaisilleen. (Vasara 1999, 77-79.)

1.3. Tutkimuskysymys, aineisto ja diskurssianalyysi

Tutkimuksessa selvitetään millaisen määritelmän ja yhteiskunnallisen aseman Pihkala antaa urheilulle 1900-luvun alun Suomessa.

Tutkimuskysymyksinä ovat:

Millaisena Lauri ”Tahko” Pihkala käsittää urheilun?

Millaisen yhteiskunnallisen aseman Pihkala antaa urheilulle 1900-luvun alun Suomessa?

Tutkimuksen aineistona toimii 12 Pihkalan kirjoittamaa teosta vuosilta 1908-1952. Aineistona on myös Pihkalan *Koulumme ja puolustuskunto* -artikkeli *Suur-Suomen koulu* -kirjassa vuodelta 1930 sekä *Koska ja miten urheilu keksittiin* -artikkeli *Miksi oikeastaan urheilemme?* -kirjassa vuodelta 1958. Näiden lisäksi aineistona on kahdeksan Pihkalan artikkelia *Suomalainen Suomi* -lehdessä vuosilta 1944-1946. Myös Pihkalan puhe hänen 90-vuotissyntymäpäivien kahvitilaisuudessa ”*Uskontunnustukseni urheiluun ja että Suomi tarvitsee urheilua*” on myös osa aineistoa.

Aineistossa olevien teosten lisäksi Pihkala kirjoitti muitakin teoksia. Aineiston kirjallisuus tilattiin Rovaniemelle Kuopion varastokirjastosta lainaan ja ne teokset, jotka eivät olleet saatavilla Kuopion varastokirjastosta jäivät aineiston ulkopuolelle. Lisäksi rajauksena aineistolle olivat kirjoittaja ja julkaisuajankohta eli tutkimuskohteena ovat ainoastaan Pihkalan itse kirjoittamat teokset ja artikkelit, jotka pääosin on julkaistu joko ennen toista maailmansotaa tai sen aikana. Aineistoon tuli mukaan myös vuonna 1952 julkaistu *Olympialaiset ovella* -kirja sekä vuonna 1958 julkaistu *Koska ja miten urheilu keksittiin* -artikkeli, koska ne käsittelevät tutkimukselle tärkeitä aiheita, kuten olympialaisia ja urheilun ”syntyä”.

Laajin Pihkalan omaa ja muiden kirjoittajien tuotantoa sisältävä kokoelma löytyy Jyväskylän yliopiston kirjastosta. Pihkalan testamentin lahjoituksella on Jyväskylän yliopiston kirjastolle luovutettu kokoelma, joka sisältää urheilukirjallisuutta Suomesta ja ulkomailta 1800-luvulta lähtien aina 1970-luvulle. Pihkalan kokoelma sisältää kirjallisuutta, jotka käsittelevät muun

muassa urheilua, ruumiinkulttuuria, poliittista historiaa, sotalaitosta sekä naisliikettä. Pihkalan perintökokoelmassa näkyvät Pihkalan omat merkinnät sekä kirjallisuuden lisäksi kokoelmaan kuuluvat Pihkalan itse hankkimat aikakauslehdet ja hänen vastaanottamat kirjeensä.

Jyväskylän yliopiston kirjaston Pihkalan kokoelma on lainattavissa lukusalikäyttöön, joten kokoelman käyttö aineistona olisi vaatinut Jyväskylään matkustamista ja siellä oleskelua. Vaikka Pihkalan kokoelma jäi tutkielman ulkopuolelle, silti tutkielman aineisto on riittävän laaja. Käytettävissä oleva aineisto antaa mahdollisuuden luoda Pihkalan ajattelusta kattavan kuvan, sillä aineistoa on kuudelta eri vuosikymmeneltä ja aineiston kirjallisuus käsittelee laajasti urheilun määritelmää ja olemusta. Jyväskylän yliopiston kirjaston Pihkalan kokoelma tarjoaa kuitenkin mahdollisuuden jatkotutkimukselle.

Pihkala on kirjoittanut uransa aikana kymmeniä omia teoksia ja niiden lisäksi satoja sanoma-, aikakausi- ja urheilulehtikirjoituksia. Näiden lisäksi hän on kirjoittanut myös kymmeniä artikkeleita erilaisiin urheilukirjoihin. (Klemola 1962, 410-418.) Pihkala kirjallisen tuotannon kerrotaankin olevan laajimpia Suomessa (Klemola 1962, 13).

Tutkielman aineistona olevat Pihkalan teokset ovat kaikki jollain tapaa urheiluoppaita, joissa kuvataan mitä urheilu on ja miten tulisi urheilla. Urheiluoppaista voidaan tarkastella yleisesti liikuntakulttuurin muotoa ja muutosta. Urheiluoppaita analysoimalla voidaan havaita kirjoittajan ajatuksia urheilusta sekä sitä, miten ne ovat paikantaneet liikunnan ja urheilun yhteenliittymiä (Itkonen 1996, 160). Pihkalan urheiluoppaita analysoimalla voidaan siis löytää kohtia, joihin Pihkala liittyy urheilun laajempaan yhteiskunnalliseen ulottuvuuteen.

Tutkielman tutkimusmenetelmänä on Foucault'n teoriaan perustuva diskurssianalyysi. Foucault käsittää diskurssin kulttuurisesta jaettuna puhe- ja ajattelutapana, joka merkityksellistää ja muokkaa puhunnan ja ajattelun kohdetta. Diskurssit tarkoittavat Foucault'lle tietystä aikakaudesta ja tilanteesta kiteytynyttä ymmärrystä todellisuudesta, joka tulee esiin kielessä ja teksteissä. (Pietikäinen & Mäntynen 2009, 25-26.)

Diskurssianalyysin perusajatuksena on, että kieli ja teksti eivät heijasta neutraalisti sosiaalista todellisuutta vaan teksti itsessään tuottaa sosiaalista todellisuutta ja samalla on todellisuuden tuote. Tekstit rakentavat todellisuutta kuvailemalla kohteitaan ja muodostamalla niistä erilaisia tulkintoja. Diskurssianalyysin tehtävänä on osoittaa vakiintuneiden ihmisyyden ”totuuksien” olevan sosiaalisesti muodostuneita rakennelmia ja siten kyseenalaistaa ihmisyyteen liittyviä käsityksiä ja yleistyksiä. Diskurssien nähdään olevan tiettyissä

historiallisissa yhteyksissä kehittyneiden suhtautumistapojen tuotteita, eikä mitään itsessään olevia ”totuuksia”. (Husa 1995, 43-45.)

Foucault'n diskurssianalyysi tutkii diskursiivisten käytäntöjen ja vallan suhdetta tietoon. Diskurssianalyysin pohjalta tutkitaan diskursseja eli väitelausumia, jotka usein tarkoittavat auktoriteettiasemassa olevan ja yhteiskunnallista valtaa edustavan ihmisen tuottamaa tekstiä. Väitelausumilla on valta luoda sosiaalista todellisuutta, koska ne merkityksellistävät ja määrittelevät puhunnan kohteita. Sen vuoksi väitelausumilla on arvoa, niitä pyritään toistamaan ja tuottamaan uudelleen sekä niille pyritään antamaan asema yhteiskunnallisissa instituutioissa. (Husa 1995, 43-45.)

Foucault'n diskurssianalyysi tulkitsee yhteiskunnallisen hallinnan perustuvan ”yleisen totuuden politiikkaan”, joka määrittää tiedon oikeaksi tai vääräksi. Diskurssianalyysissa lähtökohtana on avata ja tuoda esiin tätä ”yleisen totuuden politiikkaa” ja sitä, miten diskursseista muodostuneilla ihmisyyden yleistyksillä määritellään kapea ja rajattu normi ihmisyydelle. Analyysin pyrkimyksenä on horjuttaa näitä vallitsevia ”totuuksia” ja normeja, sillä etteivät ne ole itsessään olevia tai itsessään syntyneitä vaan ne ovat ihmisten rakentamia tulkintoja todellisuudesta. (Husa 1995, 43-45.)

Tulkitsen Pihkalan käsitystä urheilusta diskurssina, jossa kiteytyy 1900-luvun aikainen ymmärrys todellisuudesta. Pihkalan tuottamalla diskurssilla merkityksellisestään ja muokataan urheilun määritelmää ja muotoa, mutta myös ihmisyyttä ja ihmiselämää. Pihkalan kirjoitukset tuottavat todellisuutta ja asettavat urheilulle, ihmisyydelle ja ihmiselämälle rajoja ja normeja, jotka ovat lähtöisin vallitsevasta ympäristöstä ja kulttuurista. Pihkala tuottaa väitelausumia, joilla on yhteiskunnallista merkitystä, sillä Pihkalan nähdään olevan auktoriteetti asemassa oleva ja yhteiskunnallista valtaa edustava toimija.

2. Teoreettinen viitekehys

2.1. Urheilun historiallinen rakennelma

Esa Sironen puhuu siitä, miten käsitys urheilusta kertoo samalla tarinaa meistä itsestämme ja yhteiskunnasta. Tässä teoriassa ja tutkielmassa urheilulla ei koeta olevan jotain itsestään selvää ja suoraviivaista kehityshistoriaa ja jolla olisi jokin ”luonnollinen ja universaali” olemus tai ydin. Tässä teoriassa ajatellaan, että käsitys urheilusta on historiallisesti muodostunut rakennelma. (Sironen 1987, 9-10.)

Foucault'n kehittämän ”arkeologian” kautta voidaan kaivaa esiin ajattelun pinnanalaisia rakenteita. Näin mielenkiinto kohdistuu arkiseen tiedostomattomaan käyttäytymiseen, joka tapahtuu julkisen ja tietoisin toiminnan ”alapuolella” ja joka esiintyy meille itsestään selvänä ja ongelmattomana. Kuitenkin tämä tiedostamaton arkinen käyttäytyminen, tässä tapauksessa urheilu, on samalla jatkumoa ja ”alitajuntaa” tarkoituksenomaiselle ja tietoisemmalle käyttäytymiselle ja tekemiselle, joka ilmenee esimerkiksi aikakauden poliittisessä elämässä. (Sironen 1987, 13.)

Foucault halusi tuoda esiin sen, että erinäiset modernin yhteiskunnan ilmiöt ja rakenteet, kuten hänen omissa tutkimuksissaan hulluus ja seksuaalisuus, eivät ole universaaleja ja historiattomia olioita. Ne ovat erilaisten tapahtumien synnyttämiä rakenteita, jotka ovat sattumanvaraisesti muokkautuneet siihen muotoon ja jotka voidaan käsittää eri aikana eri tavoin. (Alhanen 2007, 23-25.)

Foucault'n ajatukset vallasta ja hallinnasta tarjoavat mahdollisuuden tarkastella yhteiskunnan poliittista valtaa uudella tavalla. Foucault'n teoria tuo esiin niitä piilotettuja hallinnan ja vallan käytön keinoja, jotka piiloutuvat juurikin antropologisten universaalien taakse. Foucault'n hallinnan teorian vuoksi on syytä antaa merkitystä myös yhteiskunnassa toimiville ”epäsuorille” ja yksittäisille mekanismeille, joiden tarkoituksena on linjata taloudellisen, yhteiskunnallisen ja henkilökohtaisen käyttäytymisen yhdensuuntaiseksi yhteiskunnallis-poliittisten päämäärien kanssa. (Miller & Rose 2010, 43-45.)

Erityisillä toimijoilla ja heidän auktoriteetisella asemalla sekä heidän väitteillä erityistiedoista ja -kyvyistä on merkittävä asema yhteiskunnallisessa hallinnassa. Juurikin asiantuntijavoimin pitkälti rakennetusta yleisestä normista subjektien kyvystä itsehallintaan on tullut hallinnan modernin muotojen avainresurssi ja perusta liberaali-demokraattiselle hallintatavalle. Siten

annetaan painoarvoa yksittäisten voimien ja ryhmien moninaisuudelle, jotka pyrkivät säätelemään yksilöiden elämää. (Miller & Rose 2010, 43-45.)

Pihkaa tulkitaan tässä tutkielmassa toimivan auktoriteettiasemassa, jossa hän on voinut vaikuttaa urheilun määrittelyyn. Hänen käsityksensä urheilusta tulkitaan olevan antropologinen universaali. Foucault pyrki toiminnallaan kiinnittämään huomion antropologisiin universaaleihin eli ihmisyyteen ja ihmisten elämään liittyviin erinäisiin vakiintuneihin käytäntöihin ja piirteisiin, joiden oletetaan olevan historiattomia ja muuttumattomia välttämättömyyksiä ja itsestäänselvyksiä. (Alhanen 2007, 23-25.)

Tähän ajatukseen perustuen voidaan siis sanoa, että Pihkalan käsitys urheilusta maskuliinisena ja sotilaallisena toimintana palveli 1900-luvun alun kansallisvaltion poliittista ideologiaa ja ajatusta vahvasta suomalaisesta soturirodusta, joka taistelee vapautuksen Venäjän sorrosta. Tämä käsitys urheilusta on vuosien saatossa muodostunut arkiseksi tiedostomattomaksi toiminnaksi ja käytännöksi, jossa ei kyseenalaisteta sen yhteiskunnallista, poliittista ja vallankäyttöä alkuperää.

2.2. Kurinalaistetut ruumiit

Modernin yhteiskunnallisen hallinnan ja vallankäytön lähtökohtana on ollut rankaisuvallan uudistus, jonka päämääränä oli asianmukainen kontrolli ja tarkoituksenmukaisempi vallan jako yhteiskunnassa. Siirryttäessä suvereenista kuninkaanvallasta liberaali-demokraattiseen valtaan, vallan oli jakauduttava kaikkialla toimiviin elimiin, jotka ulottuivat yhteiskunnan hienoisimpiin soluihin. Pyrittiin tunkemaan rankaisuvallasta syvemmälle yhteiskuntaruumiiseen ja kontrolloimaan ihmisiä. (Foucault 1980, 93-95.)

Vallan soveltamispaikan muuttuessa ruumiista sieluun, myös ruumiisiin kohdistuva vallankäyttö muuttui kidutuksesta kuriin. Ruumiisiin ei kohdistettu enää väkivaltaista kidutusta, vaan ne kurinalaistettiin hallinnalla. 1600-luvun aikana alettiin tiedostaa ruumis vallan kohteena ja maalitauluna. Ruumis asetettiin kaikissa yhteiskunnissa tiiviiden valtasuhteiden piiriin, jotka kaikki määräisivät ruumiille pakkoja, kieltoja ja velvollisuuksia. Ruumiista ja sielusta tehtiin kuuliaisuuksia. (Foucault 1980, 156-157.)

Ruumiisiin alettiin vaikuttaa mekaanisella tasolla eli niihin sovellettiin hienoisia pakkokeinoja liikkeen, asentojen ja nopeuden tasolla. Pakkokeinojen avulla oli mahdollista asettaa ruumiit valvonnan alaiseksi ja alistaa niiden voimat tottelevaisuus-hyödyllisyys suhteeseen. Pakkokeinoista muodostuneita menetelmiä kutsutaan kurinpitotoimiksi. (Foucault 1980, 157.)

Kurinpitotoimet edellyttivät toisen tottelemista mutta kurin päätavoitteena oli jokaiselle oman ruumiin kontrollin lisääminen. Muodostui pakottamisen politiikka, jonka avulla vaikutettiin ruumiiseen manipuloimalla harkitusti ruumiin osia, liikkeitä ja käyttäytymistä. Muodostui valtakoneisto, joka tutki ihmisruumiin läpikotaisin, hävitti sen ja muovasi siitä uudelleen hyödyllisen resurssin. Kurin avulla voidaan siis tuottaa alistettuja ja harjaantuneita, eli kuuliaisista ruumiita. (Foucault 1980, 158.)

Kurinpitovallan toiminta perustuu siihen, että ensiksi koulitaan ruumiita, jotta niitä voidaan sen jälkeen tehokkaammin alistaa. Näin kuri ”tuottaa” yksilöitä, jolloin ne ovat samalla vallankäytön kohteita ja välineitä. Instituutiot, jotka nojautuvat kurinpitoon, vertailevat yksilöitä keskenään, eriyttävät heidät, asettavat heidät arvojärjestykseen ja erottavat jotkut yksilöt yhteisön ulkopuolelle. Lyhyesti sanottuna kurinpitotoimet normalistavat yksilöt. (Foucault 1980, 192, 206-207.)

Kurinpitotoimien käyttämästä normalisoinnista ja normista on tullut valtamuoto lain vallan, puhutun ja kirjoitetun sanan vallan sekä perinteen vallan rinnalle. Normista syntyi uusi vallan olemus, jossa jokaisen asemana on oma yksilöllisyys. Ihmisen yksilöllisyyttä luonnehtivat hänen piirteensä, mitat, poikkeamat ja hänestä mitatut ”numerot” muodostaen hänestä oman ”tapauksensa”. (Foucault 1980, 207-208, 217.)

Kurinpitoyhteiskunnan muotoutuminen juontuu historiallisista taloudellisista, juridis-poliittisista ja tieteellisistä prosesseista. Modernin demokraattisen yhteiskunnan pääaineiksina ovat yksittäiset ihmiset ja valtio. Valtio kykenee ulottamaan valtansa kurinpitotoimien avulla kaikkiin yhteiskunnallisen elämän yksityiskohtiin ja suhteisiin. Siten on syntynyt rakennelmia, joiden avulla voidaan valvoa ja hallita suurta ihmisjoukkoa. Kurinpitotoimien tarkoituksena on inhimillisen moninaisuuden järjestäminen, organisointi ja hallinnointi. (Foucault 1980, 243-245.)

Jotta voidaan järjestää suuri ihmisjoukko ja inhimillisen elämän moninaisuutta, vallan harjoittaminen on saatava mahdollisimman taloudelliseksi ja poliittisesti hienovaraiseksi. Tällöin vallankäyttöä ei huomata ja vallankäyttöön kohdistuu mahdollisimman vähän vastustusta. Näin vallan vaikutukset ovat mahdollisimman tehokkaita ja kauaksi levinneitä. Kurinpitotoimien avulla on saatu ihmisjoukkojen hyödyllinen paljous lisääntymään pienentämällä vallan haittapuolia. (Foucault 1980, 246, 248-249.)

Repressiivinen valta eli sortava ja kiduttava ruumiillinen väkivalta on hiljalleen vaihtunut kaikkialle ulottuvaksi, kaikkia koskevaksi ja kaikkien harjoittamaksi ekspansiiviseksi vallaksi

eli laajalle levinneeksi hallinnaksi. Repressiivisen vallan väkivaltaisista toimenpiteistä on siirrytty uudenlaiseen kuriin ja valvontaan, joiden oheen on muodostunut normaaliutta ylläpitäviä toimia. (Itkonen 1996, 115.)

Subjektit eivät muodostu jonkin kohtalon tai suunnittelun myötä. Foucault'n mukaan valtasuhteet voivat olla tuottavia, ei ainoastaan alistavia tai kieltäviä. Valtasuhteet ovat päivittäisiä, arkisia ja lakkaamattomia. Niitä on kaikkien ihmisten välillä kaikissa tilanteissa, ja ne loppuen lopuksi tuottavat subjektiivisuuksia, taloudellisia rakenteita, lakeja ja yleisemmin sosiaalisia ”totuuksia” ja muutoksia, jotka säätelevät käyttäytymistä ja tuottavat erilaisia normalisoivia subjekteja.

Valta on muuttunut normalisoivaksi hallinnaksi, joka koko ajan ylläpitää järjestystä ja kontrollia. Se pitää huolen, että jokainen toimii normien ja normaaliuden sisällä, jolloin yhteiskunnallinen järjestys pysyy yllä. Normalisoivan hallinnan tutkimuksen tarkoituksena on tuoda esiin diskursseja ja toimenpiteitä, joilla ruumiillinen yhtenäisyys ja luonnollisuus ovat rakennettuja käsityksiä erilaisten prosessien kautta. (Markula & Pringle 2006, 33, 37-38.)

2.3. Biopolitiikka ja normalisoiva hallinta

Modernin ajan uudet vallankäytön muodot alkoivat kohdistua ennen kaikkea ihmisiin elävinä, biologisina olentoina. Foucault kutsuu biovallaksi tai biopolitiikaksi vallankäyttöä, jossa hallinta kohdistui ihmisten elämiseen ja toimintaan biologisina olentoina sekä ihmisten biologisiin prosesseihin. Biovallassa ihmiselämä, sen ruumiillisessa ja henkisessä muodossaan, valjastettiin länsimaisissa yhteiskunnissa tehokkaan ja pikkutarkan hallinnan alaiseksi. Biopolitiikan yhtenä ulottuvuutena on kurivalta, jolla ihmisruumis objektivoidaan hyödylliseksi koneeksi. (Alhanen 2007, 139-142.)

Suvereenivallan aikana vallankäyttö tähtäsi ihmisten alistamiseen sekä heidän voimien riistämiseen ja tukahduttamiseen. Biopolitiikan aikakautena vallankäytön tavoitteena on sen sijaan voimien lisääminen, vahvistaminen ja ohjaaminen. Biopolitiikassa valta kohdistuu sekä yksilöihin että väestöön. Kansakunnan elävistä yksilöistä muodostui väestö, josta tuli hallitsemisen pääkohde 1600- ja 1700-luvuilla. Väestö koostuu kokonaisuudesta, johon kuuluvat elävät yksilöt ja heidän ominaisuuksista kerätty tieto. (Alhanen 2007, 142; Helén & Jauho 2003, 16-17.)

Väestön terveys alkoi kiinnostaa vallankäyttäjiä, sillä työkykyisten väestön määrä oli keskeinen resurssi ja valtiollisen taloudellisen mahdin tärkeä osatekijä merkantilismin aikana.

1600- ja 1700-luvuilla vallitsi merkantilistinen talousoppi, jonka mukaan valtion tuli valvoa ja ohjata taloutta valtakunnan voiman kasvattamiseksi. Näin kasvoi kiinnostus kansanterveyteen ja ymmärrettiin, että terveyteen kannattaa vaikuttaa tietoisilla toimenpiteillä väestöllisellä tasolla. (Hakosalo 2017, 307.)

Yksilöihin kohdistuvaa valtaa kutsutaan kurivallaksi. Kurivallan toimenpiteillä ihmisruumis objektivoidaan tekniseksi koneeksi, jonka sisältämät voimat tulee tehostaa ja ohjata kohti haluttuja päämääriä. Väestön biopolitiikka taas koostuu käytännöistä, jotka objektivivat ihmiset yhdeksi isoksi väestöksi, jolla on biologisia ominaisuuksia. Väestö käsitetään sen biologisten ominaisuuksien kautta, eli väestöä hallitaan ja säädellään esimerkiksi väestön syntyvyyden, kuolleisuuden, hedelmällisyyden ja terveydentilan kautta.

Väestön hallintaan syntyi paljon sääntelymenetelmiä, joiden kautta tutkittiin ja mitattiin ihmisten ja väestön toimintaa. Biopolitiikan kaksi juonetta ovat siis yksilöiden ruumiinvoimien kesyttäminen, ohjaaminen ja lisääminen sekä väestönsäätely kansakunnan terveyden, puhtauden ja elinvoimaisuuden nimissä. Kaiken kaikkiaan biopolitiikan ja biovallan toiminta perustuu elämänprosessien jatkuvaan arvioimiseen, vahvistamiseen ja hallitsemiseen.

Ihmisten ja heidän elämäprosessien hallinta edellyttää vallan kohteiden jatkuvaa ohjaamista ja ojentamista normien avulla. Ihmisten käyttäytymistä ja olemista ohjataan normalisoivalla hallinnalla. Normalisointi toimii yhdessä ihmistieteiden kanssa, jossa ihmistieteiden objektivoinnit muodostavat käsityksiä siitä, millainen ihminen pohjimmiltaan on ja miten hänen tulisi toimia. Ihmistieteet siis rakentavat ihmisyyden normeja, joita yksilöiden tulisi noudattaa. (Alhanen 2007, 142-143, 146-147.)

Biopolitiikan myötä ihmisten biologinen elämä on siis nimensä mukaisesti politisoitunut. Poliittisten auktoriteettien tehtävänä on elämän hallinta väestön ja jokaisen yksittäisen subjektin hyvinvoinnin nimissä. Poliitiikka ei siis ole enää yksistään sodankäymistä kuten suvereenivallan aikana, vaan politiikka kohdistuu mitä suurimmassa määrin inhimillisen olemassaolon prosesseihin. Biopolitiikka on synnyttänyt erilaisia tekniikoita ja teknologioita sekä asiantuntijoita ihmisten elämän hallinnoimiseksi.

Asiaa voidaan tarkastella myös siten, että biologiaan vetoaminen inhimillistä käyttäytymisestä selitettäessä on myös tietynlaista poliittista toimintaa. Tällainen politiikka määrittää inhimillisen arvon rodun, kansakunnan tai valtion tarpeiden näkökulmasta ja samalla sulkee ulkopuolelle biologisesti epänormaaleiksi määritellyt ihmiset. Väestön terveyden hallinta

vaatiikin normin ulkopuolelle jäävien ”epänormaalien” ja ”vieraiden ainesten” hävittämistä. (Rose 2001, 81-83.)

Biopolitiikan moderni muoto kehittyi pääasiallisesti 1800-luvulla, jolloin valtiot kiinnostuivat terveydestä ja sairaudesta. 1900-luvun alkuun mennessä oli jo muotoutunut kaksi suurta biopoliittista ohjelmaa, joilla valtion pyrki ylläpitämään ja maksimoimaan jokaisen kansalaisen terveyttä. Ensimmäistä biopolitiikan ohjelmaa kutsutaan uushygienismiksi, jolla pyrittiin kansalaisten fyysisen kunnan maksimointiin.

Uushygienismi-ohjelmaan kuuluivat ensinnäkin hygieenisten tapojen juurruttaminen jokaiseen yksilöön kurinpidollisilla ja holhoavilla toimenpiteillä. Ohjelmaan kuului lisäksi huomion kiinnittäminen yksilöiden omiin elintapoihin. Terveyden maksimointi tapahtui yksilön itseensä kohdistaman huolenpidon kautta, jota edistettiin valtiollisten terveystalveluiden instituutioiden hyvinvoinnin ohjelmilla. Terveys-käsitteestä muodostui toiminta-alue, jossa kohtasivat poliittiset kysymykset, yksilöllinen etiikka sekä perheen huolenpidon tekniikat. (Rose 2001, 83-84.)

Yhtenä biovallan teknologian esimerkkinä voidaan pitää Suomen 1900-luvun alun kansalaistamishanketta. Suomeenkin 1800-luvun lopulla levinneessä kansallisuusaatteessa ”kansa” käsitettiin eläväksi organismiksi, jolloin kansan elinvoimaa voitiin vaalia ja lisätä. Kansan elinvoiman lisääminen kuului julkiselle vallalle, joten elinvoiman lisäämisestä muodostui yhteiskunnallisen terveydenhoidon päätehtävä.

Kansan elinvoiman, eli vitaalisuuden suojeleminen, voimistaminen ja järjestäminen tarkoittivat ennen kaikkea sota- työ- ja lisääntymisvoiman kasvua. Valtion perustehtäväksi tuli suojella kansan vitaalisuutta, jotta voitiin hyödyntää yksilöiden ruumiillinen voima ja vahvuus. Yksilöistä tuli valtiolle hyödyllisiä heidän kehonsa kautta. Kansalaisuuden aste määrittyi näin biologisten ominaisuuksien eli yksilön elinvoiman sekä hänen ruumiin ja mielen elintoimintojensa laadun perusteella. (Helén & Jauho 2003, 16-17.)

Osana kansalaistamishanketta eli kansakunnan ja kansalaisuuden muodostumista, Suomessa toteutettiin kansanterveysvalistusta. Kansanterveysvalistuksen nimissä pyrittiin kansalaistaa jokainen ihmisyksilö valtioon ja Suomen kansaan terveydenhoidon nimissä. Kansanterveysvalistuksessa kansalaisuus määrittyi vahvasti käsityksen mukaan, jossa terveyden ajateltiin olevan henkilökohtainen velvollisuus kansakuntaa ja kansaa kohtaan. Siten jokainen saattoi täyttää velvollisuutensa kansalaisena huolehtimalla omasta terveydestään.

Kansanterveysvalitukseen kuuluivat lisäksi toimenpiteitä, jotka asettivat kansalaiset eriarvoiseen asemaan. Kansanterveyden vaalimisen nimissä julkinen valta ja lääkärikunta saattoivat tarkkailla, ryhmitellä ja eritellä kansakunnan jäseniä normaaleihin ja sairaalloisiin, tuottaviin ja kuluttaviin tai kunnollisiin ja vaarallisiin kansalaisiin. Kansalaisten tarkkailun, ryhmittelyn ja erittelyn avulla kontrolloitiin ihmisiä yksilöinä ja ryhminä sekä puututtiin heidän elämään.

Ihmisten jakamisella normaaleihin ja sairaalloisiin sekä kunnollisiin ja vaarallisiin rakennetaan terveyskansalaisuudelle ulkopuoli ja toiseus, eli määritelmät mikä on oikein ja mikä väärin. Kansalaisuuden oikeellisuus ja normi määritellään näin yksilön elinvoimaisuuden perusteella, jolloin kansalaisuuden kriteereistä tulee biologisia ja lääketieteellisiä. (Helén & Jauho 2003, 14-15.)

Itsensä kehittämisestä ja oman terveyden edistämisestä tuli kansalaishyve. Tähän kuului myös urheilu, jolla voitiin lisätä omaa elinvoimaa ja edistää terveyttä. Terveyden edistäminen ei ollut ainoastaan henkilökohtainen ja yksityinen asia vaan kunnon kohottamisella ja vahvistumisella ihminen toteutti kansalaisvelvollisuuttaan sota-, työ ja lisääntymisvoimana.

Terveyskansalaisuuden biopoliittiseen luonteeseen kuuluu se, että ihminen on poliittinen ja moraalinen olento ensi sijassa elävänä ja elinvoimaisena ihmisyksilönä. Hänen poliittinen osallisuutensa kansalaisena kansakunnan toimintaan toteutuu siis hänen elävyytensä ansiosta. Suomessa väestön elinvoiman kohdistuva biopoliitiikka oli erityisen vahvoilla sotien välisenä aikana 1920- ja 1930-luvuilla. Tällöin Suomessa vallitsi pronatalismi eli väestöpolitiikka, joka tähtäsi syntyvyyden nousuun sekä väestön laatuun kohdistunut rotuhygieeninen huoli. (Helén & Jauho 2003, 16-17, 18.)

Toista biopoliitiikan ohjelmaa kutsutaan eugeniikaksi, jota voidaan kutsua myös rodunjalostusopiksi tai rotuhygieniaksi. Myös eugeniikan perusteella pyrittiin väestön terveyden maksimointiin mutta se toimi ennaltaehkäisevän intervention kautta, jossa etusijalla oli kansakunnan lisääntyminen sekä kansakunnan hyväksytyjen ominaisuuksien edistäminen ja toisaalta taas ”vääränlaisten” ominaisuuksien hävittäminen.

Väestö ymmärrettiin yhtenä yksikkönä, jota uhkasi tietyt haitat ja jota oli mahdollista vahvistaa yhtenä massana. Inhimilliset ominaisuudet liitettiin väestönsaan eikä vain yksilöihin, joten ajateltiin, että tietyillä väestönosilla oli luonnostaan tiettyjä ominaisuuksia. Jotta päästäisiin eroon ”vääränlaisista” ominaisuuksista niin täytyi päästä eroon siitä väestönosasta, jossa esiintyi näitä ”vääränlaisia” ominaisuuksia. Valtio pyrki koko väestön

hyvinvoinnin nimissä rajoittaa tiettyjen väestönosien ja ryhmien jäsenten lisääntymistä vain sillä perusteella, että he kuuluivat kyseisiin ryhmiin, joihin liitettiin epähaluttuja ominaisuuksia. Näitä pyrkimyksiä kutsutaan negatiiviseksi eugeniikaksi. (Rose 2001, 84.)

Eugeniikan ohjelmaan kuuluivat lisääntymisen hallinnan tekniikoiden lisäksi väestön terveyden hallinnan tekniikoita. Positiivinen eugeniikka kannusti hyväksytyjä ominaisuuksia omaavia kansalaisia lisääntymään erinäisin tukevin toimenpitein, kuten äidinpalkkioin tai verohuojennuksin. (Hietala 2009, 14.) Myös liikunnan ja urheilun tukeminen kuuluivat kansakunnan terveyden maksimoimiseen.

Kansakunta väestöllisenä yksikkönä näin säilyi terveenä ja pystyi puolustautumaan tulevilta uhkilta. Varsinkin 1900-luvulla sodan uhka edisti myös urheilun ja liikunnan tukemista. Uskottiin, että kansakunnan voima löytyi sen kansalaisten fyysisestä kunnosta, joten esimerkiksi talous- ja väestöpolitiikassa voitiin ottaa päätöksenteon tueksi tietoa kansalaisten biologisista ominaisuuksista sekä prosesseista ja ruumiillisen kasvatuksen vaikutuksista. Antropometrisin mittauksin arveltiin voitavan määritellä ihannekuva ihmisestä ja sen ominaisuuksista. Mittauksin myös selvitettiin mikä oli ruumiin kunnan, ravinnon ja terveydentilan sekä henkisen tilan välinen yhteys. (Hietala 2009, 17.)

Suomessa urheilua ovat tutkineet biopolitiikan tai biovallan näkökulmasta ainakin Virpi Ansio Jyväskylän yliopiston Liikunnan yhteiskuntatieteiden pro gradu -tutkielmassaan vuonna 2012 ja Pasi Öyttenmaa myös Jyväskylän yliopiston yhteiskuntapolitiikan pro gradu -tutkielmassaan vuonna 2015. Öyttenmaa tutki eduskunnan liikuntapoliittisia täysistuntokeskusteluja toimikaudella 2011-2015 ja suomalaisten riittämätön liikkumista. (Öyttenmaa 2015.) Virpi Ansio tutki ruumiillisuuden sosiaalista todellisuutta *Liikunta & Tiede* -lehdessä vuonna 2011. Ansion mukaan lehden rakentamassa ruumiillisuuden sosiaalisessa todellisuudessa pyritään yksilöitä tietynlaiseen elämänhallintaan ja kuva todellisuudesta keskittyy yksilöiden biologiseen ruumiillisuuteen. (Ansio 2012, 2.)

2.4. Ihmisen kehollisen olemassaolon välineellistäminen

Tämän tutkielman teoreettisen viitekehyksen lähtökohtana on ajatus ihmisen kehollisen olemassaolon välineellistämisestä Michel Foucault'n teorian näkökulmasta. Tässä tutkimuksessa oletetaan, että ihmisen kehollinen olemassaolo välineellisestään yhteiskunnalliseksi ja poliittiseksi resurssiksi biopoliittisen vallankäytön mikrofysiikan keinoin. Tällaista valtaa käyttävät urheilun kohdalla esimerkiksi eri urheilutoimijat, kuten

Pihkala, rakentamalla urheilun määritelmää ja urheilu-subjektiutta, johon kansalaiset normalisoidaan.

Urheilija-subjektiuden kautta rakennetaan käsitystä ihmisestä ja kehollisuudesta, joka tähtää hallintaan ja kurinalaistamiseen (Puhakainen 1997, 129). Jyri Puhakainen on tiivistänyt urheilukulttuurin ihmiskäsityksen niin, että urheilijan koko elämä alistetaan järjestelmälliseen ja kontrolloivaan valmennukseen, jossa tärkeintä on optimoida urheilijan fyysinen suorituskyky ja tavoitteena on inhimillisen suorituskyvyn maksimointi. Moderni urheilu käsittää urheilijan ruumiin näin koneen kaltaiseksi, jossa sen sosiaaliset ja emotionaaliset ulottuvuudet unohdetaan. Ihmiset saadaan toimimaan hallittuina ja hyödyllisinä, kun ne liikkuvat ja urheilevat. (1997, 133-134, 139).

Myös Puhakainen kuvaa urheilun läheistä suhdetta armeijaan ja sotaan. Jo antiikin Kreikassa, Rooman imperiumin aikana sekä keskiajalla ruumiin harjoitukset tähtäsivät kouluttamaan kurinalaisia sotilaita ja metsästäjiä. Urheilulle annettiin militaristisia tehtäviä. Myös suomalainen urheilu Puhakaisen mukaan perustuu voimakkaasti sotilaskoulutukselliseen perinteeseen ja sen vuoksi militaristiset lajit, kuten hiihto, keihäänheitto, yleisurheilu, pesäpallo ja paini istuvat hyvin suomalaiseen urheilun mielenmaisemaan. Puhakaisen mukaan juuri Pihkalalla on, yhtenä suomalaisena liikuntakulttuurin oppi-isänä, ollut suuri vaikutus siihen, että nykyinen liikunta- ja urheilukulttuuri Suomessa palvelee edelleen suojeluskuntaurheilun perinteitä. (Puhakainen 1997, 165-166.)

Myös suomalainen jääkiekkovalmentaja Alpo Suhonen (Helsingin Sanomissa 29.10.1992) on sanonut, että Pihkalan ajatuksiin perustuva suojeluskuntaurheilun perinne elää voimakkaasti 2000-luvun suomalaisessa urheilukulttuurissa. Suhosen mukaan monet urheilujohtajat ylläpitävät edelleen Pihkalan ajattelumalleja urheilusta ja Pihkalan sotilas-isänmaalliset teesit ovat arvostelut yläpuolella. Pihkalan ajatukset urheilusta siis yhä vaikuttavat suomalaiseen urheilu- ja liikuntakulttuuriin. (Puhakainen 1997, 234.)

Teorian kautta voidaan sanoa, että ihmisen kehollinen olemassaolo on välineellistetty urheilun kautta sotilaalliseksi resurssiksi ja koneeksi. Ihmisen ruumiillisuus ja kehollisuus on kurinalaistettu ja urheilu nähdään sosiaalisena prosessina, joka kurinalaistaa ruumiit. Myös koko ihmisenä olemisen tarkoittaa voittamista ja häviämistä sekä valmentautumista ja kilpailua. Urheilu on samalla näytepala ihmisenä ja kansalaisena olemisesta länsimaisessa kulttuurissa. (Puhakainen 1997, 219-221.)

3. Urheilu

3.1. Urheilun historiaa

Ihmisen olemukseen kuuluu liikkuminen. Ihmisen, kuten muidenkin monien eläinlajien, lajiominaisuuksiin kuuluu taipumus sekä liikkua että liikkuen kamppailla, leikkiä, kisailla ja kilpailla. Ihmisten keho toimii liikkumiseen perustuen, koska siten lihakset, aineenvaihdunta ja yleisesti koko kehon järjestelmä toimivat. Aikaisemmin myös liikkuminen mahdollisti sen, että ihminen sai saalistettua oikeanlaista ravintoa ja juostua karkuun mahdollisia uhkia. Ihminen joutui liikkumaan elääkseen, joten hengissä pysymiseksi ihmisen täytyi olla nopea, ketterä ja kestävä. (Seppänen 1990, 1-2.)

Aiemmin liikkuminen oli elintärkeää ravinnon saamisen ja saalistamisen vuoksi. Tänä päivänä ravinnon tuotanto ja tarjonta hoituvat pitkälti koneiden avulla, joten ihmisen jokapäiväinen aktiivinen liikkuminen on tuhansien vuosien aikana vähentynyt dramaattisesti. Koska ihmisen selviytyminen ei enää ollut riippuvainen saalistuskunnosta ja liikkumisesta ravinnon hankintaa varten, niin ihminen alkoi liikkua omaksi huvikseen ja näin liikkumisesta tuli kulttuurista ja sosiaalista toimintaa, jota kutsutaan *urheiluksi*. (Seppänen 1990, 2-3.)

Metsästyksen ja saalistuksen keskittyneissä yhteiskunnissa uskotaan syntyneen myös urheilukilpailujen ensi hetket. Monien tutkimusten mukaan kehittyneimmissä metsästyks- ja saalistusyhteiskunnissa ihmiset harjoittivat omaa metsästyks- ja saalistuskuntoaan ruumiinharjoituksilla, jotka muistuttavat nykyaikaisia urheilulajeja, kuten painia, juoksua, jousiammuntaa, hyppyä, heittoa ja uintia. Paavo Seppäsen mukaan ei ole yhtäkään yhteiskuntaa, jossa ei urheilua olisi. (Seppänen 1990, 2-3.)

Urheiluksi kutsuttu toiminta taas voi vaihdella hyvinkin paljon eri ihmisyyhteisöissä ja yhteiskunnissa, osittain luonnonolosuhteiden erilaisuuden vuoksi. Myös kulttuuri- ja uskonnolliset erot vaikuttavat siihen, miten yhteiskunnassa suhtaudutaan urheiluun ja siinä kilpailemiseen. Seppänen vertaa esimerkiksi buddhalaisuuteen perustuvan aasian kulttuurin sekä eurooppalaisen länsimaalaisen kulttuurin asennoitumista kilpailemisen olemukseen. Useimmissa aasilaisissa urheilulajeissa ja -muodoissa pyritään enimmäkseen itsensä hallitsemiseen ja tasapainon löytämiseen, kun taas länsimainen urheilu perustuu pitkälti vastustajan voittamiseen. (Seppänen 1990, 2-4.)

Länsimaisen kulttuurin synnysijoilla, antiikin Kreikassa, taisteluissa pyrittiin väriin jumalien puolesta sotivan vihollisen kukistamiseen tai metsästyksessä vaarallisten petojen

tappamiseen. Vastustajan voittaminen sekä saavutusten ja suoritusten merkityksestä tuli ajan myötä entistä tärkeämpi, tällöin kreikkalaisen filosofisen ajattelun ilmaisu ”paras idea voittakoon” siirtyi myös urheiluun eli ”paras mies voittakoon”. (Seppänen 1990, 8-9.)

Kulttuuri ja yhteiskunta vaikuttavat siihen, kuinka urheiluun suhtaudutaan yhteiskunnassa, niin myös urheilu on vaikuttanut yhteiskuntien ja kulttuurien muodostumiseen sekä niissä eläneisiin ihmisiin. Antiikin kreikkalaisten ”paras mies voittakoon” -ajatus urheilussa teki heistä muita fyysisempiä ja vahvempia, ja samalla heidän itsetuntonsa kohosi omien saavutustensa sekä oman hyvän fyysisen kunnon myötä. Pienet kaupunkivaltiot pystyivät ylläpitämään puolustuskuntoaan vihollista vastaan urheilukisojen avulla. Jo näihin aikoihin voidaan katsoa urheilun toimivan yhteiskunnan eheyttäjänä ja kansallistunnon kohottajana. (Seppänen 1990, 10-11.)

Antiikin Kreikasta lähtöisin oleva länsimainen edistysusko leimaa myös nykyaikaista urheilua. Edistysusko näkyy jatkuvasti paranevien suoritusten, saavutusten ja voittojen sekä menestysten tärkeydessä sekä kilpailu- ja huippu-urheilussa mutta myös tavallisessa kuntoilussa. Kuntoilukin perustuu länsimaissa pitkälti sekä hyvän fyysisen kunnon että urheilullisen ja useimmiten hoikan ulkonäön saavuttamiseen mutta myös kilometrien, kilojen, suorituskertojen sekä vauhdin mittaamiseen. Aina täytyy tehdä paremmin ja aina täytyy kehittyä.

Länsimainen urheilu ei ole syntynyt jonkin erikoisen geneettisen ominaisuuden vuoksi tai ”luonnollisesti” vaan yksinkertaisesti siksi, että länsimaissa on suhtauduttu urheiluun eri tavoin kuin muualla. Se, miten urheiluun yhteiskunnassa suhtaudutaan, kuinka vakavasti se otetaan ja kuinka urheilutoiminta on organisoitunut, vaikuttavat siihen, kuinka urheilullisia tai *länsimaisen käsityksen* mukaan fyysisiä ja vahvoja yhteiskunnan kansalaiset ovat. (Seppänen 1990, 12-13.)

3.2. Urheilu ja yhteiskunta

Urheilu on ruumiinkulttuurin historiallisesti muuttuva ilmiö. Urheilun määrittelyn elementit ovat historiallis-kulttuurisesti suhteellisia eli määritelmät muuttuvat historian ja kulttuurin myötä. Tämä tarkoittaa sitä, että urheilun määritelmät eivät ole universaaleja tai ”luonnollisia”, vaan ne ovat ajasta ja paikasta riippuvaisia. (Eichberg 1987, 51.)

Urheilu ei ole pelkkää fyysistä toimintaa, vaan merkittävä osa kunkin yhteiskunnan sosiaalista kokonaisuutta. Urheilun kautta voidaan tarkastella yhteiskunnan kulttuuriperinnettä ja arvoja,

esimerkiksi edistyksen, saavutusten ja suoritusten merkitystä. Sen kautta voidaan tarkastella myös erilaisia yhteiskunnallisia piirteitä, kuten yhteiskunnan kasvatusihanteita, moraalinormeja, yksilö- tai yhteisökeskeisyyttä, kansalaisvapauksia tai valtasuhteita. (Seppänen 1990, 21-22.)

Nykyaikaisen länsimaisen urheilun juuret ulottuvat brittiläiseen urheiluun ja voimisteluun, joiden taustalla vaikuttivat erilaiset ympäri Eurooppaa 1700-luvulla levinneet reformipedagogiset virtaukset. Näiden reformipedagogisten virtausten perustana olivat kasvatuskirjat, jotka pyrkivät kasvattamaan yläluokkaiset pojat kelpollisiksi yhteiskunnan jäseniksi. Virtausten ja kasvatusfilosofian taustalla vaikuttivat myös valistusajan ihanne rationaalista ja käytännöllis-funktionaallisesti ihmisestä. Valistusajan perinnettä on kuvattu sivilisaatioprosessiksi, jonka keskeinen kiinnostus kohdistui ruumiillisuuden kesyttämiseen. (Lindfelt 2001, 46.)

Yläluokkaisiin poikiin kohdistuvissa kasvatuskirjoissa 1700-luvun lopulla oli ajatus siitä, että fyysisen voiman, terveyden ja moraalisten arvojen välillä on suora yhteys. Siten kasvatusfilosofiaan tuli mukaan myös fyysinen kasvatus ja ruumiinharjoitukset. Pidettiin itsestäänselvyytenä sitä, että ruumiillisen ja moraalisen välille voidaan järjestelmällisesti ja tietoisesti luoda tasapaino. Ajateltiin, että fyysinen harjoitus vaikutti samalla sekä ruumiiseen ja moraalisiin. (Lindfelt 2001, 46-47.)

Teollisuuskulttuurissa urheilun määritelmään kuuluu elementtejä, jotka ovat ruumiillisuus, liike ja liikkuminen, ponnistelu jonkin saavuttamiseksi sekä rajattu sosiaalinen aika ja tila. Näiden elementtien puitteissa urheilu on viimeisen 200 vuoden aikana kehittynyt suoritukseksi, jossa urheilutuloksia tuotetaan, parannetaan ja maksimoidaan. Tämä *citius, altius, fortius* (nopeammin, korkeammalle, voimakkaammin) ajatus on ollut perustana olympialaisille, organisoidulle urheiluseuratoiminnalle sekä koululiikunnalle.

Suoritusurheilun lisäksi teollisuuskulttuurissa urheilu ja liikunta ovat fyysisen terveyden ja sosiaalisen integraation edistäjiä. Lisäksi urheilua ei harrasteta ainoastaan terveyden ja kilpailutulosten vuoksi, vaan urheilun kautta etsitään aistimellisuutta. Aistimellisuus voidaan kokea yksilöllisen ruumiillisuuden lisäksi myös sosiaalisena ruumiillisuutena, jonka avulla voidaan kokea yhteishenkeä. (Eichberg 1987, 51, 55-56.)

Erik Allardt kuvailee urheilun merkitystä kansallisvaltion synnyssä. Hänen mukaansa urheilu luo sosiaalista yhteisöllisyyttä, jota jokainen yhteiskunta tarvitsee. Kansallisvaltio ei voi rakentua pelkkien taloudellisten edellytysten varaan, vaan kansallisvaltio edellyttää myös

monia erilaisia inhimillisen toiminnan muotoja ja sosiaalisia prosesseja. Urheilun luoma yhteisöllisyys on yksi merkittävä kansakuntaa rakentava inhimillisen toiminnan muoto sekä sosiaalinen prosessi, jossa kansalaiset ovat kiinteästi mukana. (Allardt 2001, 13.)

Kansakunnan rakentamisprosesseja ovat muun muassa yhteiskunnallisen kontrollin ulottuminen valtion kaikkiin osiin, yhteyksien luominen, sosiaalisten ja poliittisten osallistumismahdollisuuksien lisääntyminen sekä yhteisen identiteetin ja yhteenkuuluvuuden luominen. Urheilu on vaikuttanut näihin moniin kansakunnan rakentumisprosesseihin lisäämällä sosiaalista aktiivisuutta sekä yhdistämällä ihmisiä eri alueista sekä yhteiskuntaluokista. Lisäksi urheilusta muodostui teollisessa yhteiskunnassa paikallisen ja kansallisen identiteetin rakentaja.

Kansalaisyhteiskunta on olennainen poliittiselle demokratialle. Urheiluseurat toimivat kansalaisjärjestöinä kansalaisyhteiskunnan ytimenä, joten urheiluseurat ovat vaikuttavassa asemassa demokratian toiminnassa. Allardt sanookin, että urheilulla on ollut sosiaalisesti integroiva merkitys käytännössä kaikissa moderneissa yhteiskunnissa. (Allardt 2001, 14.)

Urheilu ei siis rajoitu vain yksilön elämänpiiriin, vaan urheilua käytetään yhteiskunnan ja valtion omiin tarkoituksiin, kuten sotilaskunnan parantamiseen, kansalaiskasvatukseen, yhteiskunnallisen ja kansallisen eheyden rakentamiseen, isänmaallisuuden korostamiseen sekä valtapoliittisena välineenä. Urheilu toimii yksilön identiteetin rakentajana mutta se on myös kansallisen identiteetin rakentaja. (Seppänen 1990, 21-22.)

Urheilusta tuli Euroopassa 1800-luvulla tärkeä uusi sosiaalinen käytäntö ja huvitusmuoto, jonka merkitys kasvoi 1900-luvun alkupuolella. Urheilu saapui Suomeen ”sporttina” ja sille täytyi keksiä suomenkielinen vastine. ”Urheilu” sanan kantasana on ”urheus” ja se vakiintui suomen kieleen monien kokeilujen jälkeen. ”Urheuteen” ja ”urheaan” toimintaan kuuluivat sekä lasten leikillinen toiminta, että aikuisten osoittama pelottomuus ja herranmiesmäinen jalous. (Sironen 1992, 10.) Sen ajan herrasväelle oli urheutta koetella omia fyysisiä rajojaan.

Suomessa urheilusta tuli osa kansalaisyhteiskunnan muodostumista. Urheilu alkoi saada isänmaallista merkitystä olympiakisojen kautta. Esimerkiksi Tukholman vuoden 1912 olympialaisissa urheilu merkittiin isänmaan asiaksi venäläistämispoliittikkaa vastaan. Suomen urheilullinen menestys kisoissa kohotti kansallistuntoa. (Vasara 2000a, 12-13.)

Sisällissodan seurauksena maanpuolustus loi aatteellisen ja käytännöllisen pohjan urheilulle. Valkoisten suojeluskuntien tehtäväksi asetettiin ”edistää kansan puolustuskuntoisuutta sekä

turvata laillista yhteiskuntajärjestystä”. Puolustuskuntoisuuden ja laillisen yhteiskuntajärjestyksen toteuttamisessa suojeluskuntien tuli edistää ”voimistelua, urheilua ja kansalaiskunnan kasvamista”. (Asetus Suojeluskunnista 2.8.1918.)

Urheilun poliittisena tavoitteena 1900-luvun alussa oli kansakunnan integrointi isänmaahan ja sen puolustukseen. Lisäksi haluttiin kasvattaa pojista miehiä ja urheilusta muodostui myös ”miesten koulu”. Suojeluskunnissa luotiin tietoisesti miehen mallia ja pyrittiin poistamaan pojista kaikki ”naismaisuuden” merkit. Urheilusta tuli näin miehisyiden edistäjä, johon naiset eivät soveltuneet. Urheilu oli sotaa ja sotana miesten asia, kuten Pihkalakin julistaa. (Häyrinen & Laine 1989, 334.)

Samanaikanaan vallitseva rotuhygieeninen käsitys myös yhdisti fyysisen heikkouden ja henkisen kyvyttömyyden. Rotuhygieenisessä ajattelussa katsottiin kansakunnan tulevaisuuden olevan riippuvainen siitä, millainen kansan perintöaiheiden summa oli. Urheilun kautta harjoitettu fyysisen vahvuus nähtiin samalla vahvistavan myös moraalialia ja siten kansakunnan perintöaiheita. Yhteiskunnallisiin ja terveydellisiin ongelmiin nähtiin olevan ratkaisuna rotuhygienialia. (Hietala 2007, 41–42.) Rotuhygienialia nähtiin ratkaisuna siksi, että ruumiinharjoituksissa hankitut fyysiset ja henkiset voimat periytyisivät seuraavalle sukupuolelle ja siten estettäisiin kansakunnan degeneroituminen (Aarreaara 2000, 215).

Urheilulle on Suomessa annettu tärkeä kansallinen tehtävä niin maanpuolustuksellisesti kuin kasvatuksellisesti. Urheilun mielikuvien puhtauden vaalimisella on Suomessa pitkät perinteet, joiden juuret ulottuvat kansallisromantiikkaan ja luterilaiseen puritanismiin. Urheilu olemassaolon oikeutusta on perusteltu sen kansallisen tehtävänsä kautta. (Kokkonen 1995, 8.)

Esa Sironen kuvailee kuinka leikin rituaali ja urheilu ruumiillistaa aina aikansa ja yhteisönsä ajatusmalleja ja keskeisiä käsityksiä. Urheilun muoto kertoo tarinaa aina sen ympäröivästä yhteiskunnasta. Urheilusta muodostui käsitteellisesti ja käytännöllisesti yhteiskunnallinen kansanliike, jonka poliittisten, kulttuuriset ja aatteelliset vaikutukset ovat moniulotteisia ja laajalle levinneitä. (Sironen 1992, 11-12.)

3.3. Urheilun organisoituminen Suomessa

Urheilullista toimintaa oli jo vuosisatojen ajan ollut ennen valtiollista järjestäytymistä etenkin talonpoikaisväestöllä maaseudulla leikkien ja voimannittelöiden muodossa (Vasara 2004, 13). Kalevi Heinilä kuvaa väitöskirjassaan *Urheilu ja vapaa-aika (1959)* pari vuosisataa sitten

olevaa Suomea paikallaan pysyväksi ja koteloituneeksi maalaisyhteiskunnaksi, jossa urheilu ilmeni vain kansanomaisena joutohetkien ja juhla-aikojen ajanvietteenä.

Urheiluun osallistuivat enimmäkseen nuoret ja miehet. Urheilulliselle toiminnalle maalaisyhteiskunnassa ominaista olivat kilpaileminen sekä taitojen ja fyysisten ominaisuuksien mittaaminen. Monesti kylät kilpailivat keskenään urheilun kautta paremmuudesta ja kunniaista. (Heinilä 1974, 9-10.)

Fennomaanisen liikkeen nousu 1800-luvun lopulla on osaltansa nostanut urheilun ja liikunnan merkitystä Suomessa. Fennomaaninen liike korosti liikunnan ja urheilun tärkeyttä kansan sotilaskunnan rakentamisessa. Samoihin aikoihin perustetut erilaiset kansanvalitusseurat innostuivat myös urheilusta ja liikunnasta. Urheilun avulla seurat halusivat pitää maaseudun rahvaan pois huonoista harrastuksista, kuten alkoholin käytöstä tai muusta aatteellisesti ja siveellisesti haitallisesta ajanvietteestä. (Vasara 2004, 13.)

Fennomaanisen liikkeen suosion kasvu 1800-luvun lopulla edisti myös urheilun ja liikunnan suosiota kansan parissa. Kansan suosion avulla urheilun ja liikunnan yhteiskunnallinen asema vahvistui niin, että myös valtiolta uskoi niiden yhteiskunnalliseen voimaan. Kansanvalitusseurojen toiminnan kautta tapahtunut urheiluharrastusten lisääntyminen synnytti varsinaisen urheiluliikkeen Suomeen. Jo ennen 1900-luvun alkua Suomeen oli perustettu noin 300 urheiluseuraa. Suosituimmat urheilulajit siihen aikaan olivat yleisurheilu, hiihto ja voimistelu sekä pyöräily, luistelu ja pallopelit. Perinteiset voimainmittelöt muuttuivat kilpaurheiluksi. (Vasara 2004, 13-14.)

Venäjän keisarikunnan sortotoimenpiteet Suomea kohtaan vaikuttivat myös urheiluliikkeeseen. Urheiluliike kytkettiin poliittisiin tapahtumiin, josta ensimmäinen merkittävä esimerkki on valtakunnallisen urheilun keskusjärjestöjen perustamishanke vuonna 1899. Suomalainen voimistelu- ja urheiluliitto perustettiin vuonna 1900, jonka osallisina olivat vain suomenkieliset järjestöt.

Ruotsinkieliset järjestöt jättäytyivät ulkopuolelle, koska he edustivat Venäjä-politiikassa vastakkaista puolta kuin suomenkieliset järjestöt. Ruotsinkieliset urheilujohtajat olivat Venäjä-politiikassaan perustuslaillisuuden kannattajia, kun taas suomalaiset edustivat myöntyväisyysuuntausta. Venäjän hallitus ei tästä huolimatta kuitenkaan vahvistanut uuden linjansa mukaisesti Suomen valtakunnallisen urheiluliiton sääntöjä. (Vasara 2004, 14-15.)

Vuoden 1905 järjestetty suurlakko yhdisti Suomen kansakuntaa hetkellisesti niin paljon, että kieli- ja Venäjä-poliittiset ristiriidat jäivät taka-alalle ja suuremman merkityksen sai kaikkia puolia ja koko urheiluväkeä yhdistävä, uuden urheilun keskusjärjestön perustaminen. Vuonna 1906 perustettiin uusi valtakunnallinen urheilujärjestö eli *Suomen Voimistelu- ja Urheiluliitto* (SVUL), jonka jäseniksi tulivat myös ruotsinkieliset urheilujärjestöt sekä työväen urheilujärjestöt. Samalla edellinen keskusjärjestö eli *Suomalainen Voimistelu- ja Urheiluliitto* lakkautettiin.

Uusi keskusjärjestö ei säilynyt kuitenkaan pitkään sellaisenaan. Vuoden 1907 eduskuntauudistuksen jälkeen Suomi joutui taas vaikeuksiin Venäjän kanssa. Venäjän ja Suomen välien kiristytessä myös keskusjärjestön yhdistämisen osapuolten välit kiristyivät ja erimielisyydet lisääntyivät niin ruotsinkielisten ja suomenkielisten kuin porvariston ja työväen välillä. Seurauksena oli ruotsinkielisen voimistelu- ja urheiluliiton perustaminen vuonna 1912 ja myöhemmin työläisurheiluseurojen eroaminen SVUL:sta vuonna 1919, jonka seurauksena perustettiin TUL eli Suomen Työväen Urheiluliitto. (Vasara 2004, 15.)

Nuorsuomalainen Zachris Castrén ja suomalaisen puolueen Juhani Arajärvi tekivät vuonna 1909 ensimmäisen eduskunta-aloitteen valtion rahallisesta tuesta urheiluelämälle. Jo silloin poliitikot yhdistivät liikunnan ja urheilun yhteiskunnallisen hyödyn ja vaikutuksen kansalaisten terveydenhoitoon. Senaatti tosin oli myöntänyt jo aiemmin SVUL:lle 4 000 markan vuotuisen apurahan mutta Castrén ja Arajärvi pitivät sitä riittämättömänä, varsinkin kun muiden Pohjoismaiden valtiolliset apurahat olivat senaatin antamaa valtionapua kymmenkertaisesti suurempia.

Castrén ja Arajärvi anoivat aloitteessaan 20 000 markan määrärahaa vuodelle 1910 mutta koko aloite ei ehtinyt varsinaiseen parlamenttikäsittelyyn, koska eduskunta tuli hajotetuksi ennen sitä. Myös sosiaalidemokraattiset edustajat tekivät oman valtionapua koskevan aloitteensa seuraavilla valtiopäivillä. Näin myös työväestö näki ruumiillisen kasvatuksen myönteiset vaikutukset työväestön terveydentilalle ja erityisesti työkunnolle.

Eduskunta olisi hyväksynyt esityksen mutta se kaatui toisen sortokauden aikaisen venäläistyneen senaatin ja Pietarin hallituksen vastustukseen. Kaikki muutkin 1910-luvulla esitetyt urheilun valtionapu-aloitteet tyrmättiin venäläisen hallitusvallan toimesta. Vuoden 1917 Venäjän keisarinvallan jo kaaduttua esitettiin uusia aloitteita valtionavusta mutta nekin kaatuivat Suomessakin alkaneen kiristyneen yhteiskunnallisen kiehunnan vuoksi.

Esitykset urheilun valtionavusta joutuivat jäämään taka-alalle keisarinvallan kaatumisen aiheuttamien yhteiskunnallisten murrosten tieltä. Toteutumattomat hankkeet urheilun valtionavusta ennen Suomen itsenäistymistä olivat kuitenkin merkittävä perusta ja alku urheilun valtiolliselle organisoitumiselle ja liikuntahallinnolle. (Vasara 2004, 17–20, 22 ja 26.)

Suomessa järjestettiin ensimmäiset itsenäisyyden ajan kansainväliset urheilukilpailut helmikuussa vuonna 1919. Urheilukilpailut olivat Talvikisat, joiden ohjelmaan kuuluivat myös suojeluskuntajärjestön kilpailut ja juhlat. Valtio rahoitti suojeluskuntien toimintaa ja silloinen valtionhoitaja Gustaf Mannerheim esiintyi kisojen suojelijana.

Myös muita valtioneuvoston jäseniä osallistui kisojen seremonioihin. Näin valtiovalta oli vähintään välillisesti osallisena pitkälti sotilasurheilupitoisissa kilpailuissa. Kisoihin liittyvissä lehtikirjoituksissa korostettiin sekä pohjoismaista yhtenäisyyttä mutta myös kansallista yhtenäisyyttä, jonka uskottiin syntyvän urheilun voiman avulla.

Jo Suomen itsenäisyyden alkuvuosina valtio osallistui sekä suojeluskuntien toimintaan sekä urheilun vähintään seremonialliseen tukemiseen. Kesäkuusta 1919 alettiin järjestää myös urheiluohjaajakursseja, jota valtiovalta rahoitti ja tuki. Kurssien järjestämisellä pyrittiin osaksi kaventamaan vasemmiston ja oikeiston jyrkkää jakolinjaa ottamalla mukaan opettajaksi myös TUL:n miehiä.

Urheiluohjaakurssit liitettiin myös osaksi sotilaskasvatusta, koska yhtenä kurssin vetäjänä toimi puolustusvoimien vänrikki. Urheilu oli tärkeä osa Suomen maanpuolustustyötä ja valtion urheiluohjaajakoulutuksen tavoitteena oli saada sotilasurheilu levittäytymään jokaiseen kylään ja kääntämään nuorten miesten isänmaallisuus hyödylliseksi ruumiillistumaksi eli sotilaskuntoisuudeksi. (Aunesluoma & Juppi 1995, 22-25.)

Vuotta myöhemmin valtio alkoi tukea urheilua laajemmin myös valtionapujen kautta, jotka kohdistettiin eri urheilujärjestöille. Ensimmäinen valtionapu urheilujärjestöille hyväksyttiin eduskunnassa 1. maaliskuuta vuonna 1920. Valtionavun määrä oli kokonaisuudessaan 200 000 markkaa, josta melkein puolet eli 85 000 markkaa kohdistettiin SVUL:lle. TUL eli Työväen Urheiluliitto sai 60 000 markkaa, SNLL eli Suomen Naisten Liikuntakasvatusliitto 18 000 markkaa, Uimaliitto 12 000 markkaa ja Palloliitto 5 000 markkaa. Muihin kuluihin meni 20 000 markkaa.

Keskustelu valtionavusta urheilujärjestöille ennen eduskunnan hyväksymistä kävi kiintoisana valiokunnissa. Keskustelu osoitti, kuinka jakautunut nuoren tasavallan eduskunta oli myös urheilua tukemista koskevien ajatusten kohdalla. Kaikki eivät olleet samaa mieltä edes siitä, tulisiko valtion varoilla tukea urheilua ylipäätään. Keskusteluun osallistuneiden kansanedustajien perustelut paljastivat urheilun kytkeytyneen jo siinä vaiheessa yhteiskunnallisiin ja poliittisiin kysymyksiin. Keskustelu paljasti myös eri puolueiden ja kansanedustajien ideologisten taustojen vaikutuksen päätökseen valtion tuesta urheilulle. (Vasara 2004, 30-31.)

Keskusteluissa porvarillisissa perusteluissa korostettiin urheilun maanpuolustuksellista merkitystä sekä kansakunnan eheyttävää voimaa. Porvariston mielestä kansainvälisissä kilpaurheilussa menestys voimistaisi kansallista identiteettiä ja siten myös kansakunnan eheyttämistä. Sosiaalidemokraatit korostivat puolestaan urheilun terveyteen ja työntekoon vaikuttavaa hyötyä, joka helpottaisi tehdastyön yksipuolistumisen vaikutuksia. (Aunesluoma & Juppi 1995, 11.)

Valtionavun hyväksyminen urheilujärjestöille vuonna 1920 oli ensimmäinen nuoren tasavallan urheilupoliittinen päätös. Siitä lähtien valtiovalta alkoi tietoisesti toimimaan myös urheilupolitiikan kysymysten äärellä. Urheiluhallinnon organisoiminen oli yksi näistä merkittävimmistä valtiovallan urheilupoliittisista päätöksistä ja linjaratkaisuista. Valtionavun hyväksymisen lisäksi päätettiin perustaa myös valtion urheilulautakunta, jonka tehtävänä oli huolehtia valtionavun jakamisesta sekä perustettiin kaksi komiteaa, joiden tuli pohtia urheilupolitiikan suuntaviivoja. (Aunesluoma & Juppi 1995, 10-11.)

Kirkollis- ja opetusministeriö sai pitkän väännön jälkeen hoidettavakseen urheilumäärärahojen, valtion urheilulautakunnan ja muiden urheiluhallinnolliset asioiden hoidon. Sotaministeriö oli toinen vaihtoehto, johon suunniteltiin asetettavan urheiluhallinnon asioiden hoito, sillä urheilu kytkettiin vahvasti sodankäyntiin ja sotilaskuntoon. Myös sisällissodan läheinen ajankohta vaikutti erityisesti valkoisen Suomen puolella olevien ajatuksiin urheilusta sodankäynnin hyödykkeenä. Samoin pyrittiin muuttamaan koulujen voimisteluoletusta sotilaskoulutukseksi, joka juurruttaisi nuorisoon ”sotilasisänmaallista” henkeä. (Vasara 2004, 34.)

Vuonna 1920 perustettiin valtion urheilulautakunta, jonka johtajana toimi Ivar Wilskman. Lautakunta sai vasta vuonna 1924 virallisen johtosäännön, jonka myötä perustettiin muodollisesti uusi lautakunta, eli valtion urheilu- ja voimistelulautakunta. Valtion urheilu- ja

voimistelulautakunnan lähtökohtana oli sellaisten urheilumuotojen tukeminen, jotka saivat laajat kansanjoukot liikkeelle ja jotka eivät vaatineet kovinkaan suurta kansalaisen henkilökohtaista taloudellista panostusta.

Lautakunnan virallisina tehtävinä olivat valtionapujen jakaminen ja vuosittaisen toimintakertomuksen laatiminen. (Vasara 2004, 54-57.) Urheilujärjestön valtionapua määrittäessä urheilu- ja voimistelulautakunnan tuli ottaa huomioon missä määrin urheilujärjestön toiminta edistäisi kansanterveyttä, kuriin ja järjestykseen tottumista, kansalaiskuntoa sekä kuinka toiminta tekisi Suomea tunnetuksi ulkomailla (Opetusministeriön kirje nro 944 1924).

Jakaantunut poliittinen tilanne Suomessa näkyi myös urheilu- ja voimistelulautakunnassa, jossa oli kaksi eri leiriä eli valkoisen Suomen edustajat eli porvaristo ja punaisen Suomen edustajat eli työväki. Jakolinja näkyi valtioapujen jakautumisessa niin, että porvarillisen puolen SVUL sai enemmän määrärahoja kuin työväen TUL. Myös kansainvälisiin urheilukilpailuihin osallistumista tuettiin porvariston tahdon mukaan.

Porvaristo hallinnoi urheilu- ja voimistelulautakuntaa, koska urheilupaikkarakentamista tukemalla lautakunta tuki käytännössä myös suojeluskuntajärjestöjen toimintaa. Urheilu- ja voimistelulautakunnan tehtävien täytäntöönpano näkyi tukien jakamisessa ja urheilukilpailujen osallistumisen tukemisessa. Pyrkimyksenä tuoda Suomea paremmin tunnetuksi urheilukilpailujen menestyksen myötä. Lisäksi jaettiin tukea erilaisille urheilupaikkojen rakentamiselle, jotta saataisiin koko Suomen kansa liikkumaan. (ks. Vasara 2004, 71-102.)

Itsenäisen Suomen käsitys urheilun yhteiskunnallisesta merkityksestä muodostui vahvasti porvarillisen ajattelun perustalle. Porvaristo oli enemmistönä maan valtiollisessa politiikassa, joten heidän näkemyksensä muodostivat myös käsitykset valtiollisesta urheiluhallinnosta ja yleisesti käsitykset urheilun luonteesta, tavoitteista ja tarkoituksesta kansakunnalle.

Porvarillisen aatesuunnan näkemyksen perusteella urheilun toivotut yhteiskunnalliset tehtävät olivat maanpuolustuskunnan edistäminen, kansan yhtenäisyyden lisääminen, terveyden edistäminen sekä tärkeimpänä yhteiskuntakelpoisten kansalaisten kasvattaminen. Näiden ominaisuuksien varaan rakennettiin valtiollinen urheiluhallinto, jotka olivat perustana suomalaisen liikuntakulttuurin syntymiselle, muun muassa koululiikunnalle ja urheilujärjestöjen tukemiselle. (Aunesluoma & Juppi 1995, 38.)

Valtion urheilu- ja voimistelulautakunnan toiminta keskittyi talvisodan alkamiseen asti urheilupaikkarakentamisen ja huppu-urheilun tukemiseen. Myös olympiahenki ulottui Suomen urheiluhallintoon. Yhteisinä kansallisina projekteina seuraavana olivat kansallisen urheilumonumentin, olympiastadionin rakentaminen ja olympiakisojen järjestäminen.

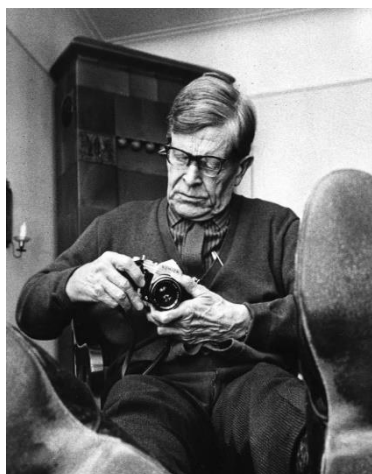
Olympiahengen nostattama sopu hiljalleen voimistui, kun hankkeiden taakse asettuivat sekä SVUL että TUL. Vuoden 1940 olympialaiset jouduttiin kuitenkin peruttamaan sodan vuoksi mutta ei lopullisesti, koska Suomi sai omat olympiakisat järjestettäväksi vuonna 1952. Itsenäistymisen jälkeen urheilulla oli merkittävä rooli Suomen kulttuurielämässä. Urheilun avulla myös saatiin Suomi maailmankartalle sekä sisällissodan repimä kansallinen yhteisymmärrys ja itsetunto kasvoivat suomalaisten urheilumenestyksen myötä. (Aunesluoma & Juppi 1995, 37,51.)

Pihkala vaikutti valtion urheiluhallinnon järjestäytymiseen toimimalla muun muassa vuonna 1920 sotaministeriön perustaman komitean jäsenenä. Komitean tehtävänä oli pohtia koko suomalaisen liikuntajärjestelmän muodostumista ja organisointia. Hallitus asetti komitean, koska eduskunta antoi hallitukselle tehtäväksi kehittää kansan puolustusvalmiutta ja suunnitella liikuntakasvatuksen järjestelmällistä edistämistä. Urheiluopisto perustettiin Pihkalan aloitteesta, ja lisäksi hän toimi sisällissodan jälkeen puolustusvoimien urheiluasioiden hoitajana, joten hänellä oli keskeinen virka urheiluhallinnon muodostumisessa. (Aunesluoma & Juppi 1995, 13, 16.)

Pihkalan tavoitteena oli yhdistää armeijan, suojeluskuntien ja SVUL-johtoinen urheiluliike jotta näiden organisaatioiden välille syntyisi toimivat suhteet. Pihkalan pyrkimyksenä oli, että nämä kolme toimijaa täydentäisivät toisiaan ja urheilun maanpuolustukselliset tekijät korostuisivat. Pihkalan kertoo muistiossaan sotaväen päällikölle, kenraali Wilkamalle 21.5.1921, että lähtökohtana tuli olla ”liikuntakasvatuksen järjestelmällinen edistäminen kansan puolustusvalmiutta ja muita seikkoja silmällä pitäen”. (Vasara 1997, 117.)

4. Tahko Pihkala

4.1. Lauri ”Tahko” Pihkala

(Kuvat: Tahko Pihkala -seura)

Lauri ”Tahko” Pihkala syntyi 5. tammikuuta vuonna 1888 Pihtiputaalla Keski-Suomessa. Pihkalan vanhemmat olivat rovasti Aleksander Gummerus ja Alma Marian Gummerus, os. Nordlund. Pihkala oli perheensä kuopus ja hänellä oli 6 veljeä sekä 4 siskoa. Gummeruksen perheen lapsista neljä nuorinta sisarusta vaihtoivat sukunimen Pihkalaksi (Salimäki 2000, 39). Laurin sukunimi muuttui Pihkalaksi vuonna 1906. Hänen vaimonsa oli Rauna Mustakallio, joka valmistui voimisteluopehtajaksi. Heillä oli viisi lasta. Lauri Pihkala kuoli 20. toukokuuta vuonna 1981 Helsingissä 93-vuotiaana. (Kankaanpää 1992, 345.)

Pihkala valmistui Jyväskylän Lyseosta ylioppilaaksi vuonna 1905. Hän opiskeli Helsingin yliopistossa vuosina 1905-1906 sekä 1911 ja vuonna 1912 hän suoritti filosofian kandidaatin (nykyisin maisterin) tutkinnon. Opiskeluvuosien välillä hän teki opintomatkoja Yhdysvaltoihin ja Englantiin. Hän matkusti Yhdysvaltoihin tutustumaan paikallisiin urheiluoloihin vuonna 1907 ja vuosina 1912-1913. Hän teki opintomatkoja myös Englantiin, Skandinaviaan sekä Keski-Eurooppaan. (Siukonen 2001, 248-249; Seppälä 1982, 141, Utunen.)

Pihkala edusti Suomen Voimistelu- ja Urheiluliittoa kansainvälisen urheiluliiton kongressissa Bernissä ja Lyonissa vuosina 1913 ja 1914. Hän kuului kongresseissa valiokuntaan, joka laati amatöörisäännöt. Hän itse kilpaili juoksussa ja oli ensimmäinen suomalainen, joka alitti kahden minuutin rajan 800 metrin juoksussa. Hän voitti juoksussa myös kahdeksan Suomen

mestaruutta. Hän osallistui myös olympialaisiin vuosina 1908 ja 1912 mutta ei saavuttanut niissä menestystä. (Klemola 2000.)

Pihkala oli myös lehtimies ja hän toimi Suomen Urheilulehden toimitussihteerinä pari vuotta ennen kandidaatiksi valmistumistaan vuosina 1909-1910 sekä saman lehden vastaavana toimittajana vuosina 1921-1925. Lisäksi hän oli urheilulehti Kirin päätoimittaja vuosina 1929-1931. Pihkala vaikutti urheiluliikkeeseen sanomalehtialan lisäksi myös urheilujärjestöaktiivina. (Siukonen 2001, 248-249; Seppälä 1982, 141, Utunen.)

Pihkala toimi SVUL:n ensimmäisenä urheiluneuvojana vuosina 1913-1917. Tätä ennen hän oli SVUL:n toimitusvaliokunnan jäsen. Lisäksi hän toimi SVUL:n urheilujaoston puheenjohtajan vuosina 1927-1928. Pihkala oli perustajajäsen useammassa urheilujärjestössä. Hän oli muun muassa Suomen Pesäpalloliiton (1931), Suomen Ladun (1938) ja Suomen Salamapalloliiton (1966) perustajajäsen. Lisäksi hän toimi Suomen Ladussa hallituksen jäsenenä 30 vuoden ajan vuosina 1938-1968 sekä Suomen Pesäpalloliiton, Suomen Akateemisen Urheiluliiton ja Suomen Salamapalloliiton kunniapuheenjohtaja sekä SVUL:n, SUL:n ja Liikuntatieteellisen Seuran kunniajäsen. Vuonna 1948 Tasavallan presidentti myönsi Pihkalalle professorin arvonimen ja hänet nimitettiin Jyväskylän yliopiston liikuntatieteiden kunniatohtoriksi vuonna 1975. (Siukonen 2001, 248-249.)

Sisällissodan aikana ja sen jälkeen vuosina 1918-1921 Pihkala oli sotaministeriön ja sotaväen esikunnan urheiluasiain toimistopäällikkö. Sotien välisenä aikana hän toimi Suojeluskuntain yliesikunnan urheilutarkastajana vuosina 1921-1926 ja toimistopäällikkönä vuosina 1931-1934. Pihkala kävi Kadettikoulun kurssin vuonna 1934 ja oli sotilasarvoltaan majuri. Puolustusministeriön palveluksessa hän työskenteli vuosina 1926-1927 ja Puunjalostusteollisuuden Työnantajaliiton tehtävissä vuosina 1927-1930. Pihkala jäi eläkkeelle vuonna 1944 suojeluskuntien lopettamisen myötä 56-vuotiaana mutta jatkoi urheiluteoreetikon työtään vanhuudenpäiviinsä saakka. (Klemola 1962, 18-19; Kankaanpää 1992, 345.)

Pihkalan lapsuudenkodin arvomaailman kuvataan olevan hyvin oikeistolainen. Gummeruksen perhe kuvataan olleen herännäiskristillinen, konservatiivinen, kansallismielinen ja venäläisvastainen. Lapsuudenkodin perintö näkyy Pihkalan sisarusten myöhemmissä toimissa. Esimerkiksi Laurin veljestä Martti Pihkalasta tuli sisällissodan jälkeen valkoisen Suomen nationalistis-konservatiivisen äärioikeiston voimahahmo sekä toisesta veljestä Jaakko Gummeruksesta piispa. (Jokisipilä 2017, 104.)

Martti Pihkala toimi Jyväskylän kuuromykkäinkoulun opettajana vuosina 1904-1920, jonka aikana hänellä oli isänmaallisia harrastustehtäviä. Hän oli muun muassa jääkärivärvääjänä jääkäriliikkeen alkuvaiheista lähtien sekä suojeluskunta-aktiivina, jonka rotuhygieeniset opit tutkimuksen mukaan vaikuttivat sisällissodan aikaisiin punaisten naissotilaiden murhiin Hennalassa vuonna 1918 (Liukkonen 2016). (Uola 2001.)

Martti Pihkala kierteli vuonna 1917 Lauri Pihkalan kanssa Suomen kyliä kannustamassa kansalaisia perustamaan suojeluskuntia ja aloittamaan sotilaallisia harjoituksia. Monissa Keski-Suomen ja Etelä-Pohjanmaan kylissä perustettiin suojeluskuntia Pihkaloiden innostama. Sisällissodan jälkeen Martti Pihkala toimi työnantajajärjestöjen perustaman lakonmurtajajärjestön Vientirauhan johtajana sekä 1930-luvulla Lapuanliikkeen aktivistina. (Uola 2001.)

4.2. Tahko Pihkalan merkitys ja vaikutus Suomessa

Tutkimuskirjallisuudessa Tahko Pihkalaa on pidetty suoranaisten suomalaisen urheilun profeettana, jonka katsotaan vaikuttaneen vahvasti niin urheilun yhteiskunnalliseen asemaan kuin yksittäisten lajien sääntöihin. Klemolan (2000) mukaan Pihkala oli suomalaisen liikuntakulttuurin kaikkien aikojen monipuolisin vaikuttaja, jonka elämäntyö kesti jopa yli seitsemänkymmentä vuotta. Pihkala oli myös liikunnan uudisraivaaja, herättäjä ja harjoittaja, jonka jäljet näkyvät koko Suomessa. Hänet muistetaan myös ulkomailla asti kyvykkäänä urheilun teoreetikkona, puhujana ja kirjoittajana. (Kankaanpää 1992, 344.)

Pihkalan vaikutus näkyy olympia- ja huippu-urheilussa, kansanliikunnassa sekä liikuntakasvatuksessa esimerkiksi hiihtolomien vietossa. Hänen vaikutus ulottuu myös filosofisista ajatuksista käytännön toteutuksiin sekä mittavista kansallisista projekteista aina yksityiskohtaisten urheilusääntöjen ja opastusten hiomiseen. Hänen itsensä mukaan tärkeimmät saavutukset olivat hiihtokulttuurin kehittäminen sekä urheiluopistojärjestelmän luominen, jotka liittyivät vahvasti suojeluskuntaurheiluun. (Klemola 2000.)

On sanottu, että Suomen 1900-luvun liikuntakulttuuria ja Pihkalaa on mahdoton irrottaa toisistaan. Pihkala ei ollut ainoastaan kansainvälisesti tunnettu urheiluteoreetikko vaan hän oli myös aktiiviurheilija, valmentaja, urheilujohtaja ja lehtimies. Pihkala oli ensimmäinen urheiluvalmentaja, joka laati tarkkoja valmennussuunnitelmia ja korosti määrätietoisien valmennuksen merkitystä. Lisäksi hänen aloitteesta syntyi Suomeen ensimmäinen varsinainen kansanurheilujärjestö Suomen latu vuonna 1938. (Wuolio 1982, 159, 164.)

Pihkala toimi sotavoimien esikunnassa voimistelu- ja urheiluosaston päällikkönä. Hän toteutti armeijan hiihtokoulutuksessa uudistuksia, jotka vaikuttavat myös armeijan ulkopuolella kansalaisten hiihtotapoihin. Pihkalan ansioksi asetetaan myös se, että suojeluskuntaliikunnasta tuli 1930-luvulla huomattavin massaurheilun edistäjä. (Wuolio 1982, 146-148.)

Koululaisten hiihtoloma oli myös Pihkalan ajamia uudistuksia 1930-luvun Suomessa. Idean hiihtolomasta esitti ensimmäisenä suojeluskuntamies Santeri Hirvonen vuonna 1926 mutta Pihkala ajoi idean läpimurtoa 1930-luvun alussa voimisteluopettajien tukemana. Idea toteutui vuonna 1934, jolloin oppikouluissa pidettiin hiihtoloma ensimmäisen kerran ja kansakouluissa vuotta myöhemmin. Myös hiihtoloma kytkeytyi suojeluskuntaurheiluun, sillä loman aikana oli suojeluskuntapojilla mahdollista pitää talviharjoituksia ja kohentaa hiihtotaitoaan. Hiihtolomallakin oli maanpuolustuksellisia tavoitteita, sillä hiihtotaidon kohentuminen paransi myös sotilaskuntoa. (Kokkonen 2015, 62.)

Julkisuudessa Pihkala tunnetaan erityisesti pesäpallon kehittäjänä. Pesäpallo sai myöhemmin jopa Suomen kansallispelin aseman. Pesäpallo perustuu pitkästi baseballiin, johon Pihkala tutustui Yhdysvalloissa ollessaan ja vakuuttui siitä, että baseballin tyylinen mutta parempi peli on saatava Suomeen. Lyöntipallopelit eivät olleet Suomessa tuntemattomia, sillä niitä oli pelattu jo 1600-luvulta lähtien. Tunnetuimmasta lyöntipallopelistä kuningaspallosta syntyi Pihkalan kehittelyn tuloksena ensin pitkäpallo ja siitä kehittyi pesäpallo virallisesti vuonna 1922. (Klemola 2000.)

Pesäpallossa yhdistyivät pyrkimykset luoda kansallinen palloveli ja maanpuolustusta palveleva urheilumuoto. Suomen 1920-luvun nationalistinen ilmapiiri oli hyvin vastaanottavainen kansallispeliä koskeville puheille. Suojeluskunnille ja armeijalle Pihkala korosti pesäpallon maanpuolustuksellisia hyötyjä ja kouluille sekä kansalaisjärjestöille hän painotti pelin kasvatuksellisia hyötyjä. (Kokkonen 2015, 76-77.)

Pesäpallon juurien ja sen laajan alueellisen levinneisyyden vuoksi, pesäpallosta muodostui suomalaiseseen perinteeseen ja kulttuuriin erottomasti kuuluva kansallispeli. Pihkalan hahmotteleman yleisen kuntoliikuntaohjelman tarkoituksena olikin juurruttaa kansan elämäntapoihin vaikuttavaa sekä eri ikäisten tarpeisiin ja erilaisiin oloihin sopivaa liikuntaa, jonka pesäpallo toteutti erittäin hyvin. (Klemola 2000.)

4.3. Tahko Pihkalan myöhemmästä vaikutuksesta

Pihkalan kunniaksi perustettiin Tahko Pihkala -seura vuonna 1979. Seuran tarkoituksena on ylläpitää ja vaalia Pihkalan ideoita ja perinteitä urheilun ja liikunnan alueilla. Pihkalan urheilu-ideologiaa tuli erityisesti vaalia kuntoilun kehittämiseksi ”aseeksi taistelussa terveyden puolesta sairautta, väsymystä ja pelkoa vastaan”. Tarkoituksena oli siis ylläpitää Pihkalan urheilu-ideologiaa urheiluvaikuttajien ja -aktiivien keskusteluissa sekä yleisesti suomalaisessa urheiluelämässä. Seuran pyrkimyksenä oli kunnioittaa ja vaalia Pihkalan aikaansaannoksia, ajatuksia ja ideoita urheilun saralla. (Juurtola 1989, 7, 20.)

Tahko Pihkala -seuran perustajien mukaan oli erittäin tarpeellista perustaa järjestö, joka ylläpitää Pihkalan urheiluideologiaa suomalaisessa urheilukulttuurissa. Seuran perustamisen aikaan 1970-luvulla koettiin, että urheiluelämää ja sen uskottavuutta heikensivät monet ”vääränlaiset” ideologiat ja eettiset ongelmat. Täytyi tehdä urheiluelämän ”uskonpuhdistus” Pihkalan urheilu-ideologian avulla. (Juurtola 1989, 7, 15.)

Seuran tavoitteena on ”kasvattaa yhteiskunnan jäsenistä ruumiillisesti ja henkisesti tasapainoisia, vireitä ja rehdin urheiluhengen omaavia kansalaisia”. Urheilukasvatuksen mahdollistaa yhteiskunta, joka puolestaan tarjoaa edellytykset ”fyysisen kunnan vaalimiseen”. Näiden tavoitteiden saavuttamiseksi seura edelleen järjestää erilaisia kokous- ja juhlatilaisuuksia sekä tekee valistus- ja kasvatustoimintaa. (Juurtola 1989, 20.)

Tunnetuimpia seuran yleisötilaisuuksia ovat Tahkon Turpakäräjät ja Studia Tahko -luennot, joista viimeisin järjestettiin Jyväskylässä 14.3.2017. Pihkalan kunniaksi on pystytetty näköispatsas Helsingin Olympiastadion viereen vuonna 1988. Lisäksi Olympiastadion läheltä löytyy Pihkalan kunniaksi vuonna 1983 nimitetty Tahkontie. Tie on sama, jota Pihkala oli itse ollut suunnittelemassa ja hänellä oli myös tapana kulkea samaa tietä pitkin kohti Keskuspuistoa. (Juurtola 1989, 40-41, 46.)

Tahko Pihkala -seuran perustajayhdistyksiä olivat Suomen Urheiluopisto, Suomen Salamapalloliitto, Suomen Suunnistusliitto, Suomen Pesäpalloliitto ja Suomen latu. Pihkala itse oli merkittävästi mukana kaikissa edellä mainituissa järjestöissä joko itse perustajana tai muuten aktiivisesti mukana. Hänen aloitteestaan perustettiin myös Suomen Urheiluopisto Vierumäelle vuonna 1927. Suomen urheiluopiston piirissä toteutetut ajatukset ovat olleet koko suomalaisen urheiluopistolaitoksen kehityksen pohjana. (Juurtola 1989, 15, 17.)

Pihkalan elämästä on kirjoitettu monta yleistajuista kirjaa. Hänestä on tehty muun muassa kaksi muotokuvaa, *Tahko Pihkala – legenda jo eläessään* (Kauko Kare 1975) sekä *Tahko* (Raimo Seppälä 1982). Lisäksi Pihkalan ajatuksista ja ideoista on myös kirjoitettu useampi teos, kuten *Tahkon latu* (Heikki Klemola 1962) ja *Tahkon hengessä* (Erkki Palolampi 1983). (Salimäki 2000, 15.)

Näiden populaäreteosten lisäksi Pihkalaa on käsitelty myös akateemisesta. Hänestä on tehty kaksi väitöskirjaa, Harri Salimäen vuonna 2000 tekemä *Isänmaan ja urheilu-uskon mies – Lauri Pihkala modernin urheiluaatteen esitaistelijana* sekä Erkki Vasaran vuonna 1997 tekemä *Valkoisen Suomen urheilevat soturit – Suojeluskuntajärjestön urheilu- ja kasvatustoiminta 1918-1939*. Lisäksi Salimäki on tehnyt Pihkalasta myös lisensiaatintutkimuksen vuonna 1996 nimeltä *Urheilun ja urheilu-uskon mies. Nuori Lauri Pihkala urheiluaatteen apostolina ja esitaistelijana* (Salimäki 2000, 15).

Pihkalasta on tehty myös muutamia pro gradu -tutkielmia. Sinikka Aura teki vuonna 1995 Tampereen yliopistossa historiatieteen pro gradu -tutkielman nimeltä *Lauri Pihkala Suomen Voimistelu- ja Urheiluliiton (SVUL) urheiluneuvojana vuosina 1913-1917*. Jan Norran teki vuonna 1998 Jyväskylän yliopistossa liikuntasosiologian pro gradu -tutkielman *Ponnistamisen ilon liikuntafilosofia: leikin taikapiiiriin vai rationaalisuuden rautahäkkiin? Lauri ”Tahko” Pihkalan liikuntafilosofian weberiläinen tarkastelu*. Lisäksi on Pauli Anttilan Helsingin yliopistossa vuonna 2003 tehty pro gradu -tutkielma nimeltä *Taistelu mielenrauhasta – Urheilufantasia Lauri Pihkalan elämän tukipilarina*.

4.4. Urheilufilosofi

Urheilun yhteiskunnallisen aseman tarkastelussa on olemassa koulukunta, jonka ajatusten taustalla on teoreettinen oletus urheilun itsestään selvästä ja suoraviivaisesta kehityshistoriasta. Ajatellaan, että urheilulla on ollut jokin syntyhetki ja urheilu kehittyy suoraviivaisesti jotain tavoitetta kohti. Suomessa tämän koulukunnan merkittävin puolestapuhuja on ollut Tahko Pihkala. (Sironen 1987, 9.)

Uskoen urheilun omaehtoiseen kehitykseen ja päämäärän toteuttamiseen, Pihkala etsi pitkään vastausta kysymykseen: miksi liikumme ja urheilemme? Hänelle urheilu oli syntynyt itsestään jonkin tarkoituksen vuoksi ja hän pyrki koko ajan etsimään sitä tarkoitusta. Hän etsi urheilun lähtökohtia ja tarkoitusta esimerkiksi maskuliinisuudesta ja muinaiskansojen sotaisista leikeistä. Hän löysi ponnistamisen ilosta urheilun ytimen. (Klemola 1998, 296.)

Pihkalalle urheilu ei ollut pelkästään vain senttejä ja sekunteja vaan urheilu sai paljon laajemman merkityksen. Hänelle urheilu oli apukeino ja väline palvella kansakuntaa. Siksi Pihkalan sanottiin olevan hänen hautajaistensa muistopuheessaan myös ”patriootti ja isänmaanystävä lönnrotilais-snellmanilaisessa hengessä” (Kuka oli Tahko? 5.6.1981). (Palolampi 1983, 181-182.)

Jo ensimmäisissä opeissaan Pihkala avasi urheilun liikuntakulttuuriksi, jonka päämäärät olivat enemmänkin henkistä kuin fyysistä laatua (Palolampi 1983, 9, 182). Pihkalan toiminnan yhtenä tärkeänä kannustimena oli aina yhteiskunnan ja urheilukasvatuksen keskinäisen vuorovaikutuksen kehittäminen ja tutkiminen. Hänen urheilukasvatuksen lähtökohtana oli nuoriso ja heidän luoteenpiirteensä ja tavoitteena oli yhteiskuntakelpoinen, aktiivinen ja terveyttään valvova kansalainen. (Klemola 1962, 14-15.)

Pihkalan (1958, 24) mukaan urheiluun kuuluva maskuliinisuus ja sotaisa luonne perustuivat siihen, että urheilu oli ”keksitty” luolaihmissen arkisen elämän ohessa. Hän johti ihmisten tarpeen liikkua ihmiskunnan alkuhistoriasta (Kokkonen 2015, 12). Hänen uskomuksensa mukaan muinaisten yhteisöjen jäsenet, joilta puuttui kuntoa ja taitoa metsästä ja sotia, tuhoutuivat. Yhteisöstä karsiutuivat fyysisesti huonommat jäsenet ja jäljelle jäivät he, joilla oli tarpeeksi taitoa ja voimaa metsästämiseen ja sotimiseen. Monien sukupolvien ajan jäi siten jäljelle sukukunta, jolla oli verissä mieltymys urheilulajeihin, jotka perustuivat metsästämiseen ja sotimisen perustehtäviin, kuten juoksemiseen, painimiseen, heittämiseen ja hiihtämiseen. (Pihkala 1958, 24-24; Vettenniemi 2008, 13.)

Näin muodostui käsitys urheilun ja sodan samankaltaisuudesta. Pihkalan mukaan urheilu ei ole *niin kuin* sotaa, vaan urheilu *on* sotaa. Urheilu ja sota olivat ”kaksoisveljiä” ensinnäkin siksi, että urheilu oli alkuperältään muinaisajan taisteluharjoitusta. Myös monet urheilulajit perustuivat Pihkalan mukaan vastustajan nujertamiseen ja urheilun taisteluluonteesta todisti se, että urheilu olisi vain miehille sopivaa. (Vasara 2000a, 19.) Pihkalan mukaan ”veren voima” sai pojat harjoittamaan miehekkäitä urheilulajeja, jotka olivat peräisin esi-isien metsästyksestä ja sodankäynnistä (Kokkonen 2015, 73).

5. Ihmisen ja luonnon voima

5.1. Ihmisen velvollisuus ja yhteinen hyvä

Pihkalan arvosti urheilua sen yhteiskunnallisen merkityksen vuoksi. Urheilulla ei ollut hänen mielestään arvoa itsessään, vaan urheilun arvo määrittyi vain suhteessa sen terveydelliseen ja yhteiskunnalliseen hyötyyn. Hänen mielestään oli väärin ajatella, että urheilulla olisi itsessään arvoa ja, että se olisi erotettuna muusta elämästä. Hänen mukaansa tällainen käsitys erottaa urheilun muusta yhteiskunnasta ja hävittää urheilun yleishyödyllisen merkityksen. (Pihkala 1909, 32.)

”Paljon hallaa voimisteluaatteelle on muutamissa maissa tuottanut se käsitys, että urheilu itsessään olisi jotain täydellistä, ainoata autuaaksi tekevää, että ”urheilu urheilun vuoksi” olisi paras urheilun muoto. Tämän suunnan kannattajat tahtovat erottaa urheilun aivan erilleen elämästä, hävittää siltä kokonaan sen yleishyödyllisen merkityksen lähinnä voimistelun ja terveydenhoidon palveluksessa. -- ”Urheilulla urheilun vuoksi” ei ole minkäänlaista olemassaolon oikeutusta.” (Pihkala 1909, 32.)

Pihkala kertoi oman työnsä tavoitteena olevan se, että ihmiset ymmärtäisivät ja tunnustaisivat oman velvollisuuden hoitaa ruumistaan ja urheilla (Pihkala 1909, 33). Hänen mukaansa ihmisten tuli voimistella ja urheilla, jotta he olisivat terveitä, lisäisivät työkykyään ja olisivat siten hyödyllisempiä kansalaisia yhteiskunnassa. Urheilun päämääränä oli ”kaikkien yhteinen onni”. (Pihkala 1908, 2, 90-92.)

Pihkalan mukaan urheilu oli lähtöisin esi-isien aikaisista ikivanhoista taistelu- ja metsästystehtävistä. Esi-isät hankkivat ruokaa ja torjuivat vihollisia taisteluilla ja taistelunomaisilla suorituksilla. Hänen mukaansa taisteluun perustuvilla liikkumatehtävillä oli ratkaiseva merkitys ihmisen olemassaolon turvaajana. Ne esi-isät, joilta puuttui myötäsytynäinen taito ja kunto näiden taistelutehtävien suorittamisessa karsiutuivat pois ”olemassaolon taistelussa”. Esi-isistä jäljelle jäi monien sukupolvien ajan sellainen sukukunta, joiden veriin ja vaistoihin jäi mieltymys sellaisiin urheilulajeihin, jotka perustuivat taistelutehtäviin. (Pihkala 1958, 24-25.)

Urheilu on luonnon voimaa ja ihmisen luonnon voimaa. Urheilun luonnon voima tuli tuntee, jotta sitä pystyi hallitsemaan ja käyttämään. Pihkalan mukaan urheilu on taisteluhengen läpitunkemaa, ja urheilun tehtävät ovat aina jolloin tapaa taistelutehtäviä. Sen vuoksi

urheiluun tuli kuulua olennaisena osana vaaran uhka. Tällaisen taisteluhengen läpätunkema ja vaaran uhkaama urheilu tekee pojista ”todellisia urhoja”. (Pihkala 1945a, 29, 31.)

”On pidettävä ihanteena urheilua, joka näyttää ja tuntuu vaaralliselta, muttei ole sellaista liiaksi. Pelottavalta näyttävä vaara kuuluu olennaisesti taisteluhengen läpätunkemaan urheiluun, jonka aikaisempia tehtäviä on rohkeuden kasvattaminen. Urheilun muoteissa valetaan siis todellisia urhoja.” (Pihkala 1945a, 31.)

Suomen kielen ”urheilu”, eli englannin kielen käännös ”sport” sanasta, viittaa miehekkääseen urheuteen, johon kuuluu uskallusta ja uskalluksen arvostamista. Pihkalan mukaan suomen kielessä korostetaan urheiluharjoittelun alkuperäistä luonnetta eli miehekästä uskallusta, kun taas englannin kielen vastine ”sport” alkuaan tarkoitti hauskaa ja leikillistä toimintaa. (Pihkala 1958, 26.)

Pihkalan mukaan alkuaan taistelutehtäviin liittyvät hämäret, heikot ja vastenmielisyyden tunteet kehittyivät vähitellen voimakkaimmiksi ja yleisemmäksi taistelutehtäviin kohdistuviksi vaistoiksi. Ihmisillä taistelutehtäviin perustuvat vaistot ovat syntyperäisesti harjoittelua varten. Ihmisten tuli harjoitella urheilua, sillä heillä oli vaistot valmiina sitä varten. Jokaisen urheilulajin taustalla on väistämätön elintärkeä taistelutehtävä, joita esi-isät harjoittelivat äärimmäisen tehon asteelle. Samoin nykyajan ihmisten tuli harjoitella taistelutehtäviin perustuvia urheilulajeja, kuten juoksemista, hyppäämistä ja painia, sen vuoksi, että heillä oli vaistot niiden harjoittelua varten. (Pihkala 1944, 487-489.)

Ihminen on vaistoihinsa perustuen syntynyt liikkumaan, ja Pihkalan mielestä esimerkiksi ihmisten ulkoiluharrastus on esi-isiltä perittyjen elintärkeiden tarpeiden vaatimaa toimintaa, joka on vastalause koneellistuvaa elämänlaatua vastaan. Ihmiset sen vuoksi haluavat irtaantua nykyaikaisesta kaupunkiympäristöstä, joten ihmisten ulkoiluharrastus taistelee liikuntaponnistusten puutetta vastaan. Ulkoiluharrastus ilmentää sitä, että urheileminen kuuluu ihmisen luontoon ja urheilua ilmaisevan toiminnan tulee tapahtua mahdollisimman luonnollisessa ympäristössä ja luonnonmukaisen liikunnan muodossa. (Pihkala 1941, 6-7)

Pihkala näki, että urheilun tehtävänä on liikunnasta vieraantuneen kansan saaminen takaisin urheilemaan juuri siksi, että urheilu kuuluu ihmisten sisimpään luonteeseen. Urheilu on myös kansan elinehto. Varsinkin nuorisourheilun tehtävänä on herättää nuoret urheilemaan sekä juurruttaa urheilu arkisiksi harjoittelutaidoiksi ja -tavoiksi. Nuorilla urheilu kuitenkin tuli olla

sellaista, joka säilyttää pojat ”liikkumatavoiltaan ja -mieleltään poikina”. (Pihkala 1946a, 315-317.)

5.2. Tärkeät ja arvokkaat urheilulajit

Sodan uhan aikana oli tärkeää järjestää ja saada kansalaisten fyysinen kunto sotilaallisesti hyödylliseksi. Heitä tuli koulia ja kouluttaa, jotta tuloksena oli vahvoja ja voimakkaita sotilaita, jotka turvaisivat Suomen itsenäisyyden ja kansan olemassaolon. Ihmisten tuli harrastaa sellaisia urheilulajeja, jotka kasvattivat fyysistä kuntoa ja harjoittivat sotilaallisesti hyödyllisiä taitoja. Jatkosodan aikana vuonna 1944 Pihkala kirjoitti, että väsynyt ja köyhtynyt kansakunta tarvitsee kaikki mahdolliset voimavarat käyttöön, jotta tuotantokyky, kunto ja elämänusko vahvistuisivat. Sen vuoksi urheilu tuli järjestää ja suunnata sen käyttövoima kansakunnan tarpeellisiin ja hyödyllisiin tarkoituksiin. (Pihkala 1944, 486.)

”Köyhtynyt ja väsynyt kansakunta tarvitsee kaikki mahdolliset ulottuvillaan olevat voimavarat käytäntöön tuotantokykynsä, kuntonsa ja elämänuskonsa vahvistumiseksi. Eikö urheilua voitaisiin padota ja panna se pyörittämään käyttövoimaa kansakunnalle tarpeellisiin ja hyödyllisiin tarkoituksiin.” (Pihkala 1944, 486.)

Kuten sodankäynnissä on monenlaisia tehtäviä, jotka täytyy koota sotatoimien painopisteisiin, samoin tuli tehdä urheilutehtäville. Urheilun moninaisuuden tuli järjestää ja keskittää Pihkalan mukaan sellaiseen muotoon, joissa vallitsevissa olosuhteissa ja tarjolla olevin keinoin saadaan paras mahdollinen huvin ja hyödyn kokonaistulos. Vaikka hänen mukaansa kaikki urheilulajit olivat oikein harjoitettuna hyviä ja melkein kaikki niistä kohotti kuntoa, niin kaikki urheilulajit eivät soveltuneet suurten joukkojen liikuttamiseen. Esimerkiksi maastojuoksu oli hänen mukaansa sellainen laji, jota kaikki pystyivät harrastamaan. (Pihkala 1943, 9-10.)

Pihkalan mukaan jokainen yksilö sai nauttia haluamastaan urheilulajista mutta julkisilla varoilla tuli tukea sellaisia urheilulajeja, jotka ovat yleishyödyllisiä ja vahvistavat ”elinkuntoa”, kuten sydämen, keuhkojen, verenkierron ja hermoston toimintaa. Näiden urheilulajien tuli lisäksi olla ”valtakunnantärkeitä” eli ”kansan ja valtakunnan olemassaololle tärkeitä”. Julkisilla varoilla tuetut urheilulajit tulisivat olla hauskoja, jotta niillä saataisiin mahdollisimman moni urheilemaan sekä lajien tulisi olla hyödyllisiä ja halpoja. (Pihkala 1978/1989, 11-12.)

”Kukin tulkoon autuaaksi mieleisensä urheilun uskossa, toivossa ja varsinkin rakkaudessa, mutta julkisilla varoilla tapahtuva yleishyödyllisesti ’arvokkaiden’ lajien tukeminen voidaan perustellusti rajoittaa pääasiallisesti perusohjelman saksalaisesti sanoen ’elintärkeisiin’ (lebenswichtig) lajeihin ja sen lisäksi kapasiteetiltaan vetäviin liikuntamuotoihin. Elintärkeillä lajeilla ymmärrän niitä, jotka vahvistavat elinkuntoa, ennenkaikkea sydäntä ja keuhkoja, verenkiertoa ja hermostoa. Tämän lisäksi niiden pitää olla valtakunnantärkeitä, kansan ja valtakunnan olemassaololle tärkeitä.” (Pihkala 1978/1989, 11.)

Pihkalan mukaan ihmisten tuli harrastaa ikivanhoihin taistelutehtäviin perustuvia urheilulajeja, koska ne kuuluivat osaksi ihmisen biologiaa ja ne lajit edistivät sodassa tarvittavia taitoja. Myös sellaiset urheilulajit olivat arvokkaita, jotka innostivat mahdollisimman paljon ihmisiä liikkumaan ja jota jokaisella oli mahdollisuus harrastaa. Koska urheilu kuuluu ihmisen biologiaan, luontoon ja vaistoihin, niin Pihkalan mukaan ihmisten on elääkseen saatava monipuolista liikuntaa. Monipuolinen liikunta ylläpitää verenkiertoa ja kasvattaa sisua, mikä on tärkeää urheiluharjoittelulle. Esimerkiksi voimistelu kasvattaa ruumiinvoimat tottelevaisiksi, jolloin ihminen voi paremmin hallita ruumistaan ja saavuttaa parempia tuloksia. (Pihkala 1908, 80-82; 1914, 25-26.)

Pihkala vertailee eri urheilulajeja kriteereillä, jotka ovat urheilun voimistelullinen arvo, virkistysellinen arvo, käytännöllinen arvo sekä mahdollisuus levittäytyä ympäri maata. Lisäksi hän jakaa urheilu kahteen osaan, jossa toisessa voimanlähteenä on ihminen itse ja toisessa ovat ”seikkailunomaiset urheilut”. Ne urheilut, joissa ihminen on voimanlähteenä ovat muun muassa paini, hiihto ja luistelu. Lisäksi sotien jälkeen Pihkala edelleen sitä mieltä, että kaikki urheilulajit eivät olleet samanarvoisia. Urheilulajeja tuli arvostella niiden käyttökelpoisuuden ja kansakuntaan kohdistuvan hyödyn perusteella. (Pihkala 1908, 80-81; 1945d, 670.)

”[U]rheiluelämänkin suunnittelussa oltava selvillä biologisen kehityksen ammoisina aikoina kiteyttämistä urheilun periaatteista, pääpiirteistä, perusmuodosta ja ydintehtävistä, joita ei käy missään nimessä eikä varsinkaan poroporvarillisilla hyötyperusteille hylkiminen tai sivuuttaminen. -- On päättävästi irtauduttava yksikaikkisesta kaikkien urheilujen hyväksymisestä muka samanarvoisina, ja sen sijaan opeteltava arvostelemaan eri urheilujen käyttökelpoisuutta ja mittaamaan niiden sen mukaisesti ansaitsemat sijat kansakunnan urheiluelämän kokonaisuudessa.” (Pihkala 1945d, 670.)

Pihkala urheiluoppaan mukaan paini, hiihto, uinti ja luistelu ovat hyödyllisimpiä urheilulajeja, koska ne perustuvat voimisteluun sekä ovat terveellisiä ja kehittäviä. Myös se, että ne ovat

vähäkustanteisia, tekee niistä lajeista hyödyllisiä. ”Seikkailunomaisia” urheilulajeja Pihkala kutsuu ylellisyysurheiluksi, koska ne ovat liian kalliita kansalaisten harrastettavaksi. Tällaisia seikkailunomaisia urheilulajeja ovat muun muassa matkailu, purjehdus ja moottoriurheilu. Pihkalan mukaan ylellisyysurheilulajeihin ei kuulunut ruumiillinen kasvatus vaan niiden käytännöllinen merkitys oli pitkälti taloudellinen. (Pihkala 1908, 80-82.)

Lisäksi urheilun tuli olla hauskaa, halpaa ja terveellistä (Pihkala 1920, 55). Valtion tuli tukea joukkourheilua, joka olisi kaikille ikäpolville sopiva, on helposti harjoitettavissa sekä olisi jokaisen ”kunnon ja kukkaron ulottuvilla”. Pihkalan mukaan arvokkaita, tärkeitä ja hyödyllisiä urheilulajeja olivat muun muassa hiihto, kävely, maastojuoksu, pallopelit ja voimistelu. (Pihkala 1946b, 367-369.)

Hiihto on Pihkalan mukaan arvokas urheilulaji monella tapaa. Hänen mielestään hiihto oli erinomainen laji ruumiin ja hengen harjoituksena, koska hiihto ruumiillisen vahvistamisen lisäksi lisäsi myös rohkeutta ja päättäväisyyttä. Lisäksi hiihto oli sotilasteknisessä suhteessa Suomen elinehto ja se oli myös helposti järjestettävissä laajalle joukolle Suomen oloissa. Myös nyrkkeilyn Pihkala koki niin tärkeäksi urheilulajiksi, että sen tuli sisällyttää oppikoulujen liikuntaohjelmaan. Nyrkkeilyn kuntoharjoittelun lisäksi myös nyrkkeilyyn sisältyi henkisiä arvoja. Nyrkkeilyllä voitiin harjoittaa miehistä kestämistä, vastustajan silmiin katsomista, tuskassa hymyilemistä ja nyrkkeilytaitojen väärinkäytöstä pidättäytymistä. (Pihkala 1930, 30-32.)

”Oppikoulujen liikuntatoiminnan ohjelmaan olisi vähitellen otettava myöskin nyrkkeilyn alkeitten opetus, toisaalta, sitä varten, että oppilaat pääsisivät varjonyrkkeilyn ja muun nyrkkeilyvalmennuksen kuuluvan erinomaisen kuntoutumisharjoituksen jäljille, toisaalta taas nyrkkeilyn tarjoamien henkisten arvojen: miehuullisen kestämissen, silmiinkatsomisen, tuskassa hymyilemisen sekä nyrkkeilytaidon väärinkäyttämisenstä pidättäytymisen vuoksi. Nyrkkeily ansaitsisi oppikoulun ohjelmassa suunnilleen sen aseman kuin miekkailulla oli ennen.” (Pihkala 1930, 30-31.)

Pihkala oli Suomen latu -järjestön perustaja. Hänen mukaansa järjestön yleistarkoituksena oli tehdä hiihto Suomessa kansalaistavaksi. Hiihdon asema kansalaistapana ei ollut itsetarkoitusta vaan keino edistää hiihtoa kansakunnan voimaksi, terveydeksi ja iloksi. Valtion tuli osallistua hiihdon edistämiseen, koska sillä palvellaan suuri joukko ihmisiä ja sen on yleishyödyllinen. (Pihkala 1941, 48, 57.)

Pallopelit olivat myös tärkeitä urheilulajeja Pihkalan mielestä. Pallopelit olivat arvokkaita yleisen liikkumiskunnan edistäjinä, mutta ennen kaikkea myös henkisen puolen harjoittamisessa. Hänen mukaansa pallopien pelaamisella voitiin samalla harjoitella yhteiskunnassa toimimista. Pallopeleissä esiintyy ”mitä erilaisempia yhteiskuntaelämän tilanteita ratkaisuineen” sekä pallopelit ovat ”puhdasviljelystä” yhteistoimintaan ja kuriin. (Pihkala 1930, 31.)

”Pallopeleille kuuluva asema ohjelmassa perustuu paitsi niiden tehoon yleisen liikkumakunnan edistäjänä, ennen muuta niiden merkitykseen henkisten ominaisuuksien kehittäjänä ja varsinkin yhteiskuntatoiminnan kouluna. -- Niissä esiintyy alituisesti uusiutuen mitä erilaisimpia yhteiskuntaelämän tilanteita ratkaisuineen. Ja näiden ratkaisujen tuloksena yhteiskuntaelämässä ja taistelutoiminnassa kysymykseen tulevat ominaisuudet sellaiset kuin tarkkaavaisuus, huomiokyky, päättäväisyys, toteuttamiskyky, nopeus, kylmäverisyys, itsehillintä, kuri, työnjako, uhrautuvaisuus, vastuun ilo -- eivät ainoastaan kirkastu selviksi käsitteiksi, vaan sulautuvat todella lihaksi ja vereksi alitajuntaan.” (Pihkala 1930, 31.)

Lisäksi pallopeleissä Pihkalan käsityksen mukaan tulee pelaajien eteen samanlaisia ongelmia, mitä yhteiskuntaelämässä tulee. Pelissä ongelmat voidaan ratkaista, jolloin pelaajat osaavat toimia myös yhteiskunnassa ja löytävät ratkaisuja ongelmiinsa. Pallopeleissä tilanneratkaisujen selvittämiseen tarvitaan ominaisuuksia, kuten tarkkaavaisuutta, huomiokykyä, päättävyyttä, toteuttamiskykyä, nopeutta, kylmäverisyyttä, itsehillintää, kuria, uhrautuvaisuutta ja vastuullisuutta. Näitä ominaisuuksia voidaan harjoittaa pallopien pelaamisella ja tuloksena pelaajilla on paremmat lähtökohdat toimia yhteiskuntaelämässä ja taistelutoiminnassa. (Pihkala 1930, 30-32.)

Pihkalan mukaan suomalaisen urheilun kolme luontevinta urheilulajia ovat kävely, murtomaajuoksu ja hiihto. Kävelyä ei kuitenkaan osata hänen mukaansa pitää ”täysipitoisena ja luonnollisena urheiluna”, sillä kävelystä puuttuu taistelullinen luonne. Taistelullinen luonne näkyy hypyissä, heitoissa, juoksussa ja nyrkkeilyissä sekä muissa saman tyyppisissä ikivanhoissa taistelutehtävissä, joihin sisältyi vielä ”draamallista jännitystä”. (Pihkala 1934, 9-12, 15-16.)

”Pohjimmalta pohjaltaan johtunee se seikka, ettemme osaa pitää kävelyä oikein täysipitoisena ja luonnollisena urheiluna, kuitenkin siitä, että siltä sinänsä -- kokonaan puuttuu se *taistelunomaisuus*, jonka leima näkyy niin selvänä heitoissa, hypyissä, juoksussa ja nyrkkeilyssä yms. alkeellisen ajan taistelutehtävissä, joihin sen nojalla vieläkin sisältyy draamallista jännitystä.” (Pihkala 1934, 15-16.)

Pihkalan päämääränä oli saada nämä kolme ”luontevinta” urheilulajia, eli kävelyn, murtomaajuoksun ja hiihdon, suomalaisten tavaksi. Näiden urheilulajien juurruttaminen suomalaisten tavaksi olisi teknisesti helppo toteuttaa sekä terveydellisesti, moraalisesti ja maanpuolustuksellisesti arvokasta. Näissä lajeissa kilpaileminen kehittäisi keskittymiskykyä sekä karkaisisi kestämaan ponnistuksia ja pettymyksiä. (Pihkala 1934, 9-12, 21-22.)

”Päämääränä on saada hiihto, murtomaajuoksu ja varsinkin kävely vuodenaikojensa mukaiseen ja niiden merkitystä vastaavaan, nykyistä hyvin paljon laajempaan käytäntöön, mikäli mahdollista suorastaan tavaksi. Siis ihmiset hiihtämään lumen ja kävelemään sulan aikana, sekä pojat ja nuoret miehet kesäisin juoksemaan murtomaita. Sellainen tähän päämäärään sisältyvä saavutus, - - on terveydellisesti ja moraalisesti sekä maanpuolustukselle yhtä arvokas kuin teknillisesti ja fyysillisesti helppo toteuttaa”. (Pihkala 1934, 21-22.)

Pihkalan mukaan kilpaileminen yleensäkin edistää kurinalaisuutta ja itsensä hallintaa. Kilpaileminen edellyttää pidättäytymistä kaikista nautinnoista, jotka heikentävät henkeä ja ruumista. Lisäksi kilpailu tehostaa puolustusvalmiutta, sillä kilpailujen avulla nuoret oppisivat kestämaan pettymyksiä, tappioita ja järkytyksiä. (Pihkala 1908, 71; 1930, 28-29.)

”Näemme, että kilpailu on vielä nytkin, kuten ennen Hellaassa, mahtava ase urheiluaatteen levittämisen palveluksessa. Näemme, että kilpailuharjoittelun, treenauksen pohjana on monipuolinen voimistelu ja että se vaatii työkykyisiä sisuselimiä. Huomaamme myöskin, että kilpailu-urheilu on omiaan terästäämään tahtoamme, tekemään meidät himojemme herroiksi, se kun edellyttää pidättäytymistä kaikista huonoista, sekä henkeä että ruumiista heikentävistä nautinnoista.” (Pihkala 1908. 71.)

5.3. Urheilun harjoittelu

Pihkalan mukaan erityisesti poikavuosien urheilun tuli olla oikeanlaista. Hän kuvaa poikien olevan rakenteilla ja poikavuosina on tehtävä perustus miehuusajan urheilumenestykselle. Sen vuoksi poikien tuli kasvaa ja harjoitella oikein, jos he halusivat kasvaa hyviksi urheilijoiksi ja kelvollisiksi kansalaisiksi. Mitä monipuolisempaa poikien urheiluharjoittelu on, sitä paremmin pystyy välttämään Pihkalan mukaan vaarallisinta estettä urheilumenestykselle eli liikarastitusta, sillä liikarastitus lamauttaisi kaiken innostuksen ja sisun. (Pihkala 1914, 12-13.)

Poikavuosina tulee harjoitella monipuolisesti erilaisia urheilulajeja, ja tärkeää on opetella heittämään tarkkaan ja kauas, lyömään mailalla tarkasti ja kovaa, hyppäämään jäntevästi ja notkeasti, ottamaan koppia varmasti ja nopeasti sekä juoksemaan nopeasti ja tyylikkäästi.

Poikavuosina on siis tärkeää oppia joka tavalla hallitsemaan kehoa ja hermoja, eli kontrolloida omaa ruumista ja sen toimintoja. (Pihkala 1914, 11; 1915, 11.)

Pihkalan mukaan kasvavien poikien urheilun edistämiseksi tärkeitä keinoja ovat pallonlyönnin levittäminen ja yhtenäisten sääntöjen laatiminen sekä urheilumerkkijärjestelmän muodostaminen. Hänen mukaansa pallomailaa hallitessa ja murtomaajuoksua harjoitettaessa myös poikien järki kasvaa ja kehittyy. Samoin urheilun avulla pojat voivat kokea olevansa tasavertaisia opettajiensa kanssa ja huomaavat myös opettajien olevan ihmisiä. (Pihkala 1914, 5-6.)

”Urheilu tarjoutuu puolueettomana alueena, jolla opettajat ja koulupojat voivat tutustua toisiinsa tasaväkisinä ja ihmisinä. Opettajat! Kun te alatte käydä toivottomiksi poikien kanssa, joilta ei näytä järki juoksevan eikä kiusanteon halu loppuvan, viekää heidät urheilemaan! Silloin te näette, että järki kehittyy pallomailaa hallitessa ja murtomaajuoksua harjoittaessa. Ja silloin pojatkin näkevät, että tekin olette ihmisiä ettekä mitään kyselykoneita.” (Pihkala 1914, 6.)

Hyvin tulosten saavuttamiseksi, niin urheilussa kuin työssä, Pihkalan mukaan täytyi ihmisellä olla sisua, voimaa ja oikeanlainen tyyli. Hänen mukaansa sisun avulla käskytetään lihaksia ja lihasten tulee olla riittävän suuria, jotta niihin mahtuu raakaa voimaa. Tyyli on myös tärkeää ja se riippui hermojen ja lihasten harjoittamisesta.

”Saavuttaaksemme hyviä tuloksia sekä urheilussa että työssä meillä pitää olla 1) mahdollisimman *voimakas tahto* l. *sisu*, 2) riittävästi n. s. ”*raakaa voimaa*”, sekä 3) niin *herkkä, voimaa säästävä tyyli* kuin suinkin. Sisu asuu *aivoissamme* ja lähettää sieltä *hermoja* myöten käskyjä lihaksillemme. Lihasten pitää olla *riittävän suuret*, niin että niihin *mahtuu* raakaa voimaa. Tyyli taas riippuu hermojen ja lihasten harjaantumisesta ja kouluutuksesta.” (Pihkala 1920, 15.)

Pihkala vertaa ihmisruumista sähkökoneistoon, jossa aivot ovat kuin patterit, hermot kuin johdot sekä sisäelimet ja lihakset ovat kuin moottoreita. Ruumiin tehokas käyttö vaatii siis voimakasta ja kestävä virtaa, joka taas vaatii oikein asetettuja johtoja eli hermojen hallintaa, sekä oikein asetettuja ja riittävän suuria moottoreita eli lihaksia. Nämä saavuttaakseen poikien tulisi saada määrältään ja laadultaan oikeanlaista harjoitusta. (Pihkala 1920, 15-17.)

”Meidän on parhaaseen kuntoon päästäksemme saatava aivoillemme, hermолlemme ja sekä lihaksillemme että varsinkin sisuselimillemme määrältään ja laadultaan oikeaa harjoitusta. -- Parhainta sisun harjoitusta on sellainen aivotoiminta, joka anastaa *koko mielenkiinnon* ja siten kehittää aivoja *kokonaisuudessaan* – Mikään ei siinä suhteessa vedä vertoja *leikille* ja *leikinluontoiselle urheilulle* (pallonlyönti, jalkapallo, jääpallo) joka anastaa niin

koko mielenkiinnon, ettemme muistakaan muuta maailmaa. -- Leikissä saa parhaiten vaistomaisen, ”*itsetiedottoman*” *tyylin*: kaikki sujuu helposti, ikäänkuin itsestään.” (Pihkala 1920, 16.)

Täydellisessä harjoittelussa Pihkalan mukaan ensimmäisenä tehtävänä on päästä yleisesti peruskuntoon. Tärkeää on ensiksi saada kehon sisäelimet kestäväan ja elinvoimaiseen kuntoon. Lisäksi tulisi harjoittaa suuria vartalo- ja raajalihaksia niin, että ne saavat monipuolista mutta kohtuullista liikuntaa. Ensimmäiseen tehtävään hyviä urheilulajeja ovat ulkoilmatyö, hiihto, luistelu, paini ja kotivoimistelu. Seuraavana vaiheena on asettaa päähuomio lihaskuntoon. Pihkalan mukaan jääpallo, pitkäpallo eli pesäpallo ja jalkapallo ovat tähän tarkoitukseen hyviä. (Pihkala 1920, 119-120.)

Kun kehon peruskunto ja lihaskunto ovat kunnossa, voidaan seuraavana harjoittaa tyyliä. Tällöin harjoitetaan todellisia kilpailutehtäviä. Harjoittelun viimeisenä kohtana tulee viimeistelyharjoitus, jonka päämääränä on huippukunto. Huippukuntoon kuuluu kaikki mihin aikaisemmin ollaan harjoiteltu eli peruskunto, lihaskunto ja tyyli. Näin Pihkalan mukaan on vahvistettu sisäelimiä, suuria lihasryhmiä, erikoislihaksia sekä herkkyyttä ja tyyliä. Täydellisen harjoittelun saavutuksena on rohkea ja elinvoimainen kilpailusisu ja vahvojen puolien kehitys. (Pihkala 1920, 119-120.)

”Täydellisessä harjoittelussa on ensimmäisenä tehtävänä päästä ’elinkuntoon’, s. o. saada tärkeimmät sisäelimet, *vatsa, keuhkot* ja *sydän* kestäväan ja elinvoimaiseen kuntoon. Se tarkoitus saavutetaan parhaiten harjoituksilla, joissa suuret vartalo- ja raaja-lihakset saavat *monipuolista*, mutta *kohtuullista* liikuntaa. - - Kun näin on laskettu vankka elinkunnon pohja, jonka sitten harjoittelun varrella tulee edelleen lujittua, voidaan päähuomio kohdistaa lihaskuntoon. -- tyylikaudella ruvetaan harjoittelemaan todellisia kilpailutehtäviä -- Kun tyyli alkaa olla koossa ja valmiina, siirytään vähitellen viimeistelyharjoitukseen. Siinä on taas päämääränä kunto, mutta entistä parempi, niin sanottu *huippukunto*, joka sisältää kaiken sen, mitä harjoituksen aikaisemmilla asteilla on saavutettu: sisäelimiä ja koko ruumiin lihasten kunnan, erikoislihaksien voiman ja herkkyyden sekä tyylin.” (Pihkala 1920, 119-120.)

6. Isänmaallinen ja itsenäinen urheilukansa

6.1. Kansalaiskasvatuksellinen tehtävä

Ajatukset itsenäisestä Suomesta alkoi kyteä 1900-luvun alussa Venäjän sortotoimien ja tsaarin vallan heikkenemisen innostamana. Jo 1800-luvun lopulla nationalismin hengessä alettiin tietoisesti rakentaa käsitystä erityisestä ja itsenäisestä Suomen kansasta, jolla perusteltiin myös valtiollisen Suomen itsenäistä olemassaoloa. Myös urheilu valjastettiin osaksi Suomen kansan rakentamisprosessia. Nousi esiin ajatus suomalaisesta urheilukansasta, eli ajatus siitä, että suomalaiset olisivat erityisen urheilevaa ja vahvaa kansaa.

Pihkala rakensi hyvin vahvasti omilla kirjoituksillaan ajatusta erityisestä ja vahvasta suomalaisesta urheilukansasta, jolle urheileminen on luonnollista ja vaistoihin perustuvaa toimintaa. Urheilua tuli hänen mukaansa käyttää myös välineenä kansakunnan rakentamisessa. Pihkalan mukaan urheilulla ei ollut arvoa itsessään vaan välineenä tuottaa yhteiskunnallista ja terveydellistä hyötyä. (Pihkala 1909, 32).

Jo ensimmäisessä urheiluoppaassaan *Urheilijan opas* vuonna 1908 Pihkala liitti yhteiskunnan ja urheilun hyvään elämään. Ainoastaan urheilulla ei ollut merkitystä suhteessa yhteiskuntaan, vaan myös yhteiskunnan tilalla oli merkitystä urheiluun. Samassa oppaassa Pihkala peräänkuulutti yhteiskunnallisia parannuksia, jotta jokainen kansalainen pääsisi nauttimaan urheilusta ja yleensä ”siedettävästä” elämästä. (Pihkala 1908, 53.)

Pihkala otti esimerkikseen Englannin, joka hänen mukaansa käyttää urheiluun paljon rahaa mutta joista suurin osa menee ”itsekkäisiin ylellisyysurheiluihin”. Työtä tekevä kansa ei pääse nauttimaan urheilusta kalliiden kenttävuokrien ja muiden menojen vuoksi, ja työväen urheiluharrastus on supistunut ”potkupallo- ja nyrkkitaistelukilpailujen katselemiseen”. Lisäksi kaiken urheilun harrastuksen ulkopuolelle jäivät Englannin runsaslukuinen työttömien ja kerjäläisten luokka. (Pihkala 1908, 53.)

”Vasta perinpohjaisten yhteiskunnallisten parannusten tapahduttua voivat he (Englannin työttömät ja kerjääjät) tai heidän jälkeläisensä päästä urheilusta ja yleensä siedettävästä elämästä osallisiksi.” (Pihkala 1908, 53.)

Samassa oppaassa Pihkala liitti myös sivistyksen ja urheilun toisiinsa. Hänen mukaansa maat, joissa ei urheilla, ne maat eivät myöskään ole sivistyneistä. Urheilusta siis seuraisi yhteiskunnassa kansalaisille sivistys ja siedettävä elämä. Lisäksi Pihkala liitti yhteen urheilun sekä isänmaanrakkauden ja valtiollisen vapauden tunnun, joita tunnettiin hyvin vahvasti

oppaan ilmestymisen aikana Suomessa. Hän näkee, että niissä kansoissa, joissa urheilun merkitys on korkealla, niissä kansoissa on myös vahva ”valtiollisen vapauden tuntu ja isänmaanrakkaus”. Pihkalalle urheilun harjoittelu oli ruumiillisen vahvistamisen lisäksi myös henkisten ominaisuuksien vahvistamista, jolla voitiin lisätä kansalaisten sivistystä. (Pihkala 1908, 90-91.)

”Sitä yksipuolisen henkisyuden kannattajan väitettä, että henkinen ja ruumiillinen kehitys olisivat toisilleen vastakkaisia, ei kumoa mikään paremmin, kuin se läheinen suhde, joka sivistyksen ja ruumiillisen kasvatuksen välillä on kaikissa maissa ja aina vallinnut. Eivätkö Hellas, Englanti ja Japani ole joka suhteessa edistyneitä maita. Ovatko Saksa ja Yhdysvallat missään suhteessa keskitasoa alempana. -- Mutta löydämmekö urheilua paljon ollenkaan Espanjassa, Turkissa, Rumaniassa, Wenäjällä y.m.s. maissa? Ei kunnolla nimeksikään. Eikö kaikki tämä osoita päivänseivään, että voimistelu ja muut sivistysriennot kulkevat käsikädessä?” (Pihkala 1908, 90.)

Jotta voitaisiin rakentaa sivistynyt ja isänmaanrakkautta sekä kansallistuntoa kokeva kansakunta, Pihkala näki olennaisena osana urheilun perustaksi kansakunnan synnylle. Urheilu opetti kilpailuhenkeä ja kasvatti kansalaisista sivistyneitä ihmisiä, joiden avulla muotoutuisi vahva ja valtiollisesti vapaa kansakunta. Hän kysyykin *Urheilijan oppaassa*, että mitä muuta isänmaallisuus ja kansallistunto ovat kuin kilpailuhenkeä (1908, 91). Saman oppaan uudistetussa painoksessa *Urheilun opas* -kirjassaan Pihkala kertoo että, Suomeen on muodostunut itsenäinen urheilukansa ja Suomen on näytettävä kansainvälisissä urheilukilpailuissa mihin Suomi pystyy *itsenäisenä kansallisena urheilukansana*, eikä enää osana Venäjää. (Pihkala 1920, 10.)

”Meidän on näytettävä, mihin pystymme *yksin*, toisista erotettuina. Näytettävä, ettemme ole mitään kansainvälisen urheilun pullolapsia, jotka ilman sitä ruokaa kuolemme, vaan että olemme täysin itsenäinen urheilukansa.” (Pihkala 1920, 10.)

Jo ennen Suomen itsenäistymistä Venäjältä, Pihkala kirjoitti Suomen kansan edustamisesta olympialaisissa Helsingin Sanomissa vuonna 1908. Suomi osallistui samana vuonna ensimmäistä kertaa olympialaisiin Lontoon kisoissa. Siihen aikaan Suomi oli edelleen Venäjän vallan alaisuudessa, eikä Suomi saanut siten osallistua kisoihin itsenäisenä valtiona. Silti Pihkala kirjoitti, että kansainvälisissä kisoissa urheilijat edustavat Suomen kansankuntaa. Kansainvälisissä urheilukilpailuissa isänmaan ja kansakunnan kunnian edustaminen oli urheilijoiden velvollisuus, joten urheilijoiden käyttäytyminen tuli olla edustuskelpoista, ”sääntöistä ja velvollisuudentuntoista”. (Pihkala 1918/1927, 17.)

Myös vuonna 1914 Pihkala kirjoitti Helsingin Sanomissa Suomen oikeudesta osallistua olympialaisiin, vaikka silloinkaan Suomi ei ollut vielä itsenäinen valtio. Hän perusteleekin kirjoituksessaan Suomen oikeutta osallistua olympialaisiin ja esiintyä kisoissa itsenäisenä joukkueena irrallaan Venäjän joukkueesta juuri sillä, että Suomella on ”oma kansallinen ja kansalliseen kulttuuriin perustuva urheiluelämä” eikä sillä, että maan tulisi olla valtiollisesti itsenäinen. (Pihkala 1914/1927, 38.)

”Mutta vaikkapa emme olisi valtio edes sen vertaa kuin Böömi kokonaisuudessaan, tai tshakit, vaikka olisimme muodollisesti vain koillisen rajamaan kenraali-kuvernementti, pitää meillä sekä olympialaisten kisojen että urheilun hengen mukaisesti olla oikeus esiintyä itsenäisenä niinkauan kuin meillä on oma kansallinen ja kansalliseen kulttuurin perustuva urheiluelämämme.” (Pihkala 1914/1927, 38.)

Pihkalan mukaan oma kansallinen ja kansalliseen kulttuuriin perustuva urheilu on elinehto olympialaisille, mutta myös jokaisen maan ja maakunnan yleiselle urheiluharrastukselle. Hänen mukaansa maan menestys olympialaisissa perustuukin kansalliseen urheiluun ja Suomen syy menestykseen olisi sen kansallisurheilussa eli hiihdossa. Myös edustajan pelkkä osanotto kertoo hänen mielestään edustajan ”kansallisen innostuksen” ilmauksesta. Siten kilpailijan osanotto olympialaisiin ei perustuisi vain edustajan omaan yksilölliseen haluun kilpailla, vaan osanotto perustuisi oman kansansa edustamiseen. (Pihkala 1914/1927, 38.)

Olympialaisissa saatua menestystä voidaan Pihkan mukaan pitää myös jonkinlaisena kansojen hengen ilmapuntarina ja kurin mittapuuna. Suomi on antanut mutta myös saanut olympialaisilta paljon suhteessa kokoonsa. Pihkalan mukaan Suomi on saanut olympialaisilta muun muassa innostusta itsenäistymiselle sekä sisua, jonka avulla Suomi on voinut säilyttää oman itsenäisen valtionsa, silloin kun itsenäisyys on ollut uhattuna. Olympialaisten ei tulisi olla päämäärä vaan keino saavuttaa kansallinen urheilukulttuuri. (Pihkala 1952, 12, 154-155.)

Urheilulla on asema myös kansakunnan synnyssä kansalaiskasvatuksen osana. Pihkalan mukaan urheilun tuli levitä laajalle alueelle koko maahan, jotta jokainen kansalainen leikkisi ja urheilisi. Kansalaiskasvatuksen osana urheilu leväisi koko maahan, jolloin maahan saataisiin yksistään ei parempia urheilijoita, vaan Pihkalan mukaan myös parempia kansalaisia. (Pihkala 1914/1927, 41.)

”Meidän on pyrittävä rakentamaan urheiluelämämme entistä laajemmalle pohjalle, saatava, -- lapset sekä kouluissa että niiden ulkopuolella leikkimään ja

urheilemaan. Meidän on tehtävä urheilu kansalaiskasvatuksen osaksi, ja silloin me saamme parempia urheilijoita ja parempia kansalaisia.” (Pihkala 1914/1927, 41.)

Kansalaiskasvatuksen osana kouluihin tuli saada liikuntatunnit. Koululiikunnalla Pihkalan mukaan opetettaisiin lapsille elämän perusehtoja sekä voitaisiin juurruttaa terveydenhoito ja kotivoimistelu nuorten kansalaisten elämään. Pihkala kirjoitti vuonna 1915 Helsingin Sanomissa voimistelun tärkeästä tehtävästä koululiikunnassa. Hänen mukaansa seura- ja joukkuevoimistelun avulla lapsilla kehittyisi ”kauneusaisti” mutta vielä tärkeämpi ”kyky alistua arvovallan kuriin”. (Pihkala 1915/1927, 144.)

Pihkala käsittää ihmisen kokonaisuutena ja hänen mukaansa ihmisen ravituksi tulemiseen ei riitä pelkästään ravinto, vaan tarvitaan myös ruumiin harjoitusta ja yleiskuntoa. Tiedollisen kasvatuksen lisäksi ihminen tarvitsee ruumiin kasvatusta. Koulujen liikuntakasvatus ei rajoitu vain ruumiin kasvatukseen ja vahvistamiseen, vaan se on myös hengen kasvatusta kuriin, yhteistyöhön ja tarkkaavaisuuteen. (Pihkala 1930, 24-25, 38.) Urheilu toimii ennen kaikkea myös hengen kasvattajana, jonka tavoitteena on kasvattaa nuorista kurinalaisia ja kelpollisia kansalaisia.

Yleisesti nuorison kasvattaminen tuli tähdätä Pihkalan mielestä ryhdin, tapojen ja luonteen kasvatukseen. Sen sijaan, että kasvatettaisiin nuoria kansalaisia tietojen kartuttamisella ja älyn hiomisella, tärkeämpää oli kansalaisten luonteenkasvatus. Urheilu vahvistaa luonnetta, joten kasvatuksessa tulisi korostaa nuorten urheilua ja liikkumista sen sijaan, että nuoret keskittyisivät lukemaan kirjoja. Urheilu- ja liikuntakunnan kasvatuksessa vahvistuu samalla luonne ja kansalaisten kunto, sekä lisääntyisivät kuri, sisu ja ilo. (Pihkala 1946c, 475.)

”Ainakin minun nähdäkseni meilläkin tarvitaan kaikissa kansankerroksissa tähdellisemmin ryhdin, tapojen ja luonteen kasvatusta kuin tietojen kartuttamista ja älyn hiomista. Ensi sijassa tarvitaan luonnetta, ja sen vahvistamiseen tarjoaa urheilu. Urheilumielen vahvistaminen, joka sisältyy urheilu- ja varsinkin urheilijakuntoon. Kunto, sisu, kuri ja ilo.” (Pihkala 1946c, 475)

Pihkalan mukaan urheilun hauskuuden avulla saadaan nuoret mukaan kansalaiskasvatukseen. Urheilun avulla nuoret saavat itsenäistä ja omaa toimintaa, ja se opettaa nuorille myös ”järkeviä elintapoja” ja keinoja hoitaa terveyttä. Urheilu myös totuttaa nuoret ”yhteistoimintaan” ja sen avulla voidaan kasvattaa ”kelpo kansalaisia”. Näin nuoret oppisivat noudattamaan sääntöjä ja toimimaan kansalaisina yhteiskunnassa. Pihkalan mukaan urheilu onkin ”yhteiskuntatoiminnan alkumuoto”. Kansalaiskasvatuksen osana urheilu on myös siksi

tärkeä, että Pihkalan mukaan urheilu ei kasvata ainoastaan parempia kansalaisia, vaan myös ”selvätuntoisia ja kunnan suomalaisia”. (Pihkala 1916/1962, 111, 124.)

Osana kansakunnan syntyä Pihkalan mukaan tarvittiin kansalle myös oma kansallispeli, joka edistäisi valtiollista ja kansallista yhtenäisyyttä (Pihkala 1917/1962, 235). Pihkala hahmotteli pesäpallosta kansallispelin, johon kuului hänen mukaansa sellaisia ominaisuuksia, jotka kasvattaisi nuorista yhteiskuntakelpoisia kansalaisia. Hänen kehittämänsä pesäpallo muistuttaa hyvin paljon sotilaiden taistelua sotatantereella.

Pesäpallossa sisäpeli on Pihkalan mukaan muodollisesti puolustuspeliä mutta asiallisesti hyökkäyspeliä. Hän kuvailee sisäpelin pelaajien olevan ”saarroksissa” ja ulkona olevat pelaajat pyrkivät estää ”sisämiesten ulkohoikkäyksiä”. Sisäpelaajien toiminta ulkokentällä on kuitenkin hyökkäävää, sillä jokaisen juoksutaipaleen eteneminen on hyökkäys. Sisäpelin hyvän pelaamisen edellytyksinä ovat tehokkaat lyönnit, juoksijoiden nopeus, valppaus, yritteliäisyys sekä ennen kaikkea yhteistyö. (Pihkala 1922, 58.)

Ulkopeli taas puolestaan on muodollisesti hyökkäyspeliä mutta asiallisesti puolustuspeliä. Ulkopelissä pelaajien tehtävänä on vastustajien eli sisäpelaajien hyökkäysten, eli juoksujen estäminen. Ulkopelin onnistumisen ja hyvän pelaamisen edellytyksinä ovat yhteistoiminta, pelikuri, älykäs pelijohto sekä valppaus, liikkuvaisuus ja huolellisuus. (Pihkala 1922, 69.)

Sisäpelissä tärkeintä on Pihkalan mukaan raju yritteliäisyys ja ulkopelissä rauhallinen huolellisuus. Näistä kahdesta toimintaohjeesta muodostuu koko pelin toimintaohje, hellittämätön valppaus. Pesäpallon peluussa täytyy korostaa pelaajien kesken ystävyyttä ja arvonantoa sekä tuomareita kohtaan kunnioitusta ja kuuliaisuutta. (Pihkala 1923, 52.)

Pesäpallo vaatii Pihkalan mukaan arvostelukykyä sekä nopeaa ja reipasta päätöksentekoa. Pelin avulla erottuu joukosta päällikkö, joka ohjaa ja jakaa käskyjä. Siten kaikki pelaajat oppivat käskyjä, tottelemista ja kuria. Lisäksi pesäpallo ”koettelee itsehillintäkykyjä” ja opettaa uhrautumista. Pesäpallon pelaajilla on myös erinomaiset mahdollisuudet toimia yhteiskuntaelämässä, toimia ristiriitatilanteissa sekä toimia lakien mukaan, sillä pelaajat käsittävät kurin ja työnjaon tarpeellisuuden sekä itsehillinnän ja uhrautumisen välttämättömyyden yhteiskunnassa kansalaisina. (Pihkala 1922, 87, 89.)

Pesäpallo kehittää myös nopeaa arvostelukykyä, päättäväisyyttä ja tarmokasta ”toteuttamistottumusta”. Näillä on sotilaallisen merkityksen lisäksi myös siveellinen merkitys vastapainona ”älynkasvatuksen toteuttamalle varovaiselle ja viivytellylle harkinnalle”, joita

Pihkala ei näytä arvostavan. Urheilu opettaa myös moraalialia ja hän kertookin moraalien perustuvan tapoihin latinankielisen *mores*-sanana perusteella. (Pihkala 1922, 89-90, 93.)

Urheilu on Pihkalan näkemyksen mukaan myös siksi hyvä osa kansalaiskasvatusta, koska urheilu näyttäytyy nuorisolle yhteiskuntaelämäna. Urheilun avulla tärkeät yhteiskunnalliset ominaisuudet, kuten kuri, itsehillintä, uhrautuvaisuus, eivät jää nuorille pelkiksi käsitteiksi vaan ne iskostuvat nuorten ajatteluun ja elämiseen sekä ”sulautuvat todella lihaksi ja vereksi henkiseen olemukseen”. (Pihkala 1922, 87, 89-90, 93.)

Näin urheilun avulla nuori oppii terveitä toimintatapoja, jotka ovat Pihkalan mukaan tärkeämpiä kuin olemis- ja käytöstavat. Urheilu suoristaa nuorison ja opettaa heille ”oikeat” käytöstavat, sillä urheilu pohjautuu luonnonvoimiin ja vaistoihin ja siten sen vaikutukset menevät syvemmälle kuin monet ”kasvatusopilliset kiilloitusmenettelyt”, jotka jäävät ”olemuksemme pintakerrokseen”. (Pihkala 1922, 87, 89-90, 93.)

”Mitä taas tulee nopeaan arvostelukykyyn, päättäväisyyteen ja tarmokkaaseen toteuttamistottumukseen, jota peli, kehittää, ei sillä ole ainoastaan mitä suurin sotilaallinen merkitys -- vaan myöskin arvaamaton *siveellinen* merkitys, vastapainona nykyaikaisen älynkasvatuksen totuttamalle varovaiselle ja viivytetylle harkinnalle. -- Päivän tunnussana on luonteenkasvatus sekä siveys- l. *moraaliopetus*. Moraali perustuu *tapoihin, mores*. Nuoriso tarvitsee terveitä *tapoja* luonteensa kehitykseksi tärkeämmin kuin rikkiviisaita tietoja siveellisyyden olemuksesta ja periaatteista ja tarvitsee *toimintatapoja* tärkeämmin kuin olemis- ja käytöstapoja. Urheiluleikki on tässä suhteessa sitäkin tehokkaampaa toimintaa, kun se pohjautuu ikivanhoihin vaistoihin, tuntuu luonteenme luissa ja ytimissä rajoittumatta olemuksemme pintakerrokseen, -- Urheilukasvatuksessa on *luonnonvoimat* toiminnassa”. (Pihkala 1922, 90, 93.)

Pesäpallon yhteiskunnallisesti ja sotilaallisesti kehittävien ominaisuuksien lisäksi pesäpallon harjoitteluun sisältyi Pihkalan mukaan myös arvokasta ”taisteluteknillistä harjoitusta”. Peliin kuuluva pallon lyöminen sisältää nimenomaan taisteluun kuuluvia ampumataidon ”päätekijöitä”. Pallon lyömisellä voitiin harjoitella samalla pallonheitossa maaliin tähtäystä ja laukaisua sekä maalin liikkeen arvioimista, eli samalla voitiin harjoittaa sodankäyntiin kuuluvaa ammuntaa. Samoin pallon koppaaminen ja heittäminen kasvattavat ”kylmäveriseen ja hätäilettömään kätevyys”, joita vaaditaan myös lähitaistelussa. (Pihkala 1930, 32.)

”Nimenomaan pesäpallosta sopinee mainita, että se monien muiden yhteiskunnallisesti ja sotilaallisesti kehittävien ominaisuuksiensa lisäksi sisältää myöskin mitä arvokkainta taisteluteknillistä harjoitusta. Pallon lyöminen käsittää nimenomaan taistelunmukaisen ampumataidon päätekijät, maalin liikkeen

arvioimisen, tähtäyksen ja laukaisun -- Koppaaminen ja heittäminen pelin kiihkeissä tilanteissa kasvattaa sellaiseen kylmäveriseen ja hätäilettömään ja juuri sen takia nopeaan kätevyyteen, jota vaatii taistelun eri lajeista koettelevin, lähitaistelu.” (Pihkala 1930, 32.)

6.2. Sotilaallinen tehtävä

Urheilun avulla voitiin harjoitella taistelu- ja puolustuskuntaa. 1900-luvun alun kansalaistamistehtävän lisäksi, urheilulle annettiin erityisesti 1930-luvun valkoisessa Suomessa myös sotilaallinen tehtävä. Pihkala halusi liittää koulun osaksi puolustuslaitosta vuonna 1930 kirjoitetussa *Koulumme ja puolustuskunta* -artikkelissaan *Suur-Suomen koulu* -kirjassa. Hänen mukaansa puolustuslaitos ei kyennyt yksinään huolehtimaan Suomen sotaturvallisuudesta vaan myös muiden kansakunnan laitosten ja kansalaisten tuli osallistua sotaturvallisuuteen (Pihkala 1930, 17-18).

Pihkala kirjoitti, että puolustuslaitos kaipasi eniten koulun osallisuutta puolustukseen ja sotaturvallisuuteen. Koulun tuli opettaa pojille jo lapsesta alkaen asevelvollisuuteen kuuluvia tehtäviä urheilun avulla. Pihkalan mukaan kansakunta on velvollinen opettamaan asevelvollisuuteen liittyviä tehtäviä koulukasvatuksella. Myös koulun tuli tarjota kansalais- ja luonteenkasvatusta ja kasvattaa pojat kunnan kansalaisiksi. Hänen mukaansa opetuksessa yleistieto ei ollut niin tärkeää kuin se, että poikien tavat ja käytös saatiin kasvatettua puolustuslaitokselle hyödylliseksi. Hän oli sitä mieltä, että opetuksessa voi uhrata ”kulttuurin valekorut” ja ”tietorihkaman”, jotta koulusta tulisi luonteenkasvatuslaitos. (Pihkala 1930, 17-18.)

”Se julkinen laitos, jonka myötävaikutusta puolustuslaitos kaipaa, on koulu. Tämä myötävaikutus on oikeutettu sekä johdonmukaisuuden, suhteellisuuden ja vastavuoroisuuden että koulun oman edun nimessä. Johdonmukaisuuden nimessä sen vuoksi, että koulu ja puolustuslaitos ovat saman valtiokoneiston voimakkaimmat jäsenet. Suhteellisuuden nimessä: kun yhteiskunta yksityisiltä kansalaisiltaan vaatii maan puolustuksen hyväksi -- pahimmassa tapauksessa kaiken, niin on sillä toki oikeus vaatia omilta laitoksiltaan, -- jonkinlaisia uhrauksia saman asian hyväksi. Vastavuoroisuuden nimessä: -- asevelvollisuuteen kuuluvien uhrauksien osavastineeksi on kansakunta puolestaan velvollinen antamaan pojilleen sellaisen koulukasvatuksen, että nämä pystyvät suorittamaan asevelvollisuuteensa kuuluvat tehtävät tarpeetonta vahinkoa kärsimättä. Ja vihdoin koulun oman edun nimessä: sen ei tarvitsisi uhrata lainkaan kansalaiskasvatuksen arvoja, vaan ainoastaan joitakin kulttuurin valekoruja, kuollutta tietorihkamaa, -- ja tämän sijalle se saisi suuren palkinnon: se -- muodostuisi todella kasvatuslaitokseksi, luonteitten muodostuksen ahjoksi”. (Pihkala 1930, 17-18.)

Koulun tärkein tehtävä on siis kasvattaa ”vapaalle maalle kunnollisia kansalaisia” ja samalla kasvattaa pojat puolustuskuntoon. Puolustuskunto tarkoitti Pihkalalle sitä, että pojat valmennetaan ”kehityskykyiseen kuntoon”. Tämä tarkoitti hänen mukaansa tahdon ja luonteen kuntoa, älyn sekä ruumiin kuntoa sekä elämäntaistelun ja isänmaan puolustuksen työ- ja taistelukuntoa. Tämän kehityskunnan tuloksena olisi ”yhteiskuntaelämässä ja taistelutoiminnassa” sellaisia kansalaisia, joilla olisi ominaisuuksia, kuten tarkkaavaisuutta, huomiokykyä, päättäväisyyttä, toteuttamiskykyä, nopeutta, kylmäverisyyttä, itsehillintää, kuria ja uhrautuvaisuutta. (Pihkala 1930, 19-20, 32.)

”Kasvatus puolustuskuntoon tapahtuu parhaiten kasvattamalla vapaalle maalle kunnollisia kansalaisia. -- Koulun pitäisi koettaa valmentaa kasvattinsa kehityskykyiseen kuntoon – tahdon ja luonteen kuntoon, älyn sekä ruumiin kuntoon sekä elämäntaistelussa ja isänmaan puolustuksessa kestävään työ- ja taistelukuntoon.” (Pihkala 1930, 19.)

Näiden koulun tarjoamien luonteen- ja kansalaiskasvatuksen ominaisuuksien vuoksi, koulua käyneillä ja urheilevilla pojilla olisi paremmat mahdollisuudet toimia yhteiskuntaelämässä kuin heillä, jotka eivät urheile ja eivätkä saa luonteenkasvatusta. Myös urheilun luoman kunnan avulla poikien kypsyystaso nousisi, sillä liikuntakasvatus ei ole pelkästään ruumiin kasvatus vaan myös hengen kasvatusta. Urheilun hengen kasvatuksessa ”ponnistusvalmius”, ”järkytyslujuus”, kuri, yhteistoiminta, tarkkaavaisuus ja huomiokyky kehittyisivät. (Pihkala 1930, 30-32, 37-38.)

Koulun opetuksessa olisi siis tärkeintä kasvattaa oppilaat kuntoon ja käytännöllistä elämää varten, sillä silloin Pihkalan mukaan ”sivistyneen proletariaatin” vaaran uhka katoaisi, kun turhalla tietojen ”taakalla” ei kuormitettaisiin oppilaita. Urheilun luonteen- ja kansalaiskasvatuksen opastama nuoriso pääsisi tutustumaan rauhanaikana sodankäyntiin ja pystyisi ”arvioimaan sodan vaatimien rasitusten todellisen luonteen ja myöskin kunnioittamaan mahdollisen vihollisen voimaa”. (Pihkala 1930, 37-38.)

”[K]unnon mukana myöskin kypsyystaso kohoaisi. Saisimme keveämmällä tietojen taakalla kuormitettuja, mutta paremman kuntosaa nojalla vähintään yhtä kehityskykyisiä oppilaita kuin nykyiset. -- Tärkeätä on myöskin, että kun koulu kasvattaisi oppilaansa kuntoon ja käytännöllistä elämää varte, helpottaisi nykyinen ’sivistyneen proletariaatin’ vaaran uhka. -- liikuntakasvatuksen uudistus on tärkeintä, vaikutuksiltaan sekä tehokkainta että erittäinkin varmintaa, mitä voidaan tehdä, jos mieli koulun nykyistä paremmin täyttää tehtävänsä valmentajana myöskin maanpuolustukseen. Olemme nähneet ettei liikuntakasvatus ole, -- ruumiillista kasvatusta, vaan enemmänkin ja tärkeimmiltä

osiltaan hengen kasvatusta ponnistusvalmiuteen, järkytyslujuuteen, kuriin, yhteistoimintaan j.n.e.” (Pihkala 1930, 37-38.)

Koululaitoksen ja koululiikunnan tavoitteena oli Pihkalan mukaan puhtaasti kasvattaa pojista kuriin ja itsehillintään sekä uhrautuvaisuuteen tottuneita sotilaita. Koululiikunta rakentui käsitykselle, että urheilun tehtävänä oli kurinalaista ja vahvistaa poikien ruumiita, jotta heistä tulisi valkoisen Suomen vahvoja sotilaita. Pihkalalla on ollut suuri merkitys koululiikunnan muotoutumisessa ja pesäpallon kansallisaseman rakentamisessa, joten suomalainen koululiikunta ja suomalaisten pesäpallon peluu perustuvat pitkälti Pihkalan ajatuksiin urheilusta sen kansalaistamisen ja sotilaallisen arvon vuoksi.

Pihkala käsitti urheilun keinona kasvattaa lapsista ja nuorista vahvoja ja kuriin tottuneita sotilaita. Urheilu näyttäytyi Pihkalalle 1920- ja 1930-lukujen militaristishenkisessä Suomessa keinona kasvattaa sotilaita ja siten mahdollisuutena puolustaa Suomen itsenäisyyttä sodan uhatessa. Urheilulla ei sinällään ollut Pihkalalle arvoa, vaan sen arvo löytyi vain suhteessa yhteiskuntaan ja kansalaisten terveyteen, joten urheilun arvo löytyi sen kansalaisia vahvistavassa toiminnassa. Myös Erkki Palolampi kertoo samassa kirjassa, jossa on Pihkalan artikkeli urheilun synnystä, että urheilun avulla haluttiin tehdä kansa voimakkaaksi ja kelvolliseksi tulevaisuuden vaikeita aikoja varten (Palolampi 1958, 22).

Pihkalan mukaan esimerkiksi hiihto on kaikille kuuluva toiminta, jonka tehtävänä on tukea maanpuolustusta ja väestönsuojelua (1941, 4). Yleisesti jokaisella urheilulla on taustana taistelutehtävä. Alkuaan olemassaolon taisteluun liittyvät tehtävät, joihin urheilu perustuu, olivat pakollisia ja vastenmielisiä mutta kehittyivät voimakkaaksi vaistoksi. Näitä vaistoja esi-isät harjoittelivat ”äärimmäisen tehon asteelle”. Taistelutehtäviin liittyvät voimakkaat vaistot näkyvät ”poikamaisten poikain ja miehekkäiden miesten” mieltymyksessä urheiluun. Pihkala arvioi urheilulla olevan erikoistehtävä ”rotumme” kehityksessä, koska on ollut helppo herättää urheiluharrastus Suomessa. (Pihkala 1944, 487-489.)

”Jokaisen urheilumme taustalla on sen välttämättömyys elämäntärkeänä taistelutehtävänä. -- vaistojemme joukossa ovat omaa luokkaansa ne, jotka kohdistuvat taistelutehtäviin. -- Poikamaisten poikain ja miehekkäiden miesten mieltymys urheiluihin ja se helppous, jolla heidän harrastuksensa siihen on herätettävissä sielläkin, missä siitä ei entuudestaan ole lainkaan tunnettu, puhuu urheilun tehtävien erikoisasemasta rotumme kehityksessä yhtä selvää kieltä kuin ikäänään esim. mitkään paleontologiset jäljet.” (Pihkala 1944, 487-489.)

Pihkalan mukaan esi-isien metsästykseseen ja vihollisen voittamiseen liittyvät toiminnat ovat jalostuneet sukupolvien myötä urheiluksi, joiden kautta ihmiset toteuttavat taistelutehtäviin

perustuvia vaistojaan. Pihkala kertookin: ”Urheilut ovat ikivanhoja taistelutehtäviä, joiden tehosuoritus on verissämme pitkän ja armottoman valinnan tuloksena. Sisäisesti se kuuluu ikuisesti pojan ja miehen luontoon” (1945d, 665).

Urheilun ikivanhojen taistelutehtävien vuoksi, urheilu on Pihkalan mielestä ”selvästi ja olennaisesti” maskuliinista. Urheilun maskuliinisuus on peräisin juuri urheilun sotilaskoulutuksellisesta ja taistelullisesta perustasta. Pihkalan mukaan vanhin ruumiillisen kasvatuksen alkukoti oli Sparta, jossa ihmiset koulutettiin sotilaisiksi ja urheilu toimi välikappaleena sotilaskasvatuksessa. Lisäksi hänen mukaansa Englannin ja Amerikan toisen maailmansodan aikaiset ”jättiläisarmeijat” eivät olisi syntyneet ilman urheilun perustaa ja koulutus pohjaa. (Pihkala 1908, 4; 1945b, 184).

Urheilu on siis taistelua, se on ”syvälti ja läpikotaisin taisteluhengen läpitunkemaa”. Urheilun äärimmäistehon tavoittelu kertoo myös sen taistelutehtäviin perustuvasta lähtökohdasta. Pihkalan mielestä juoksun asema urheiluohjelmien etusijalla perustelee urheilun taistelumaista tehtävää, sillä juoksu on taistelutehon ensimmäinen tekijä. Juoksua tarvitaan taistelussa monella tavalla, esimerkiksi puolustukseen, jolloin voi paeta vihollista tai hyökkäykseen vihollista kohti. (Pihkala 1945a, 29-30.)

Jatkosodan keskellä Pihkala kirjoitti vuonna 1943 *Suomen miehen kuntokurssi* -kirjan. Kirjan tarkoituksena oli kannustaa suomalaisia urheilemaan ja opastaa ”työ- ja taistelukunnon” kurssille. Pihkalan mukaan sodassa tärkeimmät aseet olivat ihmisen ruumiin ja hengen vahvuus sekä suomalaisten ponnistusvalmius ja sisu. Urheilun avulla voitiin vahvistaa näitä suomalaisten tärkeimpiä aseita. Tärkeää saada kaikki suomalaiset osallistumaan urheiluun ja sen vuoksi järjestettiin maaottelumarssi. Lisäksi maastojuoksu oli Pihkalan mukaan sellainen laji, jonka avulla saatiin mahdollisimman paljon väkeä liikkumaan. Kuten hän sanoo: ”Kuoleman on vaikein päästä käsiksi siihen, joka on vahva ja ketterä ja jolla on sotahermot”. (Pihkala 1943, 7, 59.)

”Ja niistä aseista arvokkain, kaikkien muiden aseitten tehokäytön avainase, on oman ruumiimme ja se ahjossa hehkuvan henkemme kunto, johon liittyy mieleemme ponnistusvalmius, *sisu*.” (Pihkala 1943, 59.)

Pihkalan mukaan urheilu ei ollut niin kuin sotaa ja taistelua, vaan se on sotaa ja taistelua (1924/1962, 238). Hänen mukaansa urheilun syntykin perustui ihmisen olemassaolon taisteluihin. Taisteluun liittyvillä liikkumatehtävillä oli ratkaiseva merkitys ihmisten esi-isien

olemassaolon tekijänä, sillä niiden ”taistelunomaisilla liikkumatehtävillä” voitiin hankkia ravintoa tai torjua vihollinen.

Pihkala liitti urheilun alkuperän olemassaolon taisteluun. Hänen mukaansa sen perusteella urheilu oli maskuliinista toimintaa sekä pojat ja miehet kokivat luonnollista mieltymystä urheiluun. Urheilu oli siis miehille luonnollista, toisin kuin naisille. Siksi ajateltiin, että naisten ei sopinut urheilla. Muodostui siis käsitys maskuliinisesta ja taisteluhenkisestä urheilusta.

Pihkala puhui myös rodunterveyden ensisijaisuudesta. Rodunterveyden kunto vaati hänen mukaansa liikuntakuntoa, joka koostuu kestävyydestä, ketteryydestä sekä karskista voimasta. Rodunterveyden kehittäjänä voimistelu toimi parhaiten. Hänen mielestään rodunterveyden ihanne on suurin lahja, jonka kansa voi saada. Urheilu on rodun terveydenhoidon ja jalostuksen lähtökohtana yhtä luonnollinen ja välttämätön kuin hevosten jalostuksessa. (Pihkala 1945c, 351, 354-355.)

”Rodunterveyden kannalta täytyy tähdentää, että tarvittava kunto on juuri liikkumakuntoa, johon kuuluu kestävyden, ketteryyden ja riuksisuuden pohjana välttämättömästi hyvä annoksena vanhanaikaistan selvää raakaa voimaa, jonka kehittäjänä nimenomaan voimistelu erilaisine pikku keinoineen tekee ihmeitä. -- Edellä oli puheena henkilökohtaisen terveyden ihanne ’suurimpana lahjana, mitä kansa yleensä voi saada’. Mutta eikö voitaisi sentään kuvitella vieläkin suurempaa lahjaa, rodunterveyden ihannetta?” (Pihkala 1945c, 351, 354.)

Suomen kansakunnan esi-isät selvisivät olemassaolon taistelussa metsästys- ja taistelutehtävillä sekä liikkumisella. Metsästys- ja taistelutehtäviin perustuvat urheilulajit ja liikkuminen kuuluvat edelleen ihmisten perustarpeisiin, nykyään ”sairautta, väsymystä ja pelkoa” vastaan. Pihkalan mukaan urheilun perustehtäviä ovat iskeminen, heittäminen, hyppääminen ja juokseminen, ja näitä suorituksia innostaa urheilun ydin, ponnistamisen ilo. (Pihkala 1978/1989, 9.)

”Niin kuin liikkuminen on kaukaisten esivanhempiemme perustarpeita menestykseen metsästäjinä – taistelussa olemassaololta, kuuluu se perustarpeisiin vielä nytkin terveyden taistelussa ’sairautta, väsymystä ja pelkoa’ vastaan. -- Ihmisen perustarpeena on kautta aikojen ollut päästä mahdollisimman vähällä liikkumisella, joka samaistetaan työlään rehkimiseen ja raatamisen kanssa. -- Ainakin jossain määrin tätä ristiriitaa sovittamaan on kautta aikojen ollut omansa leikki ja sen sävyttämä urheilu, jonka perustehtävien – iskemisen, heittäminen, hyppäämisen tai juoksemisen – suoritusta ja harjoittelemista elähyttää ponnistamisen ilo.” (Pihkala 1978/1989, 9.)

7. Johtopäätökset

Lauri "Tahko" Pihkala on yksi 1900-luvun merkittävimmistä urheiluvaikuttajista Suomessa. Hän oli järjestöaktiivi, lehtimies, puolustusvoimien ja suojeluskuntajärjestön urheiluasioiden päällikkö sekä urheilija itsekin. Pihkala osallistui myös valtiollisiin komiteoihin, jotka suuntasivat Suomen urheiluhallinnon valtiollista organisoitumista.

Pihkalan toiminta urheiluvaikuttajana tapahtui 1900-luvun alussa, jolloin Suomessa elettiin levottomia yhteiskunnallisia aikoja. Aikana, jolloin hän toimi aktiivisimmillaan, Suomi koki Venäjän sortotoimet, itsenäistymisen, sisällissodan sekä toisen maailmansodan. Hänen elämänsä siis väritti vuosikymmenten aikainen sodan uhka, jolla oli vaikutuksensa myös hänen urheilukäsitykseensä.

Pihkalalle urheilu oli keino turvata Suomen kansan itsenäisyys sisältä tulevilta kuin ulkoa päin tulevilta uhilta. Hänen mukaansa urheilu perustui esi-isien metsästys- ja taistelutehtäviin. Ihmisen biologiaan juurtuneen urheilun avulla voitiin herättää pojissa taistelutahtoa ja kasvattaa heistä voimakkaita ja rohkeita sotilaita, jotka turvaisivat Suomen kansakunnan itsenäisyyden.

Erityisesti pojilla ja miehillä oli synnynnäinen mieltymys urheilulajeihin, jotka perustuivat esi-isien aikaisiin metsästys- ja taistelutehtäviin. Sen vuoksi oli tärkeää edistää urheilulajeja, joissa voitiin harjoittaa näitä taistelutehtäviä. Sellaisia urheilulajeja olivat muun muassa hiihto, suunnistus, pallopelit ja juoksu.

Koulujen tuli osallistua kansalaiskasvatukseen, jotta Suomen nuorisosta kasvaisi yhteiskuntakelpoisia kansalaisia. Lisäksi koulujen liikuntakasvatuksen tuli juurruttaa nuoriin sotilaallista isänmaanhenkeä. Urheilun tuli kouluja ja kouluttaa nuoret fyysisesti vahvoiksi ja kurinalaisiksi sotilaisiksi osaksi sotavoimia. Koulujen liikuntakasvatuksessa alettiin korostaa urheilulajeja, jotka valmensivat sodassa tarvittavia taitoja. Samoin Pihkalan ideoimassa pesäpallossa voitiin harjoittaa taitoja, jotka olivat sodassa hyödyllisiä.

Koulujen liikuntakasvatuksen opetuksessa korostuvat edelleen nykyaikana urheilulajit, joita Pihkala piti sotilaskasvatuksellisesti tärkeinä. Koululiikuntaan vakiintuivat nykypäivään asti urheilulajit, kuten hiihto, suunnistus, voimistelu, pallopelit ja yleisurheilu. Koululiikunnan lähtökohdat voidaan sanoa olevan osittain sotilaskasvatuksellisessa perustassa, jonka seuraukset ovat ulottuneet näihin päiviin saakka.

Urheilu ei siis ole vain yksilön fyysistä toimintaa vaan se on myös yhteiskunnallinen ilmiö. Kulttuuri ja yhteiskunta vaikuttavat siihen, miten urheilu määritellään ja millaisia lähtökohtia ja tavoitteita sille asetetaan. Samoin urheilu vaikuttaa ympäröivään yhteiskuntaan, kulttuuriin sekä niissä eläviin ihmisiin. Urheilun määritelmän kautta voidaan siis tarkastella ympäröivän kulttuurin perintöjä ja yhteiskunnan arvoja, kuten kasvatusihanteita, moraalinormeja, yksilö- tai yhteisökeskeisyyttä ja valtasuhteita.

Esimerkiksi buddhalaisuuteen perustuva aasialainen kulttuuri ja eurooppalainen länsimaalainen kulttuuri suhtautuvat urheilun ja kilpailun olemukseen eri tavoin. Aasialainen kulttuuri korostaa eri urheilulajeissa ja -muodoissa itsensä hallitsemista ja tasapainon löytämistä. Eurooppalainen länsimainen kulttuuri korostaa urheilulajeissa ja -muodoissa vastustajan voittamista sekä tulosten ja kehityksen saavuttamista. (Seppänen 1990, 2-4.)

Länsimaisessa urheilussa on nähtävillä antiikin Kreikasta lähtöisin oleva edistysusko. Edistysusko näkyy länsimaisessa urheilussa jatkuvasti paranevien suoritusten, saavutusten ja voittojen tärkeydessä. Nämä seikat korostuvat sekä kilpa- ja huippu-urheilussa mutta myös tavallisessa kuntoliikunnassa. Kuntoliikunnassakin tärkeitä ovat hyvän fyysisen kunnon ainainen kehittäminen, useimmiten voimakkaan ja hoikan kehon saavuttaminen sekä kilometrien, kilojen, suorituskertojen ja vauhdin mittaaminen ja parantaminen.

Länsimainen kulttuuri ja sitä myöten urheilu kiteytyvät ajatukseen, että aina täytyy tehdä paremmin ja aina täytyy kehittyä. *Citius, altius ja fortius* (nopeammin, korkeammalle ja voimakkaammin) on perustana niin olympialaisille, urheiluseuratoiminnalle ja koululiikunnalle. Tärkeää ei niinkään ole henkisen ja fyysisen tasapainon löytäminen vaan edistys ja kehitys.

Länsimaisessa urheilussa on takana ajatus myös ruumiillisten harjoitusten vaikutuksesta henkiseen kehitykseen. Nykyaikaisen länsimaisen urheilun juuret ovat löydettävissä brittiläisestä urheilusta, jonka taustalla vaikuttivat monet 1700-luvulla levinneet yksilöllistä vapautta korostavat reformipedagogiset virtaukset. Nuorista yläluokkaisista pojista pyrittiin urheilun keinoin kasvattamaan kelpollisia yhteiskunnan jäseniä. Uskottiin fyysisen voiman, terveyden ja moraalisten arvojen välillä olevan suora yhteys.

Ajatus fyysisen harjoituksen vaikutuksesta myös henkiseen kehitykseen otettiin osaksi sivilisaatioprosessia, jossa keskeinen kiinnostus kohdistui ihmisen ruumiillisuuden kurinalaistamiseen. Kurinalaistettu ja vahva ruumis tarkoitti samalla vahvaa ja kurinalaistettua

moraalia. Urheilu tuli näin osaksi ihmisten sosiaalista integraatiota ja kasvatustilfilosofiaan tuli mukaan myös fyysinen kasvatust ja ruumiinharjoitukset.

Urheilulla on merkitystä myös kansallisvaltioiden muodostumisessa. Kansallisvaltion muodostumiseen tarvitaan taloudellisten edellytysten lisäksi myös monia inhimillisen toiminnan muotoja ja sosiaalisia prosesseja. Urheilu luo sosiaalista yhteisöllisyyttä, joka on yksi merkittävä kansakuntaa rakentava voima. Urheilu vaikuttaa kansakunnan muodostumiseen muun muassa lisäämällä sosiaalista aktiivisuutta, yhdistämällä ihmisiä eri alueista sekä yhteiskuntaluokista ja rakentamalla kansallista identiteettiä.

Urheilu ei rajoitu vain ihmisen omaan yksilölliseen elämänpäiriin vaan urheilun yhteisöllisyyttä rakentavan ja sosiaalistavan voiman vuoksi, urheilua voidaan käyttää yhteiskunnan ja valtion omiin tarkoituksiin. Valtio voi käyttää urheilua valtapoliittisena välineenä muun muassa vahvistamalla kansalaisten fyysistä vahvuutta sotilaskunnan parantamiseen sekä osana kansalaiskasvatusta, kansallisen eheyden rakentamista sekä isänmaallisuushengen nostattamista.

Urheilu on keino, jolla voidaan vahvistaa ja suunnata kansalaisten fyysinen kunto ja ruumiillisuus kansakuntaa hyödyntävään suuntaan. Samalla urheilulla voidaan vaikuttaa kansalaisten käsityksiin niin urheilun merkityksestä kuin muista yhteiskunnallisesti merkittävistä asioista. Suomessa urheilulle annettiin isänmaallisuutta ja itsenäisyyttä vahvistava rooli.

Suomessa 1900-luvun alussa urheilun yhteiskunnallinen merkitys kasvoi ja sen poliittisena tavoitteena oli kansakunnan integrointi isänmaahan ja sen puolustukseen. Urheilun keinoin haluttiin pojista kasvattaa vahvoja, isänmaallisia ja sotilashenkisiä miehiä. Esimerkiksi suojeluskunnissa luotiin pojille tietoisesti miehen mallia ja pyrittiin poistamaan pojista kaikki ”naismaisuuden” merkit. Siten urheilusta muodostui miehinen ja sotilaallinen toiminta. Urheilu on sotaa ja sotana miesten asia, kuten Pihkalan urheilun määrittä.

Urheilun muoto kertoo aina jotain sen ympäröivästä yhteiskunnasta ja ruumiillisista aikansa ja paikkansa ajatusmalleja ja käsityksiä. Urheilun muoto ja määritelmä eivät siten ole ”luonnollisia” tai yhden ”totuuden” alaisia. Urheilun avulla voidaan kirjaimellisesti ja kuvainnollisesti liikuttaa suuri joukko ihmisiä. Ei ole siten yhdentekevää, kuinka ihmisten ruumiillinen olemus käyttäytyy yhteiskunnallisena resurssina.

Ihmisten kehollinen olemassaolo voidaan välineellistää urheilun keinoin yhteiskunnalliseksi ja poliittiseksi resurssiksi. Tällöin ihmisen ruumiillisuuteen kohdistetaan vallankäyttöä, joka kurinalaistaa ja kohdistaa ruumiin voimat poliittisesti hyödylliseksi. Suomessa 1900-luvulla, jolloin oli yhteiskunnallista sekasortoa ja käytiin sotia, urheilu keinoin voitiin suomalaiset pojat kurinalaistaa sotilaallisesti hyödylliseksi resurssiksi.

Pihkalan vaikutus suomalaisten urheiludiskurssien muotoilijana on ollut merkittävä. Luomalla ja ylläpitämällä diskurssia urheilun maskuliinisuudesta ja sotilaallisuudesta, hän on luonut rajatun kuvan urheilun muodosta ja tarkoituksesta. Hän on ollut keskeinen osa prosessia, jossa valta on ruumiillistunut määrättyihin urheilulajeihin ja joka ilmenee esimerkiksi koululiikunnassa hiihdon ja pesäpallon opetuksessa. Diskurssilla luodaan normi urheilun sotaista luonteesta sekä vahvasta ja miehisestä urheilevasta kansalaisesta.

Pihkala uskoi urheilun olevan keino saavuttaa vahva kansakunta ja kansakunnalle vahvat kansalaiset. Hänen käsityksensä mukaan urheilun avulla voidaan saavuttaa henkisesti ja fyysisesti vahva kunto, jolloin ihminen on parhaiten palvellessaan isänmaatansa. Pihkala siis halusi suunnata ihmisten fyysisen toiminnan siten, että he harjoittaisivat sotataitoja vahvistavia urheilulajeja. Sen vuoksi valtiovaltan tuli tukea ja edistää urheilulajeja, joissa toteutui Pihkalan ajatuksen urheilun taisteluluontoisesta perustasta ja joilla voitiin harjoitella sotataitoja.

Pihkalan toimintaa tarkastellaan Foucault'n vallan analyysin näkökulmasta. Foucault'n vallan ja hallinnan teoria antaa mahdollisuuden tarkastella yhteiskunnan poliittista valtaa uudella tavalla. Foucault'n teorian avulla pyritään tuomaan esiin piilotettuja hallinnan ja vallankäytön keinoja, jotka piiloutuvat ihmiselämään liittyvien yleistysten taakse.

Pihkalan toimintaa tarkastellaan hallintana ja vallankäyttönä, joka piiloutuu hänen ylläpitämän käsitykseen urheilusta ja ihmisen ruumiillisesta olemassaolosta. Ihmisen fyysisen olemassaoloon liittyvän yleistyksen ja käsityksen toiminta nähdään ”epäsuorana” yhteiskunnallisena mekanismina, jonka tarkoituksena on linjata ihmisen taloudellisen, yhteiskunnallisen ja henkilökohtaisten käyttäytymisen yhdensuuntaiseksi vallankäyttäjän päämäärien kanssa.

Ihmisten käyttäytymisen suuntaamiseen tarkoitettut mekanismit tukeutuvat yhteiskunnallisten asiantuntijoiden ylläpitämiin diskursseihin ja vallankäyttöön. Pihkala nähdään erityisenä toimijana, jolla on auktoriteettinen ja asiantuntijuuteen perustuva asema Suomessa. Pihkalan rakentama normi urheilusta toimii modernin yhteiskunnallisen hallinnan keinona, jolla

suunnataan ihmisten henkilökohtainen fyysinen käyttäytyminen yhdensuuntaiseksi eli miehisen ja sotilaallisesti hyödyntävän urheilun suuntaan ja siten hyödylliseksi poliittisten päämäärien suhteen.

Pihkalan ideologia on osaltaan luonut käsityksen urheilusta, joka on vakiintunut vuosikymmenten aikana suomalaiseen yhteiskuntaan ja urheilukulttuuriin tiedostomattomaksi arkiseksi käyttäytymiseksi. Ihmisten käsitykset urheilusta on niin vakiintunut ja muuttunut itsestäänselvyydeksi, ettei kyseenalaisteta suomalaisen urheilukulttuurin lähtökohtia ja sen yhteiskunnallista, poliittista ja vallankäytöllistä alkuperää. Pihkalan ideologian perintö elää edelleen niin koululiikunnan hiihto-, pesäpallo- ja suunnistus-opetuksessa, koululaisten hiihtolomien vietossa kuin suomalaisten vapaa-ajan hiihtämisessä ja pesäpallon peluussa.

Pihkalan toiminta on biopoliittisen vallankäyttöä, jossa pyritään vaikuttamaan ihmisen biologisiin prosesseihin ja ruumiilliseen olemassaoloon. Ihmisten ruumiin voimia hallitaan ja niihin kohdistetaan puristusotteita ja tavoitteita, ja ruumiinvoimat alistetaan hyödylliseksi ja tottelevaiseksi resurssiksi. Ruumis on tiiviiden valtasuhteiden piirissä, jossa sille asetetaan pakkoja, kieltoja ja velvollisuuksia.

Ruumiit kurinalaistetaan ja niihin sovelletaan hienoisia pakkokeinoja liikkeiden, asentojen ja nopeuden tasolla. Näin ruumiit asetetaan valvonnan alaisiksi ja niiden voimat alistetaan siten, että ihmisruumis on tottelevaisuus-hyödyllisyys suhteessa. Biovallalla pyritään harkitusti manipuloimaan ruumiin osia, liikkeitä ja käyttäytymistä.

Biovallan toiminta perustuu siihen, että ruumiita vertaillaan keskenään, ne eriytetään toisistaan ja asetetaan arvojärjestykseen sekä erotetaan poikkeavat yksilöt yhteisön ulkopuolelle. Näin kurinpitotoimilla normalistetaan yksilöt ja heidän ruumiinsa. Normalisoinnissa jokaisen ihmisen asemana on sen yksilöllisyys ja hänen yksilölliset fyysiset piirteensä, jolloin ruumiin mitat, poikkeamat ja numerot muodostavat yksilöstä oman ”tapauksensa”. Jos yksilö ei mahdu normin piiriin, hän pyrkii muokkaamaan toimintansa ja oman fyysisen olemuksena normin mukaiseksi.

Biovallan keinoin valtio kykenee ulottamaan valtansa kurinpitotoimien avulla kaikkiin yhteiskunnallisen elämän yksityiskohtiin ja suhteisiin. Kurinpitotoimien myötä syntyneet rakennelmien avulla voidaan valvoa ja hallita suuria ihmisjoukkoja. Biovallan ja kurinpitotoimien tarkoituksena on inhimillisen moninaisuuden järjestäminen, organisointi ja hallinnointi. Normalisoivalla hallinnalla ylläpidetään järjestystä ja kontrollia ja pidetään huoli,

että jokainen toimii normien ja normaaliuden sisällä, jolloin yhteiskunnallinen järjestys pysyy yllä.

Pihkala luo urheilukäsityksellään normia vahvasta ja isänmaallisesta kansalaisesta, joka urheilee. Hänen mukaansa urheilun synty on esi-isien ikivanhoissa metsästys- ja taistelutehtävissä ja nämä tehtävät ovat juurtuneet ihmisten vaistoihin. Sen vuoksi ne urheilulajit, jotka perustuvat ikivanhoihin metsästys- ja taistelutehtäviin, ovat ominaisia pojille ja miehille. Näin urheilu kuuluu ihmisen luonnolliseen olemukseen.

Pihkalan mukaan urheilun arvo on suurilta osin sen yhteiskunnallinen ja terveydellinen hyöty kansalaisille. Urheilun roolina on toteuttaa ihmisen velvollisuus hoitaa hyvin ruumiistaan sekä lisätä terveyttä ja siten olla hyödyllisempi kansalainen yhteiskunnassa. Näin urheilun päämääräksi muodostui ”kaikkien yhteinen onni”. Urheilulla voitiin siten turvata kansakunnan olemassaolo, kun urheilun keinoin voitiin kasvattaa vahvoja kansalaisia kansakunnalle.

Pihkalan mukaan jokaisen urheilulajin taustalla on elintärkeä taistelutehtävä ja näitä taistelutehtäviä esi-isät harjoittivat äärimmäisen tehon asteelle. Sen vuoksi myös nykyihmisen tuli harrastaa sellaisia urheilulajeja, jotka perustuivat taistelutehtävien harjoittamiseen ja jotka ovat juurtuneet ihmisten vereen ja vaistoihin. Tällaisia urheilulajeja ovat juokseminen, hyppääminen, hiihto, paini ja suunnistus. Urheilun tuli tapahtua myös mahdollisimman luonnollisessa ympäristössä ja luonnonmukaisen liikunnan muodossa.

Urheilun taistelullisen perustan vuoksi, urheilu on erinomainen keino järjestää ja kasvattaa kansalaisista vahvoja sotilaita. Kansalaisia tuli koulia ja kouluttaa urheilun avulla, jotta tuloksena olisi vahvoja sotilaita, jotka turvaisivat Suomen itsenäisyyden. Ihmisten tuli harrastaa urheilulajeja, jotka kasvattivat fyysistä kuntoa ja harjoittivat sotilaallisesti hyödyllisiä taitoja. Pihkalan mukaan sodasta väsynyt ja köyhtynyt kansakunta tarvitsee kaikki mahdolliset voimavarat käyttöönsä, jotta tuotantokyky, kunto ja elämänusko vahvistuisivat. Sen vuoksi valtion tuli järjestää ja suunnata urheilun muoto ja sen käyttövoima kansakunnan tarpeellisiin ja hyödyllisiin tarkoituksiin ja siten voitiin turvata Suomen kansakunnan itsenäisyys.

Valtion tuli tukea julkisilla varoilla sellaisia urheilulajeja, jotka ovat yleishyödyllisiä ja vahvistavat kansalaisten ”elinkuntoa”. Samoin urheilulajien tuli olla ”valtakunnantärkeitä”, joka tarkoitti kansan ja valtakunnan olemassaololle tärkeitä eikä yksilölle tärkeitä urheilulajeja. Tärkeintä oli siten saada mahdollisimman paljon ihmisiä liikkumaan ja

kasvattaa heidän elinkuntoaan ja voimakkuutta sekä siten tehdä heistä valtiolle mahdollisimman hyödyllisiä.

Pihkalan mukaan urheilu myös sivistä kansaa ja fyysisen harjoituksena lisäksi harjoitettiin samalla henkisiä ominaisuuksia. Pihkalan mukaan myös kansalaiskasvatuksessa urheilulla oli merkittävä rooli. Urheilun avulla voitiin opettaa pojille hyödyllisiä henkisiä ominaisuuksia, jolloin pojista kasvaisi hyviä urheilijoita ja yhteiskuntakelpoisia kansalaisia.

Urheilu opetti Pihkalan mukaan kilpailuhenkeä ja kasvatti kansalaisista sivistyneitä ihmisiä, joiden avulla muotoutuisi vahva ja valtiollisesti vapaa kansakunta. Pihkalan mukaan myös kilpailuhenki on isänmaallisuutta ja kansallistuntoa, joten urheilukilpailujen menestys vahvistaa kansakunnan henkeä ja itsetuntoa. Kansainvälisissä urheilukilpailuissa urheilijoiden velvollisuutena oli kansakunnan ja isänmaan edustaminen.

Kansalaiskasvatuksellisen merkityksen vuoksi kouluissa tuli olla liikuntakasvatusta. Pihkalan mukaan koulujen liikuntakasvatus ei rajoittunut vain fyysiseen kasvatukseen vaan se oli myös hengen, moraalien ja luonteen kasvatusta. Liikuntakasvatuksella voitiin opettaa lapset kuriin, yhteistyöhön ja tarkkaavaisuuteen. Kansalaiskasvatuksessa oli luonteen, ryhdin ja tapojen kasvattaminen kuin tiedon ja älyn lisääminen. Urheilun keinoin voitiin lisätä nuoriin luonnetta, ryhtiä sekä opettaa tapoja.

Urheilu opettaa nuorille ”järkeviä elintapoja”, yhteistoimintaa ja sääntöjen noudattamista. Pihkalan mukaan urheilu onkin nuorille yhteiskuntatoiminnan alkumuoto. Urheilulla ei kasvatettaisiin yksistään vahvoja kansalaisia vaan ennen kaikkea selvätuntoisia ja kunnan suomalaisia. Osana suomalaisuuteen kasvattamista Pihkala kehitti pesäpallon, jolla nuoret oppivat yhteistoimintaa sekä sotilaallis-teknillisiä taitoja. Pesäpallosta tulikin myöhemmin Suomen kansallispelejä.

Urheilu suoristaa Pihkalan mukaan nuorison ja opettaa heille ”oikeita” käytöstapoja, sillä urheilu pohjautuu luonnonvoimiin sekä vaistoihin ja siten sen vaikutukset menevät syvemmälle kuin monet kasvatusopilliset ”kiilloitusmenettelyt.” Nuoriin iskostuu urheilun kautta tärkeitä yhteiskunnallisia ominaisuuksia, kuten kuria, itsehillintää, uhrautuvaisuutta ja vastuullisuutta. Samoja taitoja tarvitaan sekä yleisesti yhteiskunnassa mutta ennen kaikkea sotatilanteissa.

Urheilun taistelullisen perustan vuoksi pojista voitiin kasvattaa puolustuslaitokselle vahvoja sotilaita. Pihkalan mukaan koulun tärkein tehtävä on kasvattaa ”vapaalle maalle kunnollisia

kansalaisia” ja samalla kasvattaa pojat puolustuskuntoon. Poikien tuli vahvistaa tahdon ja luonteen kuntoa, älyn sekä ruumiin kuntoa sekä elämäntaistelun ja isänmaan puolustuksen työ- ja taistelukuntoa.

Pihkalan käsityksen mukaan urheilun kansalaiskasvatuksen tuloksena olisi kansalaiset, jotka olisivat yhteiskuntaelämässä ja taistelutoiminnassa tarkkaavaisia, huomiokykyisiä, päättäväisiä, toteuttamiskykyisiä, nopeita, kylmäverisiä, kurinalaisia ja uhrautuvaisia sotilaita. Tällaiset ominaisuudet olivat elintärkeitä sodissa, jolloin Suomi joutui puolustamaan omaa itsenäisyyttään ja kansakuntaansa. Nämä tavoitteet ja urheilun muoto ovat jatkaneet elämistään suomalaisessa urheilukulttuurissa vuosikymmenten ajan.

Lähteet

Aarrevaara, Heikki (2000) Valkoiset soturit ja urheilu. Teoksessa Heikki Roiko-Jokela & Esa Sironen (toim.) *Urheilu katsoo peiliin. Suomen urheiluhistoriallisen seuran vuosikirja 1999*. Jyväskylä: Atena Kustannus Oy, 215-217.

Alhanen, Kai (2007) *Käytännöt ja ajattelu Michel Foucault'n filosofiassa*. Helsinki: Gaudeamus.

Allardt, Erik (2001) Urheilu kansakunnan rakentajana. Teoksessa Heikki Roiko-Jokela & Esa Sironen (toim.) *Urheilun etiikka ja arki. Suomen urheiluhistoriallisen seuran vuosikirja 2000*. Jyväskylä: Atena Kustannus Oy, 13-25.

Ansio, Virpi (2012) *Ruumiillisuuden sosiaalinen todellisuus Liikunta & Tiede -lehdessä vuonna 2011*. Jyväskylän yliopisto, Pro gradu -tutkielma.

Aunesluoma, Juhana & Juppi, Joel (1995) Valtiovalta ja liikunta 1920-1994. Teoksessa Juhana Aunesluoma, Kalervo Ilmanen, Joel Juppi & Heikki Klemola (toim.) *Liikuntaa kaikelle kansalle. Valtion, läänien ja kuntien liikuntahallinto 1919-1994*. Helsinki: Liikuntatieteellinen Seura, 7-141.

Eichberg, Henning (1987) *Liikuntaa harjoittavat ruumiit*. Tampere: Vastapaino.

Foucault, Michel (1980) *Tarkkailla ja rangaista*. Helsinki: Otava.

Hakosalo, Heini (2017) Tautisia tarinoita: lääketieteen ja tuberkuloosin historiaa. Teoksessa Mikko Myllykangas ja Petteri Pietikäinen (toim.) *Ajatusten lähteillä: aatteiden ja oppien historiaa*. Helsinki: Gaudeamus, 299-328.

Harjula, Minna (2007) *Terveyden jäljillä – Suomalainen terveyspolitiikka 1900-luvulla*. Tampere: Tampere University Press.

Heinilä, Kalevi (1974) *Urheilu – ihminen – yhteiskunta*. Jyväskylä: Gummerus.

Helén, Ilpo & Jauho, Mikko (2003) Terveyskansalaisuus ja elämän politiikka. Teoksessa Ilpo Helén & Mikko Jauho (toim.) *Kansalaisuus ja kansanterveys*. Helsinki, Gaudeamus, 13-32.

Hietala, Marjatta (2009) Eugeniikan ja rotuhygienian tausta ja seuraukset. *Tieteessä tapahtuu* 8/2009, 14-19. [Http://journal.fi/tt/article/view/2559/2363](http://journal.fi/tt/article/view/2559/2363) (haettu 7.4.2017).

Husa, Sari (1995) Foucault'lainen metodi. *niin & näin* 3/95, 42-48. <https://netn.fi/files/netn953-14.pdf> (haettu 7.4.2017).

Häyrinen, Reijo & Laine, Leena (1989) Suomi urheilun suurvaltana. Teoksessa Erkki Vasara (toim.) *Suomi urheilun suurvaltana*. Helsinki: Liikuntatieteellinen Seura, 327-336.

Itkonen, Hannu (1996) *Kenttien kutsu – Tutkimus liikuntakulttuurien muutoksesta*. Helsinki: Gaudeamus.

Jokisipilä, Markku (2017) Valkoisen Suomen kovin mies. *Suomen Kuvalehti* 15-16/2017, 102-110.

Juurtola, Tauno (1989) *Urheilun avulla kansamme parhaaksi*. Helsinki: Tahko Pihkala -seura.

Kankaanpää, Matti J. (1992) *Gummerus-Pihkalan suku*. Jyväskylä: Gummerus-Pihkalan Sukuyhdistys ry, Suomen sukututkimusseuran julkaisuja 43.

Kielitoimiston sanakirja (2017) ”Urheilu”. <http://www.kielitoimistonsanakirja.fi/urheilu> (haettu 28.4.2017).

Klemola, Heikki (1962) *Tahkon latu – Lauri Pihkala eilen ja tänään*. Helsinki: Liikuntatieteellinen Seura.

Klemola, Heikki (1998) *Kansa liikkeelle! Liikunnan moniottelija muistelee*. Helsinki: Edita.

Klemola, Heikki (2000) *Pihkala, Lauri. Kansallisbiografia-verkkójulkaisu. Studia Biographica* 4. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. <http://www.kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/4741> (haettu 25.4.2017).

Kokkonen, Jouko (1995) Mustikkakeitoista urheilujuomiin. Teoksessa Teijo Pyykkönen (toim.) *Liikuntaa mielikuvissa. Liikuntatieteellisen Seuran Impulssi nro 8*, 5-11.

Kokkonen, Jouko (2015) *Suomalainen liikuntakulttuuri – juuret nykyisyys ja muutossuunnat*. Keuruu: Suomen Urheilumuseo.

Lindfelt, Mikael (2001) Voiko tervettä sielua terveessä ruumiissa parantaa? Teoksessa Heikki Roiko-Jokela & Esa Sironen (toim.) *Urheilun etiikka ja arki. Suomen urheiluhistoriallisen seuran vuosikirja 2000*. Jyväskylä: Atena Kustannus Oy, 45-59.

Liukkonen, Marjo (2016) *Marjo Liukkonen: ”Hennalan naismurhat 1918”*. Lectio praecursoria 4.4.2016. [Http://www.ennenjanyt.net/2016/04/marjo-liukkonen-hennalan-naismurhat-1918-lectio-praecursoria-4-4-2016/](http://www.ennenjanyt.net/2016/04/marjo-liukkonen-hennalan-naismurhat-1918-lectio-praecursoria-4-4-2016/) (haettu 25.4.2017).

Markula, Pirkko & Pringle, Richard (2006) *Foucault, Sport and Exercise. Power, knowledge and transforming the self*. Lontoo ja New York: Routledge.

Miller, Peter & Rose, Nikolas (2010) *Miten meitä hallitaan*. Tampere: Vastapaino.

Palolampi, Erkki (1983) *Tahkon hengessä – Urheilun puolesta urheilua vastaan*. Helsinki: Otava.

Pietikäinen, Sari & Mäntynen, Anne (2009) *Kurssi kohti diskurssia*. Tampere: Vastapaino.

Pihkala, Lauri (1908) *Urheilun opas*. Jyväskylä: Gummerus.

Pihkala, Lauri (1909) *Joka miehen koneoppi eli liikunnan merkityksestä*. Porvoo: WSOY.

Pihkala, Lauri (1914) *Koululaisurheilijan opas*. Helsinki: Urheilijain Kustannus-Osakeyhtiö.

Pihkala, Lauri (1915) *Poikain urheilu-opas*. Helsinki: Urheilijain Kustannus-Osakeyhtiö.

Pihkala, Lauri (1919) ”Urheilu”. Teoksessa Wäinö Bonsdorff & Jalmar Castrén (toim.) *Tietosanakirja 10. osa*. Helsinki: Tietosanakirja-osakeyhtiö 1909-1922.

Pihkala, Lauri (1920) *Urheilun opas*. Helsinki: Otava.

Pihkala, Lauri (1922) *Pesäpallo-pelin säännöt sekä opetus- ja harjoitusohjeita*. Helsinki: Otava.

Pihkala, Lauri (1923) *Pesäpallo pelin säännöt*. Helsinki: Otava.

Pihkala, Lauri (1927) *Aavistuksia, ajatuksia, aikomuksia. Kirjoitelmia vuosilta 1908-1915*. Helsinki: Otava.

Pihkala, Lauri (1930) *Koulumme ja puolustuskunto*. Teoksessa Jyväskylän seminaarin Karjala-seura (toim.) *Suur-Suomen koulu*. Jyväskylä: Gummerus, 12-45.

Pihkala, Lauri (1934) *Hitaasti kiiruhtamisen kilpailu*. Helsinki: Otava.

Pihkala, Lauri (1941) *Suomen latuja*. Helsinki: Otava.

Pihkala, Lauri (1943) *Suomen miehen kuntokurssi*. Helsinki: Otava.

Pihkala, Lauri (1944) Maailman liike ja sen voiman lähteet. *Suomalainen Suomi* 9/1944.

Pihkala, Lauri (1945a) Sellaista on urheilu. *Suomalainen Suomi* 1/1945.

Pihkala, Lauri (1945b) Urheilu terveyden kasvatuksessa. *Suomalainen Suomi* 3/1945.

Pihkala, Lauri (1945c) Urheilu ja väestöpolitiikka. *Suomalainen Suomi* 5/1945.

Pihkala, Lauri (1945d) Näkökohtia urheilun asemakaavasta. *Suomalainen Suomi* 9/1945.

Pihkala, Lauri (1946a) Nuorten urheilun tehtävä ja perusohjelma. *Suomalainen Suomi* 6/1946.

Pihkala, Lauri (1946b) Konservatiivista urheilua - Joukkueurheilun tehtävä ja ohjelma. *Suomalainen Suomi* 7/1946.

Pihkala, Lauri (1946c) Kenen hoitoon kansanurheilu? *Suomalainen Suomi* 9/1946.

Pihkala, Lauri (1952) *Olympialaiset ovella – Huomioita ja huolia, ehdotuksia ja ennustuksia, asiasta ja sen vierestä*. Porvoo/Helsinki: WSOY

Pihkala, Lauri (1958) Koska ja miten urheilu keksittiin. Teoksessa Erkki Palolampi (toim.) *Miksi oikeastaan urheilemme?* Helsinki: Otava, 24-63.

Pihkala, Lauri (1978) Puhe 90-vuotis syntymäpäivien kahvitilaisuudessa ”Uskontunnustukseni urheiluun ja että Suomi tarvitsee urheilua”. Teoksessa Tauno Juurtola (toim.) *Urheilun avulla kansamme parhaaksi* (1989). Helsinki: Tahko Pihkala -seura, 9-11.

Puhakainen, Jyri (1997) *Kesytyt kehot*. Tampere: Tampere University Press.

Rose, Nikolas (2001) Elämän itsensä politiikka. *Tiede & Edistys* 2/2001, 81-101. [Http://elektra.helsinki.fi/se/t/0356-3677/26/2/elamanit.pdf](http://elektra.helsinki.fi/se/t/0356-3677/26/2/elamanit.pdf) (haettu 27.3.2017).

Salimäki, Harri (2000) *Isänmaan ja urheilu-uskon mies – Lauri Pihkala modernin urheiluaatteen esitaistelijana*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Seppälä, Raimo (1982) *Tahko*. Helsinki: Otava.

Seppänen, Paavo (1990) *Urheilu ja yhteiskunta*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto, Liikunnan sosiaalitieteiden laitos.

Sironen, Esa (1987) Eichberg-koordinaatteja, esipuhe. Teoksessa Henning Eichberg *Liikuntaa harjoittavat ruumiit*. Tampere: Vastapaino, 7-23.

Sironen, Esa (1992) Urheilukansaa. Teoksessa Pekka Mäkelä (toim.) *Kilpakenttien sankarit*. Helsinki: Tammi, 10-13.

Siukonen, Markku (2001) *Suuri Olympiateos - Urheilukunniamme puolustajat, Suomen olympiaedustajat 1906–2000*. Jyväskylä: Graface Jyväskylä.

Turtiainen, Jussi (2000) Liikunnan terveystilastus Stadion-lehdessä 1963-1980. Teoksessa Heikki Roiko-Jokela & Esa Sironen (toim.) *Urheilu katsoo peiliin. Suomen urheiluhistoriallisen seuran vuosikirja 1999*. Jyväskylä: Atena Kustannus Oy, 129-139.

Uola, Mikko (2001) *Pihkala, Martti*. Kansallisbiografia-verkkójulkaisu. Studia Biographica 4. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

[Http://www.kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/7724](http://www.kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/7724) (haettu 25.4.2017).

Utunen Heini. [Http://www.pihtipudas.fi/ilosjoki/lauri-tahko-pihkala](http://www.pihtipudas.fi/ilosjoki/lauri-tahko-pihkala) (haettu 20.3.2017).

Vainio, Eveliina (2000) Anni Collan ja naisliikunnan mahdollisuus. Teoksessa Heikki Roiko-Jokela & Esa Sironen (toim.) *Urheilu katsoo peiliin. Suomen urheiluhistoriallisen seuran vuosikirja 1999*. Jyväskylä: Atena Kustannus Oy, 157-170.

Vasara, Erkki (1997) *Valkoisen Suomen urheilevat soturit: Suojeluskuntajärjestön urheilu- ja kasvatustoiminta vuosina 1918-1939*. Helsinki: Suomen Historiallinen Seura.

Vasara, Erkki (1999) Suomalaisen soturirodun puolesta – urheilumies Lauri Pihkala. Teoksessa Pertti Karkama & Hanne Koivisto (toim.) *Ajan paineessa. Kirjoituksia 1930-luvun suomalaisesta aatemaailmasta*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, 77-100.

Vasara, Erkki (2000a) Isänmaan ja sodankäynnin asialla: Piirtoja suomalaisesta urheiluvaatteesta 1870-luvulta 1950-luvulle. Teoksessa Heikki Roiko-Jokela & Esa Sironen (toim.) *Urheilu katsoo peiliin. Suomen urheiluhistoriallisen seuran vuosikirja 1999*. Jyväskylä: Atena Kustannus Oy, 11-24.

Vasara, Erkki (2000b) *Urheilu viinan ja raittiuden kilpakenttänä*. Teoksessa Heikki Roiko-Jokela & Esa Sironen (toim.) *Urheilu katsoo peiliin. Suomen urheiluhistoriallisen seuran vuosikirja 1999*. Jyväskylä: Atena Kustannus Oy, 39-55.

Vasara, Erkki (2000c) *Urheilun sata vuotta*. Teoksessa Heikki Roiko-Jokela & Esa Sironen (toim.) *Urheilu katsoo peiliin. Suomen urheiluhistoriallisen seuran vuosikirja 1999*. Jyväskylä: Atena Kustannus Oy, 85-87.

Vasara, Erkki (2004) *Valtion liikuntahallinnon historia*. Helsinki: Liikuntatieteellinen Seura.

Vettenniemi, Erkki (2008) *Suomalaisen urheilun synty – Ravisportti 1800-luvulla ja sen vaikutus ihmiskilpailuihin*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Wuolio, Eija-Leena (1982) *Suomen liikuntahistoria*. Helsinki: Liikuntatieteellinen Seura.

Öyttenmaa, Pasi (2015) *Riittämätön liikunta yhteiskunnallisena ongelmana – Eduskunnan liikuntapoliittiset täysistuntokeskustelut toimikaudella 2011–2015*. Jyväskylän yliopisto, Pro gradu -tutkielma.

Kuvat: Tahko Pihkala -seura. [Http://www.tahkopihkala.fi/media/](http://www.tahkopihkala.fi/media/) (haettu 6.4.2017).